

እስከ ማለት የደረሱና ከይሁዳ ይልቅ እስራኤልን አያጸደቁ ያሉ ጥቂቶች አይደሉም።

ቁም ነገሩ ያለው አንዱ የሌላውን ድክመት በማውራቱ ላይ አይደለም። አንዱ በሌላው ላይ መጠቃቂያውን ትቶ፤ ሁሉም ወደ ራሱ መመልከት መጀመር አለበት፤ በእግዚአብሔር ቃል ራሱን መመርመርና ከእውነተኛው መንገድ የወጣበትን ጉዳይ መለየትም ይገባል፤ ለይቶም እንደ እግዚአብሔር ቃል ያልሆኑ የተሳሳቱ ትምህርቶችንና ሥርዐቶችን ማለተካከልና በንብሐ መለወጥ ይጠበቅበታል። ይህ ካልሆነ ግን ይሁዳ ከእስራኤል ጥፋት መማር ባለመቻሏ እንደ ተቀጣቸው፤ ዛሬ ከእስራኤል ብቻ ሳይሆን ከይሁዳም ለሕተት መማር አለመቻል ትልቅ በሕተት ሆኖ እንደሚቈጠር መገመት አያስቸግርም። ለለዚህ የወደቀ ይህን፤ የቆመ የሚመበለውም እንዳይወድቅ ይጠንቀቅ (1ቆሮ. 10፡13)።

ምዕራፍ ስድስት

ከምርኮ መልስ የተካሄዱ የለውጥ እንቅስቃሴዎች

እግዚአብሔር ሕዝቡ ሲበድለው በልዩ ልዩ መንገድ የሚቀጣው ቢሆንም፤ እስከ መጨረሻው ግን አይጥለውም (መዝ. 94፡14፤ 103፡8-13፤ ኢሳ. 54፡7-8፤ ለቈ. ኤር. 3፡31-32)። የቃል ኪዳን ሕዝቡን እስራኤልንና ይሁዳን በንጢረታቸው ምክንያት ለምርኮ አሳልፎ የሰጣቸው ቢሆንም፤ እስከ መጨረሻው አልጣላቸውም፤ ከተበተኑበት ሰብሰቧቸዋል (ኢሳ. 14፡1-2)። ይህም በታሪካቸው የተከናወነ ሌላው ታላቅ የለውጥ እንቅስቃሴ ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያ እስራኤል፤ ቀጥሎ ደግሞ ይሁዳ መማረካቸውን ሲናገር፤ የይሁዳ ለዎች ለባው የምርኮ ዘመን (ኤር. 25፡11-12) አብቅቶ ወደ አገራቸው መመለሳቸውን ከሚተርክልን በቀር፤ ለእስራኤል መመለስ የሚለው ነገር የለም። በመሆኑም የይሁዳ ለዎች የመጽናናታቸው ዘመን ሲመጣ፤ ከምርኮ ተመልለው የተቃጠለውን ቤተ መቅደሳቸውን (2ነገ. 25፡9)፤ የፈረለውን ቅጥራቸውን (ቁ. 10) እና ሌላውንም ለውጥና ዕድሳት የሚያሻውን ጉዳይ እንዴት እንዳለተካከሉ ከዚህ ቀጥሎ ባጭር ባጭሩ እንመለከታለን።

6.1. የቤተ መቅደሱ መታደስ

በዚህ ምዕራፍ መጀመሪያ ላይ መንፈሳዊ ለውጥ የእግዚአብሔር ሐሳብ አንጂ፤ ሰው የሚያስነሣው እንቅስቃሴ አለመሆኑን ለማሳየት ተሞክሯል። እርሱ በወሰነለት ለፍራ እንደ ገና ተመልሶ ይኖር ዘንድ፤ በዚያው /በምርኮ/ ለኖረው ሕዝቡ ሚጠትን /ከምርኮ መመለስን/ በማወጅ እግዚአብሔር ያነሣቸው የለውጥ እንቅስቃሴ ይህን አባባል ያገባልናል።

ከለባው ዘመን ዚያው በኋላ እግዚአብሔር ሕዝቡን ወደ አገሩ መልሶ እርሱን እያመለከ አንዲኖር ለማድረግ ባነሣቸው የለውጥ ንቅናቄ አስቀድሞ የቀሰቀሰው፤ በወቅቱ በምድር መንግሥታት ላይ ሥልጣን የነበረውን የፋርስን ንጉሥ ቂሮስን ነበር (ኢሳ. 44፡27-28፤ 45፡1፤ 2ክዳ. 36፡23)። እግዚአብሔር

እርሱን ሊጠቀምበት የፈለገው ሰው ጥያቄ እንቅስቃሴው ድጋፍ እንዲሰጥ ነበርና፡ የሰው ጥያቄ አገልጋዮቹን ለሥራው በማነሣሣትና አስፈላጊውን ድጋፍና ትብብር በማድረግ ኅላፊነቱን ተወጥቷል (2ኬና. 36፡22-23፤ ዕዝ. 1፡1-4)።

ካሁን በፊት የሰው ጥያቄ ከማንም ይልቅ በጉዳዩ ባለቤት ቢከናወን ተመራጭና ውጤታማ ይሆናል እንደ ተባለው፡ ለቤተ መቅደሱ ሥራ መንፈሳቸው የተነሣውና የተሰበሰቡት ግን የጉዳዩ ባለቤቶች ነበሩ። «የይሁዳና የብንያም የሰዓታት ቤተ መቅደስ፡ ካህናቱም፡ ሊዋውያኑም፡ በኢየሩሳሌም ያለውን የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ ደወጡ ዘንድ እግዚአብሔር መንፈሳቸውን ያነሣቸው ሁሉ ተነሡ» (ዕዝ. 1፡5)።

ቤተ መቅደሱ በብሉይ ኪዳን ዋናው የእምልኮ ማእከል በመሆኑ፡ በእምልኮት ጣዖት ሊረከስ መንጸትና መቀደስ (2ኬና. 29፡5-16፡17፤ 34፡8፤ ነህ. 13፡8-9)፡ በልዩ ልዩ ምክንያት ሲያረጅና ሲፈርስ ደግሞ እንደ ገና መጠገንና መሠራት (2ኬና. 34፡8፤ ዕዝ. 6፡13-15) ነበረበት። ከምርኮ በፊትም ሆነ በኋላ የታየው ይኸው ነው። ይህም በብሉይ ኪዳን የመንፈሳዊ ሰው ጥያቄ አካል ተደርጎ ተወሰዷል።

በዚህ ዘመን ቤተ መቅደሱን ለማደስ የተነሣውን የሰው ጥያቄ ንግድ በዋናነት የመራው ዘርባቤል ነበር (ዕዝ. 2፡2፤ ሐጌ 1፡1፤ 14፤ ዘክ. 4፡6-10)። እርሱና ከእርሱ ጋር የተሰለፉት ወገኖች ተቃዋሙ የወደመውን የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ ሥራ በሌላ ዐዲስ መሠረት ላይ ሳይሆን፡ በቀድሞው መሠረት ላይ (ዕዝ. 2፡68፤ 5፡15፤ 6፡7) እንደ ገና መሥራት ጀመሩ (ዕዝ. 3፡8-13)።

እንደ የሰው ጥያቄ ከመከናወኑ በፊት የሚለወጠው ነገር ያለበትን ሁኔታ በሚገባ ማጤን ያስፈልጋል። ሰው ጥያቄ ያስፈልገዋል የተባለው ነገር፡ ተጠግኖ እንደ ገና የቀድሞ አገልግሎቱን መቀጠል በሚችልበት ሁኔታ ላይ ነውን? ወይንስ እርሱን ሙሉ በሙሉ ትቶ ሌላ ዐዲስ ነገር ነው መሠራት ያለበት የሚለው ሊተኩርበት የሚገባ ነጥብ ነው። እነዘርባቤል ቤተ መቅደሱን ለመሥራት እንደ ዐዲስ መሠረቱን ሌላ ስፍራ ላይ መጣል አልፈለጉም፤ በቀድሞው መሠረት ላይ ነው ለመሥራት የተነሡትና

የሠሩት። በርግጥ ይህን ማድረግ ቀላል አልነበረም። መሠረቱን ፈልጎ ለማግኘት፡ ፍርስራሹን ጠራርጎ ማስወገድ፤ ምናልባትም በስፍራው ላይ የበቀለውን ቋያ መመንጠርና የመሳሰለውን አስቸጋሪ ሥራ መሥራትን ይጠይቃል። ከዚህ ሁሉ ድካም ለመዳን የቀድሞውን እንዳለ ትቶ፡ ሌላ ዐዲስ መሠረት መጣል ይቻላል። ይቀልም ነበር። እነርሱ ግን ይህን አላደረጉም፤ ቤተ መቅደሱ በቀድሞው መሠረት ላይ መሠራቱ ስለነበረ ብዙ ትርጉም ነበረውና።

በዘመናችን የተያዘው ሰው ጥያቄ ግን ሌላ ነው። እንዲት ቤተ ክርስቲያን መሰወጥ እንደሚያስፈልጋት ቢታመን፡ ቤተ ክርስቲያኗ የምትገኝበት ሁኔታ እንደ እግዚአብሔር ቃል በእግባቡ ሳይታይ ነው ወደ ሥራው የሚገባው። ይህ ግን ትክክለኛ የሰው ጥያቄ አካሄድ ነው ተብሎ አይታሰብም። በመጀመሪያ የቤተ ክርስቲያኗ ችግር ምንድን ነው? የሚለው መታየት አለበት። በእግዚአብሔር ቃል ላይ የቆመ መሠረተ እምነት ካላትና በዚያ መሠረት መኖር ካልቻለች፡ ለዚህች ቤተ ክርስቲያን የሚያስፈልጋት መንፈሳዊ ሰው ጥያቄ ነው እንጂ ሌላ ዐዲስ መሠረት መጣል አይደለም። ብዙ ዋጋ ሊያስከፍል ቢችልም፡ መሠረቷ ትክክለኛ እስከ ሆነ ድረስ በዚያው መሠረት ላይ የምእመናኗን መንፈሳዊ ሕይወት አስተካክሎ መገንባት የሰው ጥያቄ ዐላማ ሊሆን ይገባል። ከነዘርባቤል ቤተ መቅደስ ዕድሳት የምንማረው ይህንን ነው።

የቤተ መቅደሱ ሥራ በዚህ ሁኔታ ቢጀመርም፡ ከጠላቶቻቸው ከአሦራውያውን በኩል (ዕዝ. 4፡2) ተቃውሞ ለሰ ተነሣ ስ16 ዓመታት ያህል (ጮራ ቀ. 16፤ 23) ሥራው ተጓጉሰ (ዕዝ. 4)።

የሰው ጥያቄ ሥራ ሊሠራ ልዩ ልዩ ተቃውሞ ከወገንም ሆነ ከጠላት በኩል ማጋጠሙ የተለመደ ነው። እነዘርባቤልን የጠማቸው የጠላት ተቃውሞ ነበር። ተቃውሞው ሥራውን ለጊዜው ቢያስተጓጉልም፡ ከማንም በላይ የማደሱን ሥራ ያነሣው ጌታ እግዚአብሔር በመሆኑ፡ ዕቅዱን ከመፈጸም ማንም ሊገታው አልቻለም። ሕዝቡ ከጠላቶቻቸው ዛቻና ማስፈራሪያ የተነሣ፡ «ያለ ጊዜው ጀምረን ይሆናል» በሚል ምክንያት ችል ያሉትን (ሐጌ 1፡2) የቤቱን ሥራ እንደ ገና ቀሰቀሱ። የጠላቶቻቸውን ምክር ሁሉ በግሩም ምክሩና

በታላቅ ጎይቱ ዘማፍረስ፥ በነቢያቱ በሐጌና በዘካርያስ በኩል እያበረታታቸው ሥራው እንዲጀመርና እንዲጠናቀቅ አደረገ (ዕዝ. 5፥1፤ ዘካ. 4፥1-10፤ ሐጌ 1፥12-15)።

ዛሬም ቢሆን የቤተ ክርስቲያን መለወጥ የእግዚአብሔር ሐሳብ ስለ ሆነ፥ ከወገንም ሆነ ከጠላት በኩል የሚገጥመው ተቃውሞ ሥራውን ቢያዘገየው እንጂ አያስቀረውም። ነገር ግን የእግዚአብሔርን ሥራ ለማስተጓጎል በማወቅም ይሁን ባስማወቅ የሚንቀሳቀሱ፤ እያደሰን ነው እያሉ የሚያፈርሱ፤ እንዲሁም ለቤተ ክርስቲያን መለወጥ ሳይሆን በለውጥ ለም ለግል ጥቅማቸው የሚሠሩ ሁሉ፥ ከእግዚአብሔር ጋር ሲጣሉ እንዳይገኙ መጠንቀቅ ይኖርባቸዋል። «ከእግዚአብሔር ጋር የሚጣሉ ደደቅቃሉ» ተብሎ ተጽፏልና (1ሳሙ. 2፥10)።

6.2. የሕዝቡ መንፈሳዊ ሕይወት መታደስ

የቤተ መቅደስ መታደስ አንዱ የብሉይ ኪዳን የመንፈሳዊ ሰው ሀኪም አካል ተደርጎ ቢወሰድም፥ ይህ ግን ብቻውን የመጨረሻ ግብ ሆኖ የተቁጠረበት ሁኔታ የሰም። በታደሰ፤ በነጻና በተቀደሰ ቤተ መቅደስ ውስጥ እግዚአብሔርን በትክክል የሚያመልክ የተለወጠ ሰው ያስፈልጋል። ዕዝራ የተነሣው በተለይ ይህን በለው ሕይወት ውስጥ የሚከናወነውን መንፈሳዊ የሕይወት ለውጥ ለማምጣት ነበር።

ቤተ መቅደስን ለማደለ የሥነ ሕንጻ ባስሙያዎች እንደሚያስፈልጉ ይታወቃል። የሰውን ሕይወት ለማደስና ለመለወጥ ደግሞ በእግዚአብሔር ቃል የተለወጡ፥ እንዲሁም ሌሎችን በመንፈሳዊ ሕይወት ለመስወጥ የተዘጋጁና እግዚአብሔር ያስነሣቸው፤ የቀባቸውም አገልጋዮች ያስፈልጋሉ። ዕዝራ ከአርን ወገን የሆነ ካህን ሲሆን፥ የእግዚአብሔርን ሕግ ጠንቅቆ የሚያውቅ፤ ሕገ እግዚአብሔርን ለመፈለግና ለማድረግ ራሱን የሰጠ፤ በእስራኤልም ለማስተማር ልቡን ያዘጋጀ ሰው ነበር (ዕዝ. 7፥5-6፤10)። ይህን የዕዝራን ማንነትና ዝግጅት ለንመስከት፥ የሕዝቡን መንፈሳዊ ሕይወት ለመለወጥ እግዚአብሔር ያዘጋጀውና ያስነሣው ሰው እንደ ነበረ እንረዳለን።

የሰውን ሕይወት መለወጥ ሲባል፡ ሰው ወይም የእግዚአብሔር ሕዝብ እግዚአብሔር ከሠራለት ሥርዐትና ሕግ ወጥቶ በጎጢአት ሕይወት ውስጥ በሚገኝበት ጊዜ፥ በእግዚአብሔር ቃል መሠረት የሚገኝበትን ሕይወት ተገንዝቦ ንስሐ እንዲገባና ወደ ቀድሞው ጤናማ መንፈሳዊ ሕይወቱ እንዲመስስ ማድረግ እንደ ሆነ ሁሉም ይገነዘባል ተብሎ ይታሰባል። ለሰውጥ መሠረት የሚሆነውን የእግዚአብሔርን ሕግ ያለማቋረጥ ማስተማርም የሰውጥ እንቅስቃሴን ያነሣል። ዕዝራም ሕጉን በማስተማር ላይ ያተኩረው፥ የእግዚአብሔር ቃል ጎጢአትንና ጎጢአተኝነትን በማሳየት የሚለሙትን ለዎች ወደ ንስሐና ወደ ለውጥ ለለሚመራቸው ነው።

እዚህ ላይ የእግዚአብሔርን ሕዝብ መንፈሳዊ ሕይወት ለመሰወጥ ያለመ መንፈሳዊ እንቅስቃሴ ማድረግ ሰምን እስፈለገ? እንዲህ ያለ ለውጥ ያስፈልጋል ለማለት መነሻው ምንድን ነው? ብሎ መጠየቅ ተገቢነት አለው። እንደሚታወቀው የእግዚአብሔር ሕዝብ የእግዚአብሔር ቃል በሚያዘው መሠረት ለመኖር የተጠራና የተመረጠ ሕዝብ ነው። ከዚህ መንገድ ወጥቶ በተገኘ ጊዜ ሁሉ፥ ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖረው ኅብረት ይበላሻል። ስለዚህ የተበላሸውን ኅብረት ለማስተካከልና ሕዝቡን እግዚአብሔር ወዳዘጋጀበት ወደ ቀደመው ሕይወት ለመመለስ ሰውጥ ያስፈልጋል። ሕዝቡ የሚገኝበት ሕይወት ከሕገ እግዚአብሔር ውጪ መሆኑ የሚታወቀውም በእግዚአብሔር ቃል አማካይነት ነው። በመሆኑም የሕዝቡን መንፈሳዊ እኗኗር ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ማስተያየትና ሕዝቡ የሳተበትን ጉዳይ ለይቶ ማውጣት ይቻላል።

በመጽሐፈ ዕዝራ ውስጥ እንደ ተጻፈው፥ በወቅቱ የነበረው ሕዝብ በተስይ ከጋብቻ ጋር በተያያዘ ከእግዚአብሔር ሕግ ያፈነገጠበት ሁኔታ ነበር። ካህናቱንና ሌዋውያኑን ጨምሮ የእስራኤል ሕዝብ በዙሪያቸው ካሉ እሕዛብ ጋር በጋብቻ በመተላለር፥ የተቀደሰውን የእግዚአብሔርን ሕዝብ ዘር ከእሕዛብ ጋር ደባልቀው ነበር (ዕዝ. 9፥1-2)። ይኸውም እግዚአብሔር በነቢያቱ አፍ፡-

ትወርሱሽት ዘንድ የምትገቡበት ምድር በምድር በሕዛብ ርኩሰት ረከሳችሁ፤ ከዳር እስከ ዳርም ደረሰ ከርኩሰታቸው ከጸዋፍ ሥራቸውም ተሞልታለች፤ ስሁንም ትበረቱ ዘንድ፥ የምድራንም ፍሪ ትበሉ በንድ፥ በዘላለምም በፍጆታቸው ታወርሷት ዘንድ ሴቶች ፍጆታቸውን በፍጆታቸው ስትለጡ፤ ሴቶች ፍጆታቸውንም በፍጆታቸው ስትወሰዱ (ዕዝ. 9፥10-12)

ሲል የተናገረውን ቃል በመጣስ የተፈጸመ ኅጢአት ነበር። ዕዝራም ወደ ኢየሩሳሌም መጥቶ ከሕዝቡ እለቆች ጋር ከተገናኘ በኋላ፥ ሕዝቡ የተዘፈቀበትን ይህንን መንፈሳዊ ችግር ለማስተካከል ቈርጦ ተነሣ።

በዚህ ጉዳይ ላይ መንፈሳዊ ለውጥ ተካሂዶ ሲባል የሚቻለው፥ ሕጉን የተላለፉት ሁሉ ያለፈውን ኅጢአታቸውን ተገንዝበው ንስሐ ሲገቡና ለወደ ፊቱም ያንን ኅጢአት ደግመው ላስመሥራት ውላኔ ላይ ሲደርሱ፥ ርምጃም ሲወሰዱ ነው። ዕዝራ የመራው የለዎችን መንፈሳዊ ሕይወት የማደስ እንቅስቃሴ በዚህ መሠረት ተፈጽሟል። እርሱ የሕዝቡንና የመሪዎቻቸውን መተላለፍ እንደ ለማ እጅግ ደንግጦ በእግዚአብሔር ፊት ጸለየ፤ ተናዘዘ፤ እለቀሰ። ይህን የተመለከቱ ብዙዎችም ከእርሱ ጋር በመተባበር ንስሐ ገቡ። ከእሕዛብ ሴቶች ጋር የተጋቡም ሚስቶቻቸውን ወደ ወገኖቻቸው ለመለደድ ቃል ኪዳን ገቡና ተግባራዊ ርምጃ ወሰዱ (መጽሐፈ ዕዝራ ምዕራፍ 9-10)። በዚህ ረገድ የተካሄደው ለውጥ ሕዝቡ ወደ ቀደመው መንፈሳዊ ሕይወቱ እንዲመለስ እድርጓል።

በእጠቃላይ ሲታይ ዕዝራ የመራው የሰው ምስኪኑ እንቅስቃሴ ዛሬም በሰው ሕይወት ላይ ለሚካሄድ መንፈሳዊ ሰው ጥሩ ትምህርት ይለጣል።

6.3. የኢየሩሳሌም ቅጥር መጠገን

በጥንት ዘመን ከተሞች ቅጥር ነበራቸው። ጥቅሙም ነዋሪዎቹን ከጠላት ጥቃት መከላከል ነው። ቅጥር የሌላት ከተማ ራሷን ከጠላቶቿ መከላከል አትችልም ነበር። ኢየሩሳሌምም ቅጥር ያላት ከተማ ነበረች። ይሁንና በባቢሎናውያን በተወረረች ጊዜ ባቢሎናውያን ንዋያተ ቅድሳቱን ዘርፈው፤

ቤተ መቅደሱን አቃጥለው፤ ሕዝቡን ሲያፈልሱ፥ የከተማዬቱ የደገንነት ዋስትና የነበረውን ቅጥሯንም እፍርለውታል (2ኛ. 25፥10)።

ለባው የምርኮ ዘመን ሲያበቃ፥ እንደ ቤተ መቅደሱ ሁሉ ቅጥሩን እንደ ገና መልሶ የመሥራት እንቅስቃሴ ተጀምሮ ነበር። ነገር ግን በምድሪቱ የነበሩ የአይሁድ ጠላቶች ለንጉሥ እርጤክስ በማመልከት ለጊዜውም ቢሆን የቅጥሩ ሥራ እንዲቆም እበደረጉ (ዕዝ. 4፥6-24)። ለተወሰኑ ዓመታት ሥራው ቢበተንጉልም፥ የቅጥሩ እንደ ገና መሠራት የእግዚአብሔር ሐሳብ ስለ ነበረ፥ እግዚአብሔር በጊዜው ይህን ታላቅ ሥራ የሚመራውን ሰው ነህምያን መሪ እድርጎ አስነሣ።

ነህምያ ቅጥሩን እንደ ገና ለመጠገንና ለማደስ ከጀመረው እስከ ፍጻሜው የተጓዘባቸው መንገዶችና ያከናወናቸው ተግባራት፥ በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ ለሚከናወኑ መንፈሳውያን ተግባራት በጥሩ ምሳሌነታቸው ምን ጊዜም ይጠቀሳሉ። ነህምያም ለመንፈሳውያን እገልጋቸው እርዳታ የሚሆን መሪ ተደርጎ ይወሰዳል። በመሆኑም በመጽሐፈ ነህምያ በተመዘገበው ታሪክ፥ ይህን ታላቅ ሥራ ለመሥራት የቀየሩባቸውን ዘዴዎች፤ ያከናወናቸውን ተግባራት፤ ያጋጠሙትን ችግሮች፤ ችግሮቹን ለመፍታትና ለማበወገድ የወለዳቸውን ርምጃዎች በጥቂቱም ቢሆን መዳሰሱ ጠቃሚነት አለው።

6.4. ነህምያና የሰው ምስኪኑ እገልግሎቱ

• የጸምና የጸሎት ለው ነበር።

ነህምያ የጸሎት ሰው እንደ ነበረ በዚህ መጽሐፍ ምዕራፍ 4፥ በተራ ቁጥር 4.2. ላይ መጠቀሱ ይታወሳል። በርግጥም ነህምያ በቤተ መንግሥት ሲኖር፥ ከምርኮ የተረፉትና ተመልሰው በኢየሩሳሌም የሚኖሩት ወገኖቹ የሚገኙበትን መከራና ውርደት በተረዳ ጊዜ ልቡ እጅግ ዐዘኗል። ይህን ሁኔታ ለመቀየር ባለው ሥልጣን ወይም ቀረቤታ ተጠቅሞ፥ በቅድሚያ በቤተ መንግሥት የሚገኙትን ባለሥልጣናት ለማነጋገር ወይም ሌላ ሥጋዊ

መፍትሔ በመፈለግ አልተነሣም! ጉዳዩን ወደ እግዚአብሔር በጸሎት ማቅረብን የሥራው መጀመሪያ አደረገ እንጂ።

የጸሎቱ ይዘት እግዚአብሔርን የሚወቅሥና የሚከስ፡ ወይም «ለምን እንዲህ አደረግህብን? ለምንስ ይህን አመጣህብን?» የሚል አልነበረም። ተጠያቂ ያደረገው ጸድቁን እግዚአብሔርን ሳይሆን የበደሉትን አርሱን /ነህምያ/ አና የእስራኤልን ልጆች ነው። በእግዚአብሔር ላይ ከማጥረምረም ይልቅ ወገኖቹን ለሚገኙበት ችግር የዳረጋቸው ኅጢአታቸው መሆኑን በመገንዘብና ራሱንም ከኅጢአተኞቹ ጋር በመደመር ስለ ኅጢአታቸው ተናዘዘ (ነህ. 1፡6)።

አንድ ጤናማ የነበረ መንፈሳዊ ነገር ሊበላሽ የሚችለው፡ ሰው በልዩ ልዩ ሁኔታ በሚፈጽማቸው ስሕተቶችና ጥፋቶች ምክንያት መሆኑን መንፈሳዊ ሰው ይገነዘባል። ይህን የተበላሸ ነገር ለማስተካከልና ወደ ቀደም ሁኔታው ለመመለስ እንቅስቃሴ ሲደረግም፡ የመጀመሪያው ርምጃ መሆን ያለበት ስለ ተፈጸመው ስሕተት ወይም ኅጢአት ንስሐ መግባት ነው። አስቀድሞ የተክፈተውን የኅጢአት ፋይል በንስሐ ሳይዘጉ፡ ስለ ሥራው ጅማሬና ስለ መሳሰለው ጉዳይ የእግዚአብሔርን ርዳታ መስመን፡ በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነት አለው ብሎ ማለብና መጸለይ ትክክለኛ አካሄድ አይደለም። ነህምያ የአርሱንና የወገኖቹን ኅጢአት በመናዘዝ ጸሎቱን የጀመረውም ስዚህ አንደ ሆነ ማስተዋል ይገባል።

የሚጸምና የሚጸልይ ሰው የአርሱን ደካማነት፡ የእግዚአብሔርን ገዳነትና ብርቱነት የተረዳ ነው ሲባል እንስማሳን። ነህምያን ወደ ጸሎት የወሰደውም ይኸው አውነት ነው። ነህምያ የጸለየው አንድ ጊዜ ብቻ ያውም ሥራውን ለመጀመር ብሎ አልነበረም። ሥራው ተጀምሮ አስከሚጠናቀቅ ድረስ ይጸልይ ነበር፤ እየጸለየ ይሠራ፡ እየሠራም ይጸልይ ነበር ማለት ነው (ነህ. 1፡3-4፤ 2፡4፤ 4፡4-9፤ 5፡19፤ 6፡9-14፤ 13፡14-22-29-31)። ይህም በሥራው ሁሉ የእግዚአብሔርን ርዳታ በእጅጉ ይፈልግ አንደ ነበረ ያሳያል። እግዚአብሔርም በሥራው ሁሉ ምረትን በመስጠት፤ የተዘጉ በሮችን በመክፈት፤ የጠላትን ምክር በማፍረስ፤ ተቃውሞዎችን በማብረድና

በመሳሰለው ሁሉ ከነህምያ ጋር ነበረ። ለምሳሌ፡- ቅጥሩ እንዳይሠራ በንጉሥ ትእዛዝ ታግዶ እንደ ነበር ከላይ ተመልከተናል። ምንም እንኳ ነህምያ የንጉሡ ጠጅ አሳላፊ ቢሆንም፡ ይህን የተዘጋ በር ማሰከፊት ሰአርሱ ቀላል አልነበረም። ይህን በራሱ ለማድረግ የማይችል መሆኑን ስለ ተረዳም ነው በእግዚአብሔር ፊት በጸም በጸሎት ያሳለፈው። እግዚአብሔርም በንጉሡ ፊት ምገስን በመስጠት ቅጥሩን እንዲሠራና እንዲፈጽም በሩን ከፍቶለታል።

• ሌሎችን ለሥራው አነሣሥቷል።

አንድ ሰው የቱንም ያህል ብርቱ የሆነ ቢመስለው ያለ ሌሎች ድጋፍና ትብብር ውጤታማ ሥራ ሊሠራ አይችልም። በጎብረት የሚሠራን ሥራ ስመሥራትም ሌሎችን መቀስቀስና ማነሣሣት የሚችል ሰው ያስፈልጋል። ሌሎችን የሚቀሰቅስና የሚያነሣሣ ሰው ደግሞ በሚቀሰቅሳቸውና በሚያነሣሣቸው ሰዎች ዘንድ ተስሚነትና ተቀባይነት ሊያገኝ የግድ ነው። ነህምያ እነዚህን መስፈርቶች ያሟላ መንፈሳዊ መሪ ነበር።

በወቅቱ በታላቅ ውርደትና ጉሰቀልና ውስጥ የሚገኘው የእግዚአብሔር ሕዝብ፡ የሚገኝበትን ኑሮ ባይስማማውም ተቀብሎ «የባለ አታምጣ» እያለ የተቀመጠ ይመስላል። ነህምያ ግን፡ «እኛ ያበንበትን ጉሰቀልና፡ ሲደረሰንም እንደ ፈረሰት፡ በሮችም በእሳት እንደ ተቃጠሉ ታያላችሁ፤ ስሁንም ከእንግዲህ ወዲህ መሣቂያ እንዳንሆን ኑና የሲደረሰንምን ቅጥር እንሥራ» ሲል ዐንገቱን የደፋውን ሕዝብ ቀስቀስና በቀጭት እንዲነሣሣ አደረገ (ነህ. 2፡17-20)።

የሕዝቡን በቀጭት መነሣሣት ለንመለከት፡ ነህምያ በሕዝቡ ላይ የአመለካከት ለውጥ ማምጣቱንና ለተግባራዊ ርምጃ ማነሣሣቱን እናስተውላለን። ይህም ዝም ብሎ በቀላሉ የሚገኝ ውጤት አይደለም። ቀስቃሹ ክፍል በሚቀሰቅሰው ሕዝብ ዘንድ ተቀባይነትና ተስሚነት ሊያገኝ ይገባል። የሕዝቡ ጉዳይ ጉዳዩ ነው ብሎ ራሱን ያዘጋጀና የሰጠ መሆኑንም በተጨማሪ ማሳየት አለበት።

ዛሬ በአገራችን የሚታየው መንፈሳዊ የሰው ጥያቄ እንቅስቃሴ ከሚጉድሉት ነገሮች አንዱ፡ መሰወጥ ከሚገባቸው ወገኖች መካከል እንደ ነህምያ ያሉ

መሪዎች አስመሳታቸው እንደ ሆነ ብዙዎች ይናገራሉ። ከዚህ የተነሣ ሥራው ባለቤት የሰሸና አውራ ያጣ ሆኗል የሚሉም አሉ። በሰው ምስኪኑ አንቅስቃሴዎች ውስጥ የተሰለፉ ብዙዎች፤ እናገለግለዋለን ከሚሉት ሕዝብ መካከል የወጡ ቢሆኑም እንኳ ተቀባይነትና ተሰሚነት የሌላቸው ሆነው የሚገኙበት አጋጣሚም ጥቂት አይደለም። ለሕዝቡ መሰውጥ ተብሎ ብዙ ገንዘብ፣ ጉልበትና ጊዜ እየፈለሰ ቢሆንም፤ ሕዝባችን ግን የሚገኝበትን መንፈሳዊ ጉስቀልና እንደ ከብር ቁጥሮ ዛሬም እየኖረበት ይገኛል። ይህን ጉስቀልናና ውርደት አሳይቶና በሕዝቡ ላይ የአመለካከት ለውጥ አምጥቶ ለመንፈሳዊ ሰው ምስኪኑ የሚቀሰቅስ፣ እግዚአብሔር ያስነሣው፣ ከሕዝቡ መካከል የወጣ፣ በሕዝቡ ተቀባይነትና ተሰሚነት ያገኘ እንደ ነህም ያለ አገልጋይ መሪ ያለፈልጋል።

• ለሥራው ያነሣቸውን አደራጅቷል።

ተቀበቅለው ለሥራ የተነሣሁትን ማደራጀትና ወደ ሥራው መግባት፤ የመቀሰቀሱን ያህል ቀላል ላይሆን ይችላል። በሰዚህ ይህ ተግባር አስቀድሞ በነገር ሁሉ የተዘጋጀ ብልጽ፣ አስተዋይና ጥበበኛ መሪን ይጠይቃል። የነህም ያን የመምራት ችሎታ የምንመዝገበት አንዱ መበፈርት ለቅጥሩ ሥራ ያነሣቸውን ሰዎች አደራጅቶ ወደ ሥራው የገባበትን አስደናቂ አመራር ለናስተውል ነው።

በመጽሐፈ ነህም ያ ምዕራፍ 3 ላይ እንደ ሰፈረው፤ ነህም ያ ሕዝቡን ሲያደራጅ የቀየሳቸው ዘዴዎች ወጪንና ጊዜን የሚቁጥቡ፤ በሥራው ላይ የጉላ ችግር የማያበክትሉና ሁሉም የባለቤትነት ለሜት ተሰምቶት ሥራውን በትጋት እንዲያከናውን የሚያደርጉ ነበሩ። የመጀመሪያው ስልት ሥራን ማከፋፈልና ገላፊነትን መስጠት ነው። ይህን ሲያደርግ «ሁሉም በአቅራቢያው ያለውን ያድሱ» የሚል ስልትን ነበር የተከተለው። በዚህ መንገድ ሥራን ማከፋፈሉ፤ በአንድ ወገን ሁሉም በቤቱ አቅራቢያ ስለሚያድስ ወጪን ለመቀነስ ይረዳል። በሌላ ወገን ደግሞ ሁሉም በባለቤትነት ለሜት እንዲሠራ ያደርገዋል። ሌላው ስልት ደግሞ ሥራው በአስፈላጊው ቅደም ተከተል

መሠረት እንዲከናወን ማድረጉ ነው። ይህ ስልት ቅድሚያ ለሚለጠው ተግባር ቅድሚያን በመስጠትና ቀጥሎ መከናወን ያለበትንም እንደ ቅደም ተከተሉ በማከናወን ሥራው በተገቢው ጊዜና ሁኔታ እንዲሠራ ረድቷል። በዚህም መሠረት ቅድሚያና ትኩረት የተሰጠው ለበሥሩ በሮች ሥራ ነበር፤ (ቱ. 1:3:6:13:14:15:26:28:29:31)። ለበሮቹ መሠራት ቅድሚያና ትኩረት የተሰጠበት ምክንያትም፤ ዋናዎቹ የጠላት የጥቃት ዲላማዎች በመሆናቸው ይመስላል።

• ተቃውሞዎችን ተቋቁሟል።

ምን ጊዜም እንደ ሥራ ሲሠራ ሁሉ ነገር ዐልጋ ባልጋ አይሆንም። ተቃውሞዎች ይነሣሉ፤ ችግሮች ያጋጥማሉ። ለአንድ ታላቅ ሥራ የተነሣ ሰውም ለሥራው ከመነሣቱ በፊት ይህን ማወቅና ለሚለጠው ምላሽ ራሱን ማዘጋጀት ይጠበቅበታል።

ነህም ያ በዚህ ረገድ የተዘጋጀ ሰው እንደ ነበር ካጋጠሙት ችግሮችና ችግሮቹን ለመፍታት ከወለዳቸው ርምጃዎች መረዳት ይቻላል። ያጋጠሙት ተቃውሞዎችና ችግሮች ልዩ ልዩ መልክ የነበራቸው ሲሆን፤ ከሁለት አቅጣጫ የተነሡ ነበሩ። እንደየተነሡበት አቅጣጫ የለጣቸው ምላሾችም እንዲህ የተለያዩ ናቸው።

አንዱ ተቃውሞ የተነሣው ከውጪ ሲሆን፤ የቅጥሩን መሠራት የማይሹ ጠላቶች ሆነ ብለው ያቀነባበሩት ነበር። በማላገጥና በማናናቅ ጀምረው እስከ ቁጣና ሽብር የደረሰ ተቃውሞ በማበነሣት፤ ሕዝቡ ሥራውን በሙሉ ጎይሉ እንዳያከናውን ለማዳከም የቻሉትን ሁሉ ጥረት አድርገዋል። ነገር ግን ነህም ያ ወደ አምላኩ በመጸለይና የሕዝቡን ልብ በማበርታት፤ ሥራውን እየሠሩ የጠላትን ጥቃትና ተቃውሞ የሚከላከሉበትን፤ እንደ አበፈላጊነቱም የሚያጠቁበትን ዘዴ በመቀየሉ፤ ወደ ዐላማው ግብ ይገሠግሥ ነበር (ም. 4)።

ጠላቶቻቸው ሥራውን ከመቃወም ዐልፈው ነህም ያን ለመገደል፤ ሥራውን ያለ መሪ ለማስቀረትና ለማዳከም ልዩ ልዩ ወጥመዶችን ዘርግተው ነበር። ለምሳሌ፡- ለንባላጥና ጌሣም ለ5 ጊዜያት ያህል መልእክተኛ በመላክ

በግል እንደገና የሚል ጥያቄ አቅርበውለታል። እርሱ ግን ለነፋ እንጂ ለባህን ይህን እንዳለበት ወውቆ፡ «ትልቅ ሥራ እሠራለሁ፡ እወርደሁ ዘንድ አይቻለኝም፡ ሥራውን ትቼ በመውረድ ለሰ ምን ሥራው ይታገባል?» (6፡3) የሚል ምላሽ በመስጠት በወጥመዳቸው ውስጥ አልገባላቸውም። የዘረጉት ወጥመድ ነህምያን እንዳልያዘ ባዩ ጊዜም፡ ሕሰተኛ ነቢይ ገዝተው በሐሰት ትንቢት ሊያጠምዱት ሌላ ወጥመድ ዘረጉ። እርሱ ግን ነቢዩ ከእግዚአብሔር ያልተላከና ሐሰተኛ ትንቢት በእርሱ ላይ እንደ ተናገረ ወውቆ አሁንም ሐሳባቸውን አልተቀበለም (ቍ. 10-14)።

በዚህ ሁሉ ያልተሳካቸው ጠላቶች፡ ከአይሁድ መካከል ከእንዳንዶቹ ጋር በጋብቻ በመተሳሰርና ዝምድናን በመፍጠር ማስፈራራታቸውን ቀጠሉ (ቍ. 17-19)። ይሁን እንጂ ነህምያን ሊያጠፋ፣ የቅጥሩን ሥራም ሊያስተንጉሉ አልቻሉምና ቅጥሩ በ52 ቀናት ተጠግኖ ዐለቀ። ነህምያም የቅጥሩ ሥራ በድል መጠናቀቁን አስመልክቶ ሲመለከር እንዲህ ብሏል፡ «ጠላቶቻችንም ሁሉ ይህን በሰው ጊዜ በዙፊያችን የነበሩ ስሕተት ሁሉ ፈሩ፤ በራሳቸውም ዐላብ እጅግ ተዋረዱ፤ ይህም ሥራ በእግዚአብሔር እንደ ተደረገ ወወቁ» (ቍ. 16)።

የውጭ ተቃውሞን ሕዝቡ አንድ ላይ ሆኖ ሊቋቋሙ ይችላል። በሕዝቡ መካከል የሚፈጠርን ችግር መፍታት ግን ከባድ ነው። ነህምያ የተጋፈጠው ሌላው አለቸጋሪ ሁኔታም በውስጥ /በሕዝቡ መካከል/ የተፈጠረውንና ሊከኖሚያዊ ችግር ያለነሣውን ተቃውሞ ነበር። የችግሩ ለለባ የሆኑት፡ ለረጋብ የተጋለጡ ድኾች፣ ያላቸውን ንብረት አስይዘው ቀለብ የሸመቱ ባለርሶቶች፣ እንዲሁም ግብር ለመክፈል ሲሉ ልጆቻቸውን ለባርነት መያዣ አድርገው ከፍተኛ ወለድ ያለው ገንዘብ የተበደሩ ሁሉ ነበሩ (5፡1-5)። ተቃውሞ ላለመት ወገኖች በመያዣና በወለድ ያበደሯቸው የገዛ ወገኖቻቸው መሆናቸው ደግሞ ነህምያን እጅግ አሳዝኗታል። በኋላም ሕዝቡን ለብስቦ አበዳሪዎቹን በመውቀሥ፣ በወንድሞቻቸው ላይ ያደረሱትን በደል በማሰታወቅና ላበደሯቸው ወንድሞቻቸው ምሕረት እንዲያደርጉላቸው በመጠየቅ ችግሩን ፈቷል (ቍ. 6-13)።

በእጠቃላይ ነህምያ በሥራው ሂደት ባጋጠሙት ዕንቅፋቶች ተደናግጦ ወይም ተዘናግቶ ወደ ኋላ አላፈገፈገም። አውጪም ከውስጥም የተነሡትን ተቃውሞዎች ጥበብንና ማለተዋልን በተሞላ አመራር እንደ አመጣጣቸው መልሶና አስተካከሎ የቅጥሩን ሥራ ከፍጻሜው ማድረስ ችሏል። ለዚህ ነህምያ የቅጥሩን ሥራ ለማከናወን ያለፈባቸውን መንገዶች ሁሉ፡ ለቤተ ክርስቲያን መለወጥ ጥሪ ያላቸው ወገኖች በማለተዋል ሊያጤኟቸው፡ እገልግሎታቸውንም ሊመረምሩባቸው ይገባል።

6.5. ከብሉይ ኪዳን የሰው ጥያቄ እንቅስቃሴዎች ምን እንማራለን?

በዚህ በሁለተኛው ክፍል በብሉይ ኪዳን የተካሄዱ መንፈሳዊ የሰው ጥ እንቅስቃሴዎች፡ በሕዝቡ ሕይወትና በእምልኮ ለፍራዎች ዕድላት ላይ ያተኩሩ መሆናቸውን ለመመልከት ሞክረናል። ይኸውም በግጢኦት የተበላሸውን የሕዝቡን ሕይወት በንስሐ እንዲሰተካክል በማድረግ፡ እንዲሁም በእምልኮ ጣዖት የረከለውን ወይም በጠላት ጥቃት የፈረሰውን የእምልኮ ማእከል በማደለና በመቀደስ የተከናወነ ነበር።

በሰው ሕይወት ላይ የተከናወነውን ሰው ጥ ለንመለከት፡ የሕዝቡን ሕይወት እግዚአብሔር ወደ ወለነው ወደ መጀመሪያው መንፈሳዊ ለፍራ በመመለስ ላይ ያተኩረ ሲሆን፡ የቤተ መቅደሱና የቅጥሩ እንደ ገና መሠራትም ከዚህ የተለየ አልነበረም። ለዚህም ባቢሎናውያን ያፈራረሱትንና ያቃጠሉትን መቅደሱና ቅጥር የአለራኤል ልጆች መልሰው የገነቡት በቀድሞው መሠረት ላይ እንጂ፡ በሌላ ባሻቸው ቦታ አለመሆኑ፡ የተከናወነው ሥራ የማደስ እንጂ ዐዲስ ነገርን የመፍጠር እንዳልሆነም አይተናል።

እነዚህ በብሉይ ኪዳን የተካሄዱ የሰው ጥ እንቅስቃሴዎች፡ ሰው ጥ የእግዚአብሔር ሐላብ መሆኑን፣ የእግዚአብሔር ሕዝብም ያለ መንፈሳዊ ሰው ጥ ሊኖር አለመቻሉን፣ የሰው ጥ ዐላማም የተበላሸውን ማለተካክል፣ የፈረሰውን መጠገን፣ ያረጀውን ማደል፣ የረከለውን መቀደስ፣ የቁሸሸውን ማንጸትና ከብልሽት በፊት ይለጥ የነበረውን እገልግሎቱን እግዚአብሔር

የሰው ጥያቄ!!!

በሚፈልገው መንገድ በብቃትና በጥራት እንደ ገና አንዲለጥ ማስቻል እንደ ሆነም ተረድተናል።

ስለዚህ እንደ እግዚአብሔር ቃል የሆነውን ሰው ምን መቃወም የእግዚአብሔርን አሠራር መቃወም ነው የሚሆነው። እግዚአብሔር ሕዝቡ በንስሐ አንዲታደስና ወደ ትክክለኛ መንፈሳዊ ይታወቅ አንዲመሰስ እንጂ በንጢአቱና በበደሉ እንዲቀጥል አይፈልግም። በአስራሔል ታሪክ የተከናወኑትን የሰው ጥንቅቅና ስንመለከት፤ አንቅስቃሴው ከአስራሔል ሕዝብ በኩል የገጠመው የጉላ ተቃውሞ የሰም። በአንጻሩ ግን ከጠላቶቻቸውና የእነርሱ ግብረ ዐበር ከሆኑት አንዳንድ አይሁድ ወገኖቻቸው በኩል ከፍተኛ ተግዳሮት ነበረበት። ስምሳሌ፡- በነቢዩ ኤልያስ በተነሣው የሰው ጥንቅቅ ላይ፤ ሲደናወቱ ኤልሳቤል እንቅስቃሴውን ስመግታት ያላደረገችው ጥረት አልነበረም። በነህምያ መሪነት ቅጥሩ ሲሠራም፤ አንዲሁ በአስራሔል ጠላቶች በኩል የነበረው ተቃውሞ ቀላል አልነበረም። የእግዚአብሔር ቃልም ገና ከመጀመሪያው፤ «ሐሮናዊውም ሰንባላጥና ባሪያው አሞናዊው ጦብያ በእስራኤል ልጆች መልካምን ነገር የሚላ ሰው እንደ መጣ በሰው ጊዜ ተበላጠ» (ነሀ. 2፡10) በማለት ይመሰክራል።

በዘመናችን በመንፈሳዊ የሰው ጥንቅቅ ላይ የሚነሣው ተቃውሞ በብሉይ ኪዳን ከነበረው የተለየ ጠባይ አንዳለው ይታያል። ዛሬ በአብዛኛው ሰው ጥንቅቅ የሚቃወሙት፤ ሰው ጡክማይመስከታቸው ወገን የሆኑት ሌሎች ክፍሎች ሳይሆኑ መሰላት የሚገባቸው ወገኖች ናቸው። ስለ ሆነም ሰው ጥንቅቅ ለማምጣት የሚደረገው ጥረት፤ ይህን ሰዩት ያለ ጠባይ ያለውን፤ ማለትም ከውስጥ የሚነሣውን ፀረ ሰው ጥንቅቅ ከግምት ውስጥ ያስገባ መሆን ይኖርበታል።

በአጠቃላይ ሲታይ ግን ሰው ጥንቅቅ ከሚያስፈልገው ክፍል ሰሚነሣው ሰው ጥንቅቅ የመቃወም አዝማሚያ ልዩ ልዩ ምክንያት ሲሰጥ ቢችልም፤ ከዚህ ተቃውሞ በስተ ጀርባ ግን የሰዎችን መሰላትና ከእግዚአብሔር ጋር ተስማምተው መኖራቸውን የማይፈልግ ጠላት ሰይጣን እንዳለ መካድ አይቻልም። ይህን የተቀደስና ለሰዎች የተዘጋጀውን መልካም ነገር ጥላሽት ቀብቶና ክፉ

የሰው ጥያቄ!!!

እስመስሎ በማቅረብ ሰዎች እንዳይሰወጡ ያከላከላል። ስለዚህ ክርስቲያኖች ሁሉ ነቅተው አሠራሩን ሲቃወሙና ሕይወታቸውን በእግዚአብሔር ቃል እየመረመሩ ሊሰወጡ ይገባል።

ክፍል ሦስት

መንፈሳዊ የሰውጥ እንቅስቃሴ በዐዲስ ኪዳን

መጽሐፍ ቅዱስ ዐዲስ ኪዳንን «ነገር ሁሉ የሚታደስበት ዘመን» (ዮሐ. 3:21) እና «የመታደስ ዘመን» (ዕብ. 9:10) ብሎ ይጠራዋል። ይህም በአብዛኛው ብሉይ ኪዳንን በዐዲስ ኪዳን ከመተካት ጋር እንደሚያያዝ ግልጽ ነው። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትም ይህን ሁኔታ በትንቢት መልክ ተናግረውታል፤ እንዲያውም የሚከተለው ነው፡

እነዚህ ከአስራሺስ ቤትና ከይሁዳ ቤት ጋር ዐዲስ ቃል ኪዳን የምገባበት ወራት ይመጣል ይላል እግዚአብሔር፤ ከግብጽ ስጋው ያለው ዘንድ እጃችውን በያዝሁበት ቀን ከአባቶቻቸው ጋር እንደ ገባሁት ያለ ቃል ኪዳን አይደለም፤ እነርሱ በኪዳኒ ስልጣንምና እነም ቸል ስልጋቸው ይላል እግዚአብሔር። ከእነዚያ ወራት በኋላ ከአስራሺስ ቤት ጋር የምገባው ቃል ኪዳን ይህ ነውና ይላል እግዚአብሔር፤ ሕጌን በሰጡናቸው ለኖረባቸው፤ በሰጣቸውም አጽፈዋቸው፤ እነም አምላክ እሆናቸዋቸው፤ እነርሱም ሕዝብ ይሆኑናል (ኤር. 31:31-33)

ከዚህ ትንቢታዊ ቃል ማስተዋል እንደሚቻለው፡ እግዚአብሔር ሕዝቡ አስራሔልን ከግብጽ ባርነት ነጻ አውጥቶ የራሱ ሕዝብ ያደረገው፡ «ብሉይ ኪዳን» ተብሎ በተጠራው ቃል ኪዳን አማካይነት ነው። ይሁን እንጂ ሕዝቡ ኪዳኑን ለላፈረሱት፡ እግዚአብሔር ዐዲስ ኪዳን ከሕዝቡ ጋር ዳግም እንደሚገባ በዚህ ክፍል ተናገረ። ይህም ትንቢት በክርስቶስ ደም ስለ ጻፈው (ማቴ. 26:27-28)፤ በእርሱ ያመኑ ሁሉ ስለ ታቀፉበትና አሁን በአገልግሎት ላይ ስላለው ስለ ዐዲስ ኪዳን የተነገረ መሆኑን፡ የዐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ትንቢቱን ጠቅሰው አብራርተውታል (ዕብ. 8:8-12፤ 10:15-17)።

ብሉይ ኪዳን በዐዲስ ኪዳን መተካቱን በዝርዝር፤ በሰፋትና በጥልቀት ከሚነግሩን ቅዱሳት መጻሕፍት መካከል የዕብራውያን መልእክት አንዱና ዋናው ነው። ብሉይ ኪዳን ዐዲስ ኪዳን አስኪመጣ ድረስ ያገለገለ፡ ክህነቱ፤ መሥዋዕቱ፤ አገልግሎቱ፤ ሥርዐቱ፤ አገልግሎት መፈጸሚያ መቅደሱ፤ ንዋያቱ ቅድሳቱም ሁሉ ለዐዲስ ኪዳን ምሳሌና ጥላ አንደ ነበሩ፡ አሁን ግን

አማናዊውና አካሉ ስለ መጣ የአገልግሎት ዘመናቸው እንዳበቃ በዝርዝር ይገልጣል (ወደ ዕብራውያን ሰዎች ምዕራፍ 5-10 ይመለከታል)። በተለይም «ፊተኛው ኪዳን /ብሉይ ኪዳን/ ነቀፋ ባይኖረው ለሁለተኛው /በዐዲስ ኪዳን/ ለፍሪ ባልተፈሰገም» (8:7) እንዲሁም፡ «በዲስ በማለት ፊተኛውን አስረጅቷል፤ ስርጌና ውራጅ የሆነውን ሲጠፋ ቀርቧል» (ቊ. 13) የሚሉት አገላለጾች የብሉይ ኪዳንን መታደስ አይቀራረቡት የሚያስረዱ ናቸው። በሁለተኛዬቱ የቆሮንቶስ መልእክት ምዕራፍ 3 ላይም እንዲሁ፡ የብሉይ ኪዳን አገልግሎት በዐዲስ ኪዳን አገልግሎት የመተካቱ ነገር በግልጽ ተቀምጧል።

ብሉይ ኪዳን በዐዲስ ኪዳን መታደሱን መጽሐፍ ቅዱስ አንዲህ ቢያስረዳም፡ ከመጀመሪያ አንሥቶ ይህን አውነት መቀበል የተቸገሩ ግን ጥቂቶች አይደሉም። በዐዲስ ኪዳን መባቻ ላይ እና ከዚያም በኋላ የነበሩ ብዙ አይሁዶችና ተከታዮቻቸው፡ ክርስቶስንና ደቀ መዛሙርቱን ይቃወሙ የነበረበት አንዱ ምክንያቱም፡ «ሕጋችንን ጣሉ፤ ሥርዐታችንን አፈረሱ» ብለው ነበር (ማቴ. 12:1-8፤ 15:1-20፤ ዮሐ. 5:11፤ ዮሐ. 15:1-2)። የእግዚአብሔርን ቃል ባለማስተዋላቸው፡ /ከብር ምስጋና ለእርሱ ይሁንና/ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን አንደ ሕግ አፍራሽ ቂጠሩት፤ ሕግና ነቢያት /የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት/ የተናገሩትን ለመፈጸም እንጂ ለመሻር እንዳልመጣ ቢገልጽም (ማቴ. 5:17)፡ አልተቀበሉትም።

ዛሬም እንኳ ብሉይ ኪዳን በዐዲስ ኪዳን ፍጻሜ ማግኘቱን መቀበል የሚቸገሩ አሉ። አንድ አግራቸውን አሪት ላይ፡ አንዱን ደግሞ ወንጌል ላይ ያቆሙት አነዚሁ ወገኖች፡ አሪትን ላለመተውና ከወንጌል ጋር ቀላቅሎ ለመጓዝ ብዙ ጊዜ ማስረጃ አድርገው የሚያቀርቡት ከላይ የተጠቀስውንና ጌታችን፡ «እኔ ሕግንና ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ እይምለሳችሁ፤ ልፈጽም እንጂ ለመሻር አልመጣሁም» ያለውን ቃሉን ነው። ምናልባት «አስካሁን ድረስ ባለማወቅም ይሁን ሲወርድ ሲዋረድ በመጣው ልማድ፡ አሪታዊ ነገሮችን ከወንጌል ጋር ደባልቀን ለንገለገልበት ቁይተናል፤ አሁንም ለመተው ያስቸግረናል፤ ያለን አማራጭም ነገሩን ሕጋዊ ማድረግ ነውና በዚህ ጥቅስ አናስደግፈው» ካልተባለ በቀር፡ ይህ ቃል «የአሪት ነገሮች ሁሉ አልተሻሩም፤

በዐዲስ ኪሳንም ክርስቲያናዊ ትርጉም ተስጥቷቸው አገልግሎታቸው ይቀጥላል። (አባ ጎርጎርዮስ 1974፣ 110) የሚል እንደምታ እንደሌለው ማንም ሰው ይረዳዋል።

የዚህን ቃል ትክክለኛ ፍቺ በመረዳት፡ ጌታ ሕግንና ነቢያትን እንዴት ፈጽመዋል? ብሎ መጠየቅና ነገሩን በእግዚአብሔር ቃል መመርመር፡ «በመሻር አስመጣውም» የሚለውንም ሐሳብ በሰሚያስረዳ በዚህ ላይ ማተኮሩ የተሻለ ይሆናል።

ኢየሱስ ክርስቶስ ሕግንና ነቢያትን /የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን/ ከፈጸመባቸው ዋና ዋና መንገዶች መካከል የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል፡-

■ በሥጋ ከአብርሃም ዘር የመጣ ፍጹም ሰው በመሆኑ በሙሴ የተሰጠውን ሕግ ሁሉ ፈጽሟል፤ በሴላ አነጋገር በሕግ በኩል የሚጠየቁበትና የሚከሰበበት እንደም ነገር የሰም፤ ወይም ገጢአትን አልሠራም (ገላ. 4፡4፤ ማቴ. 3፡15፤ ዮሐ. 8፡46፤ 2ቆሮ. 5፡21፤ 1ኢጥ. 2፡22-23)።

■ ሕግ /ዐሠርቱ ቃላትና መስል ግብሬ ገባውያን ሕገጋት/ መጽናቱንና አስመሻሩን አስተምሯል (ማቴ. 5፡17-48፤ ማር. 10፡17-19፤ ሉቃ. 10፡25-28)።

■ በእርሱ ይፈጸም ዘንድ አስቀድሞ የተነገረውን ትንቢት ሁሉ ፈጽሟል (ማቴ. 2፡23፤ 4፡13-16፤ 12፡15-21፤ 13፡34-35፤ 21፡4-5፤ ሉቃ. 22፡37፤ 24፡44፤ ዮሐ. 19፡28)።

■ ሕግ የሚጠይቀውን የገጢአት ቅጣት የሰዎች ምትክ ሆኖ ተቀብሏል (ገላ. 3፡10-13)።

እንግዲህ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሕግን የፈጸመው በዚህ መልክ ነው። በእርሱ መፈጸም ከሚገባቸው የሕግና የነቢያት ቃል መካከል የሻረው /ሳይፈጸም የቀረው/ ከቶ ምንም የሰም። በምድር ላይ እያሰ እንኳ በእርሱ መፈጸም የሚገባቸው ትንቢቶች እንዳይፈጸሙ በመንገዱ ላይ የቆሙትን ሁሉ በመገሠጽ፤ ስሕተተኛ ተፈጻሚነት ያለውን ጠንካራ አቋም ገልጿል (ማቴ. 16፡21-23፤ 26፡52-54)።

በመሆኑም ማቴ. 5፡17 ላይ ላለው ቃል ክዚህ የተለየ ትርጉም መስጠት የሚቻል አይደለም። እንስጥ ቢባል እንኳ ብዙ አያስኬድም፤ ምክንያቱም ይህ ቃል በዐዲስ ኪዳን አልተሻሩም በማለት ስለምንሟገትላቸው አሪታውያን ነገሮች የተነገረ ቢሆን ኖሮ፡ መጽሐፍ ቅዱስ እነዚህ አሪታውያን ነገሮችና አገልግሎቶች የተሻሩ፤ ጊዜ ያስፈገፈቸውና ለዐዲስ ኪዳን ጥላ የነበሩ መሆናቸውን በሴላው ስፍራ ባላስተማረም ነበር (2ቆሮ. 3፡11፤ ዕብ. 1-10፤ ዮሐ. 7፡44-50)። ልዩ ልዩ አሪታውያን ሥርዐቶችም የሚጠብቃቸውንና የሚኖርባቸውን ሰው በኅሊናው ፍጹም ስለማያደርጉት፤ በዐዲስ ኪዳን የማይጠቅሙ ተብለው በሰው ወግነትና በዓለማዊ ትምህርትነት ባልተፈረጁ፤ በልዩ ጥንቃቄ ይጠበቁ የነበሩት የሥጋ ሥርዐቶችም በዐዲስ ኪዳን ሊጠፉ ባልተወሰኑ ነበር (ቄላ. 2፡8፡16፡17፡20-22፤ ዕብ. 9፡9፡10)።

በዚህ ምዕራፍ የምንመሰክተው በዐዲስ ኪዳን የተደረገው መንፈሳዊ የሰው ጥ እንቅስቃሴ፤ ከብሉይ ኪዳን መንፈሳዊ የሰው ጥ እንቅስቃሴ ጋር የሚመሳሰልበትም የሚለያይበትም ሁኔታ እንዳለ ይታያል። ሁለቱን የሚያመሳስላቸው ነጥብ፤ የተበላሸውን የእግዚአብሔር ሕዝብ ሕይወትና ለዚህም ምክንያት የሆነውን ብልሹ አስተዳደር /የቤተ መንግሥቱንም ሆነ የቤተ ክህነቱን/ በማበተካከልና ወደ ትክክለኛ ምንነቱ በመመለስ ላይ ማተኮራቸው ነው /እዚህ ላይ ዐዲስ ኪዳን በብሉይ ኪዳን ላይ ሥር ነቀል ሰው ጥ ማካሄዱ መዘንጋት የለበትም/። የሚለያየበት ነጥብ ደግሞ የቤተ መቅደስ ሕንጻ፤ ቅጥርና የመሳሰሉት በብሉይ ኪዳን የመንፈሳዊ ሰው ጥ እንቅስቃሴው አካል ተደርገው የተቁጠሩት ነገሮች፤ በዐዲስ ኪዳን መንፈሳዊ ስፍራ የሌላቸው መሆኑ ነው። ክርስቲያኖች የሚበሰቡበት ሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ቢያረጅ ሊጠገንና ሊታደስ፤ ቢፈርስ ደግሞ እንደ ገና ሊሠራ ይችላል። ይህ ራሱን ችሎ የሚከናወን ተግባር ከመሆን ዐልፎ ግን፤ በዐዲስ ኪዳን ዘመን የሚደረግ የመንፈሳዊ ሰው ጥ አካል ተደርጎ የሚቁጠርበት ሁኔታ ፈጽሞ የሰም ማለት ይቻላል።

ስለዚህ በዐዲስ ኪዳን የሚካሄድ መንፈሳዊ የሰው ጥ እንቅስቃሴ ከእግዚአብሔር ቃል ውጪ የሆነውን የክርስቲያኖች መንፈሳዊ ሕይወት፤

አምልኮአዊ ሥርዐት፣ መንፈሳዊ አበተዳደርና የመሳሰሉትን በቃሉ አማካይነት ማረምና ማስተካከል፣ ወደ ተገቢው ሁኔታቸውም መመለስ፣ እንዲሁም የጊዜውን የእግዚአብሔርን ሐሳብም እንዲቀበሉ ማድረግ ነው። ቀጥሎ በቅደም ተከተል የምንመለከታቸው በመጥምቁ ዮሐንስ፣ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስና በሐዋርያቱ መሪነት የተካሄዱ መንፈሳዊ ሰውጦች እነዚህን እውነታዎች ያሳዩናል ተብለው ይገመታሉ።

ምዕራፍ ሰባት

በመጥምቁ ዮሐንስ የተካሄደ የሰው ጥያቄ እንቅስቃሴ

ጊዜው ብሉይ ኪዳን የሚያካትትምበትና ዐዲስ ኪዳን የሚጀመርበት የሽግግር ወቅት ነበር ማለት ይቻላል (ሉቃ. 16፡16)። በዚህ በመጀመሪያው መጨረሻና በመጨረሻው መጀመሪያ መካከል ባለው ጊዜ፣ መጥምቁ ዮሐንስ ለእስራኤል ልጆች ነቢይ ሆኖ ተሳካ። የተሳካውም ከጌታ ኢየሱስ ይፋዊ አገልግሎት ቀደም ብሎ ሲሆን፣ የእስራኤል ሕዝብ ከእርሱ በኋላ የሚመጣውን መሲሕ እንዲቀበል መንገድ ጠራጊው ሆኖ ነበር የተሳካው (ማር. 1፡1-4፤ ዮሐ. 1፡6፡7፡31)።

ጌታችን፣ አምላካችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ዮሐንስ መጥምቅ፣ እርሱ ከነቢያት ሁሉ የሚበልጥ ታላቅ ነቢይ መሆኑን መስክሯል (ማቴ. 11፡9)። በአገልግሎቱ የተከናወነውን ስንመለከት ግን፣ በሰው ዐይን ከእርሱ በፊት ታላቅ የተባሉ ነገሮች በእጃቸው እንደ ተከናወነላቸው ነቢያት ያሉ ተአምር ሲሠራ አልታየም። ማለትም እንደ ሙሴ ባሕር አልከፈለም! እንደ ኤልያስ ስማይ አሰጉመም፣ ዝናም አላቆመም! እንደ ሌሎቹም ነቢያት ሁሉ መሰል ተአምራት በእጅ አልተከናወኑም (ዮሐ. 10፡41)።

ወይም ደግሞ የአሪቱን ሥርዐት፣ በአግባቡ አልፈጸማችሁም! ሕግ አፍርላችኋል! ሥርዐት ጥላችኋል ብሎ ከሕዝቡ ጋር አልተሟገተም። አሊያም ቤተ መቅደሱ አርጅቷል! ቅጥሩም ፈርሷልና እናድሰው! እንቀድሰውም አሳሰም። ነገር ግን ካሁን ቀደም ያልተሰማና «መንግሥተ ሰማያት ቀርባለችና ንስሐ ገቡ» (ማቴ. 3፡1፡2) የሚሰውን ዐዲስ ዐዋጅ እያወጀ ነው የመጣው። ይህ የቀደሙት ነቢያት ካደረጉት ጋር ሲነጻጸርና በሰው ዐይን ሲታይ ቀላል የሚመስል፣ ነገር ግን እጅግ ታላቅና የከበረ አገልግሎት ነበር! - የእግዚአብሔር መንግሥት ንስሐ ሰጠ፣ በወንጌል ማለትም በኢየሱስ ክርስቶስ አዳኝነት አምነው ዳግመኛ ከማይጠፋው ዘር ተወልደው የእግዚአብሔር ልጆች ለሆኑ ልትሰጥ መቅረቧን የሚያበሥር ፍጹም አገልግሎት።

ይህ የመጥምቁ የሐንሰ አገልግሎት ዐዲሰና በሰው ሕይወት ውስጥ ሥር ነቀል ሰው ጥያቄ የሚያመጣ አገልግሎት ነበር። አስቀድሞ የተነገረው ትንቢትም እንዲህ ይላል፡-

የዐዋድ ነጋሪ ቃል፡- የእግዚአብሔርን መንገድ በምድረ በዳ ጥረት፤ ስለምሳካትንም ጉዳና በበረሐ ስልተካክሉ። ሸቀው ሁሉ ከፍ ይላል፤ ተራራውና ኩረብታማው ሁሉ ዘቅ ይላል፤ በማማውም ይቃናል፤ በርገጥም ሚዳ ይሆናል፤ የእግዚአብሔርም ክብር ይገልጻል፤ ሥጋ ሰባሱም ሁሉ በሕንድነት ይዋዋል፤ የእግዚአብሔር ስፍ ይህን ተናገርክልና (ኢሳ. 40፡3-5)

ትንቢቱ እንደሚያመለክተው የዮሐንስ አገልግሎት የሰዎችን ልብ መለወጥና በሚመጣው መሲሕ በኢየሱስ ያምን ዘንድ ማለናዳት ነበር። «ሸለቆ»፤ «ተራራ»፤ «ኩረብታማ»፤ «በማማ» እና «ለርገጥ» ተብሎ ለጉዞ አሰቸጋሪ በሆነ መልክ ምድራዊ አቀማመጥ የተገለጸውና ለእግዚአብሔር መንገድነት እንደሚሰተካክል የተነገረለት የሰው የልብ ሁኔታ ነው። የሚገለጠውን የእግዚአብሔር ክብር ለማየት ሰው አስቀድሞ ራሱን መመርመር፤ ለሰ ንጢአቱ ንስሐ መግባትና የእግዚአብሔርን ክብር ለማየት ልቡን ማዘጋጀት አለበት ማለት ነው።

በአገራችን አንድ ከፍተኛ ባለሥልጣን ወይም የአገር መሪ ይመጣል ከተባለ የሚያልፍበት መንገድ ይስተካከላል፤ የሚገባቸው ስፍራዎች ይጸዳሉ፤ ጥሩ ሰም የማያለጡ የተባሉ ነገሮች ሁሉ ይደበቃሉ፤ ብቻ ሁሉም ነገር የክብር እንግዳውን ደስ የሚያሰኝ አንዲሆን ጥረት ይደረጋል። ከሄደ በኋላ ግን ሁሉም ነገር ወደ ቀድሞ ሁኔታው ይመለሳል። ወደ እኛ የሚመጣውና የልባችንን ጉዳናነት የምናስተካክልለት ጌታ ግን ጉብኝቶን ብቻ የሚሄድ አይደለም፤ የልባችንን በር እያንኳኳ ያለው ጌታ (ራእ. 3፡20)፤ በእኛ ውስጥ ዘወትር ለመመላለስና ለመኖር የሚመጣ ነው (ዮሐ. 14፡23፤ 1ቆሮ. 6፡16)። ለእዚህ መሲሕን ለመቀበል የሚደረገው ዝግጅት የአንድ ሰሞን ግርግር ሳይሆን፤ ዘለቂታዊነት ያለውና ሥር ነቀል ሰው ጥያቄ ለማድረግ ውሳኔ ላይ የሚደረግበት መሰናዶ ይሆናል ማለት ነው።

የዮሐንስ ስብከት በአስራሌላውያን ሕይወት ውስጥ ሥር ነቀል የሆነ መንፈሳዊ ሰው ጥያቄ እንዲመጣና መሲሕን ለመቀበል ዝግጁ ልብ እንዲኖር ያለመ ነበር። በቅዱስ ወንጌል እንደ ተጻፈው (ማቴ. 3፡7-10፤ ሉቃ. 3፡7-10) ወደ ጥምቀቱ ይመጡ ለነበሩት ፈሪሳውያንና ሰዱቃውያን የነገራቸው ቃላት የሚከተሉትን ፍሬ ነገሮች ያስጨብጡናል።

7.1. ዐዋጁን መቀበል

ዐዋጁ «መንግሥተ ሰማያት ቀርቦአችና ንሐሐ ገቡ» እንደሚል ከላይ ተመልክተናል። መንግሥተ ሰማያት ወይም የእግዚአብሔር መንግሥት በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ወደዚህ ዓለም መምጣት የተቋቋመችና ኢየሱስን፤ ክርስቶስ ነው ብለው በማመን ከእግዚአብሔር ዳግመኛ ተወልደው ልጅነትን ያገኙ ሁሉ የሚወርሷት (1ዮሐ. 5፡1፤ ዮሐ. 3፡3-5) ርስት ናት። በዐይን የምትታይ፤ እዚህ ወይም እዚያ አሰኝ የሚሏት አይደለችም፤ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ መገኘት ህልውናዋ ይረጋገጣል እንጂ (ሉቃ. 17፡20-21)።

ዮሐንስ ይህችን መንግሥት ለመውረስ ዋስትና ስለ ሆነው መሲሕ እየመለከረ የመጣው፤ ያለ እርሱ /ያለ ኢየሱስ ክርስቶስ/ መንግሥተ ሰማያት ልትገኝ ቀርቶ ልትታሰብ እንኳ ስለማትችል ነው። ከምንምና ከማንም በላይ ለእርሱ ታላቅነት ቅድሚያና አጽንዖት ለጥቶ የሰበከውም ከዚህ የተነሣ ነው (ማቴ. 3፡11፤12፤ ማር. 1፡7-8፤ ዮሐ. 1፡26-27-29-34፤ 3፡27-36)።

■ ያለ እርሱ የንጢአትን ስርየት መቀበል (ሮሜ 3፡25፤ ኤፌ. 1፡7፤ 1ዮሐ. 1፡7፤ 2፡2፤ 4፡10)፤

■ ያለ እርሱ ከኩነኔ መዳን (ዮሐ. 3፡18፤ ሮሜ 8፡1)፤

■ ያለ እርሱ ወደ እብ መቅረብ ወይም መግባት (ዮሐ. 10፡9፤ 14፡6፤ ኤፌ. 2፡18፤ 3፡12፤ ዕብ. 10፡19-20) እና

■ ያለ እርሱ የዘላለምን ሕይወት ማግኘት (ዮሐ. 3፡14-16-36፤ 1ዮሐ. 5፡12)

ፈጽሞ አይቻልም።

የሐንሰ ሌላ የመዳኛ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት የመግቢያ አማራጭም ሆነ አቋራጭ መንገድ ቢኖር፡ ስለዚያ ይሰብክ እንደ ነበር ምንም ጥርጥር የለውም። የቀደመው አሪታዊ ሥርዐት ቢሆን ለሚመጣው ዋና ነገር ምሳሌና ጥላ እንጂ ፍጹምና የመጨረሻ መንግሥተ ሰማያት የሚያስገባም አልነበረምና ስለ እርሱ አልሰበከም። መንግሥተ ሰማያትን ለመውረስ ኢየሱስ ክርስቶስ ብቸኛው ዋስትና በመሆኑም በእርሱ ጀምሮ እርሱ ላይ ደመደመ እንጂ፡ በእርሱ ያላለቀ ወይም ያልተጠናቀቀ ነገር ኖሮ ከእርሱ በኋላ ስለሚመጣ ሌላ አዳኝ ወይም የመዳኛ መንገድ አልሰበከም፤ «በገዳ የሚያምን የዘላለም ሕይወት አለው፤ በገዳ የሚያምን ግን የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ ይኖራል እንጂ ሕይወትን ስያያም» (ዮሐ. 3፡36) በማለት ደመደመ እንጂ። ወንጌላዊው የሐንሰም፡ «በእግዚአብሔር ልጅ የሚያምን በነፍሱ ምስክር አለው፤ ... ልጁ ያለው ሕይወት አለው፤ የእግዚአብሔር ልጅ የሌለው ሕይወት የለውም» (1ዮሐ. 5፡10-12) በማለት የኢየሱስ ክርስቶስን የመንግሥተ ሰማያት መድንነት /ዋስትና መሆኑን/ አረጋግጧል።

ከዚህ የመዳኛ መንገድ ውጪ በሌሎች መንገዶች የሚጓዝ ሁሉ የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ ይሆናል እንጂ ሕይወትን አያይም ማለት ነው። እያንዳንዱ ሰው ጎጢአተኛ በመሆኑ፡ በክርስቶስ ቤዛነት አምኖ ድኅነትን ባሳገኘበት ዘመኑ ሁሉ የቀጣ ልጅ ነው (ኦፊ. 2፡1-8)፤ በክርስቶስ አዳኝነት የማያምን የእግዚአብሔር ቀጣ በእርሱ ላይ አንደሚኖር ተጽፏልና (ዮሐ. 3፡36)።

ስለዚህ ዐዋጁን ሰምቶ መቀበልና ተገዢውን ምላሽ መስጠት ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት ከሰው የሚጠበቅ ምላሽ ነው። የእግዚአብሔርን ሐሳብ ሳያስተውሉና በቃሉ ለተገለጠው ፈቃዱ ምላሽ ሳይሰጡ፡ በየትኛውም ሃይማኖታዊ ድርጅት ውስጥ በመታቀፍ ብቻ መዳን የለም። እግዚአብሔርን ከእኛ በላይ የሚያውቅ፤ ለሕጉም የሚገዛ የሰም ባዮቹ ፈሪሳውያን እንኳ፡ ከሚመጣው ቀጣ ለማምለጥ የነበሩበት ሃይማኖታዊ ቡድንና በዚያ ውስጥ ሲኖሩ የሚፈጽሟቸው ሥርዐቶች መሸሻና መሸሽጊያ

አልሆኗቸውም። ያላቸው ብቸኛው የመዳን ምርጫ በኢየሱስ ክርስቶስ ብቻ ማመን ነበር። ለዚህም ነው የሐንሰ መጥምቅ፡ ፈሪሳውያንና ሰዱቃውያን ወደ ጥምቀቱ ሲመጡ ባዩ ጊዜ፡ «እናንተ የእኔን ልጅ ከሚመጣው ቀጣ አንድነት ማን ለመስክታችሁ?» ያላቸው (ማቴ. 3፡7)።

ዛሬም ከሚመጣው ቀጣ ለማምለጥ የፈቀዱ ሁሉ ጥሪውን ተቀብለውና ጎጢአተኝነታቸውን ተረድተው፡ ንስሐ መግባትና ልባቸውንም ለመሲሑ መኖሪያነት ማስተካከል ይጠበቅባቸዋል። የኢየሱስ ክርስቶስን ታሪክ ማወቅ፤ መተረክና መስማት፡ በክርስቶስ አዳኝነት አምነው የዘላለም ሕይወትን ሳይቀበሉ በክርስቶስ ስም የሚጠራ የአንዱ ሃይማኖት ተከታይ መሆን ብቻውን ከሚመጣው ቀጣ አያድንም። «ጎጢአተኝነትን ሲያድን ክርስቶስ ሲዩሉ ወደ ዓለም መጣ የሚሰጠው ቃል የታመነና ሁሉ እንዲቀበሉት የተገባ ነው» (1ጢሞ. 1፡15) ተብሎ ተጽፏል። እርሱ ወደዚህ ዓለም የመጣበትን ዐቢይ ዐላማ ተገንዝቦ፡ «ስለ እኔ ሞተሃል፤ የጎጢአቱንም ዕዳ ከፍለሃል፤ በንተም የዘላለምን ሕይወት አግኝቻለሁ» በማለት፡ የክርስቶስ ሞት ለእርሱ መዳን የተከፈለ ከቡር ዋጋ መሆኑን አምኖ መቀበል ከያንዳንዱ ሰው ይጠበቃል። ስለዚህ ለመዳን ወደ ግራም ወደ ቀኝም መመልከት ሳያሻ፡ «እናንተ ደካሞች ሽክማችሁ የከበደ ሁሉ ወደ እኔ ኑ፤ እኔም ለሳርፋችኋለሁ» (ማቴ. 11፡28) በሚለው ጥሪው መሠረት ልባዊ ዕረፍትን ለማግኘት ወደ መሲሐ /ወደ ክርስቶስ/ ብቻ በአምነት መቅረብ ያስፈልጋል።

7.2. በሌላው ሥራ አለመመካት

በስንፍና የተሞላና ያለፈው ትውልድ በሠራው ታሪክ ላይ ዐዲስ ነገር ለመጨመር ተነሣሽነቱ የሌለው ትውልድ ያለፈውን ከማውራት የዘለለ ሙያ የለውም። ስለዚህ ያለፈውን እንደ ጀብዱ እያወራ እርሱ በጣቱ ባልነካው በአባቶቹ ሥራ ብቻ ተኩፍሶ ይኖራል። የመጥምቁ የሐንሰ የሰው ጥያቄ አገልግሎት ከዳሰላቸው ጉዳዮች መካከል፡ የቀደሙ አባቶች በኖሩበት ሕይወት እርሱ ሳይኖር፡ የእነርሱን ሥራ ብቻ እያወራና በባዶ ሜዳ

አየተኩራራ የነበረውን ሰነፍ ትውልድ አመለካከት መለወጥን የሚመለከተው እንዲህ ነበር።

በዮሐንስ የአገልግሎት ዘመን የነበሩት አበራራውያን ከእግዚአብሔር ፈቃድ በእጅጉ የራቁና በእባቶቻቸው ሥራ ብቻ የሚመደቁ፤ «የአብርሃም ልጆች» በመባላቸው ብቻም በእጅጉ የሚመኩ፤ የአብርሃም ዘር ያልሆኑትን አሕዛብን ደግሞ የሚንቁ ነበሩ። ምንም እንኳን በሥጋ ልደት የአብርሃም ዘር መሆናቸው ባይካድም፤ በሥጋ የአርሱ ዘር ሆኖ መቁጠር ብቻውን የሚፈይደው ነገር ግን የሰም። በግብርም /በተግባርም/ የአብርሃም ልጆች ሆኖ መገኘትን ይጠይቃል። ዮሐንስም፤ «አብርሃም ለዘቅ ለሰን እንደምትሉ እይምለባችሁ፤ አሳትኋለሁና። ከእነዚህ ደንጋዮች ለአብርሃም ልጆች ሊያስነሳሉት እግዚአብሔር ይችላል» (ማቴ. 3፡9) በማለት፤ ይህን ትምክሕታቸውን ከሥራ ሊንደው እናያለን። ይህ አገላለጽ የአብርሃም ዘር ሆኖ መቁጠርና የተበፋው ወራሽ መሆን በዐጥንት ቁጠራ ሳይሆን፤ አብርሃምን በአምነት በመምለል የሚገኝ መሆኑን ያስረዳል። በሥጋ ልደት ከአበራራው ወገን ያልሆኑና፤ «አብርሃም ሳይገረዝ በፊት የነበረውን የእምነቱን ፍጋ» የተከተሉ አሕዛብ ጭምር፤ የአብርሃም ልጆች ሆነው እንደሚቁጠሩ የእግዚአብሔር ቃል አረጋግጧልና (ሮሜ 4፡12)።

ይህ በመጥምቁ ዮሐንስ የታወጀው ሰው ጥያቄያቸው አይሁድና ፈሪሳውያን፤ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የአገልግሎት ዘመንም ይህንኑ ያልተላቀቃቸውን ትምክሕት ቀጥሰውበት ታይተዋል (ዮሐ. 5፡45-46፤ 8፡33-39፤ 9፡28)። ብዙ ጊዜም ክርስቶስንና ትምህርቱን ላለመቀበል (አባታችን አብርሃም፤ መምህራችን መሴ ነው)፤ ወይም «የአብርሃም ልጆች፤ የመሴ ተማሪዎች /ደቀ መዛሙርት/ ነን» በማለት ይኩራሩ ነበር። ይሁን እንጂ በተግባር የአብርሃም ልጆች፤ የመሴም ተማሪዎች ሆነው አልተገኙም። ይህ በሰው የመታመን አባዜያቸው ታዲያ፤ «በታወን ተላምሬትን የሚያደርግ» (መዝ. 72፡18) እግዚአብሔር፤ በባሮቹ ዐድሮ የሠራውን ሥራ እንዳያሰተውሉና ተአምራትን ባሮቹ በራሳቸው ገይል እንዳከናወኑት እንዲቁጥሩ አድርጓቸው አናያለን (ዘፀ. 16፡8፤ ዮሐ. 6፡32)።

የአንዱ ጽድቅ ስሌላው እንደማይተርፍና አያንዳንዱ በራሱ ሥራ እንደሚጠየቅ መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምራል (ሕዝ. 18)። ጌታ በስጠው የዐሥሩ ቄሃጃት ምሳሌ ውስጥ ዐምስቱ ስነፎች ልባሞቹን ከዘይታችሁ አካፍሉን ባሏቸው ጊዜ፤ «ዘይታችን ሰእኛና ሰአናንተ አይበቃም» ሊሉ መልሰውላቸዋል፤ ይህም አንዱ ሰው በሌላው ሰው ጽድቅ እንደማይድን ሊጠቀም ይችላል (ማቴ. 25፡1-13)።

ያንዱ ጽድቅ ስሌላው ሊተርፍ ቀርቶ ሰራሱም ቢሆን በእግዚአብሔር ፊት ፍጹም እንዳልሆነ፤ «ሁላችን እንደ ርኩስ ሰው ሆነናል፤ ጽድቃችንም ሁሉ እንደ መርገም ጨርቅ ነው» የሚለው የነቢዩ ቃል ያስረዳል (ኢሳ. 64፡6)። የእግዚአብሔር ሰዎች አርስ በርሳቸው በጸሎት መደጋገፋቸው ተገቢነት አለው፤ የጽድቅ ሰው ጸሎትም ታላቅ ሥራን እንደምትሠራ ይታወቃል (ያዕ. 5፡16)። ነገር ግን ሰው ምንም ጽድቅ፤ ምንም ቅዱስ ቢባል ሌላውን ሰው ከኩነኔ ሊያድነውና የዘላለምን ሕይወት ሊያወርስው አይችልም። «የሌላውን ሕይወት መቢዝት የሚችል ሰው፤ ወይም በእግዚአብሔር ወደ የሚከፍልበት ማንም የሰም። የነፍስ በዛ ውድ ነውና፤ በቂ ዋጋም ከት ሲገኝበት ስይቆይም» (መዝ. 49፡7 ዐ.መ.ት.፤ እንዲሁም 108፡12)።

ሰው መታመን ወይም ተስፋ ማድረግ ያለበት እግዚአብሔርን ብቻ ነው። በእግዚአብሔር የሚታመን ሰው ምስገን ነው፤ የታመነበትና ተስፋ ያደረገው እግዚአብሔርም በነገሮችና በሁኔታዎች ሁሉ ከአርሱ ጋር ይሆናል (መዝ. 34፡8፤ 40፡4፤ 91፡2-14፤ 146፡5፤ ምሳ. 16፡20፤ ኤር. 15፡7-8)። እግዚአብሔርም ከምንም በላይ በሚታመኑበት ሰዎች ደስ ይለዋል (ኤር. 9፡23-24)። ስለዚህ «በሰው ከመታመን ይልቅ በእግዚአብሔር መታመን ይሻላል» (መዝ. 118፡8)።

በእግዚአብሔር መታመኑን ትቶ ሰውን የሚደገፍና ተስፋ የሚያደርግ ግን፤ ከታመነው ሰው የሚያገኘው ረድኤት ካለመኖሩም በላይ፤ በእግዚአብሔር ዘንድ የተረገመ ይሆናል (ኤር. 15፡5-6)። ከዚህ ርግማን ለመዳን፤ «ማዳን በማይችሉ በሰው ልጆችና በእስቆች ስትታመኑ» (መዝ. 146፡3)

የሚሰውን አምላካዊ ምክር መስማትና ተስፋን በእግዚአብሔር ላይ ብቻ ማድረግ ይገባል።

በጽድቁ ሁላችንን ጽድቃን ሊያደርግ የቻለው፣ ሰው የሆነው አምላካችን ሊያሰብ ክርስቶስ ብቻ በመሆኑ፣ በእርሱ ግን እንመካለን፤ (ኢሳ. 53፡11፤ ሮሜ 5፡19)። በእርሱም ሥራ ያመንን ሁላችን በእንደ መንፈስ ወደ እብ መግባት ተሰጥቶናል (ኤፌ. 2፡18፤ 3፡11፤ ዮሐ. 14፡6፤ 10፡9)።

መጥምቁ ዮሐንስ ሰፈራላውያን በግልጽ የነገራቸው፣ የአባቶቻቸው ጽድቅ እነርሱን ለማጽደቅ እንደማይችል ዐውቀው፣ በልጅነት ልትሰጥ ለቀረበቸው የእግዚአብሔር መንግሥት ዐዋጅ ራሳቸውን ችለው ምላሽ እንዲሰጡ ነው። ለዚህም የዓለምን ንጢአት በሚያስወግደው የእግዚአብሔር በግ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ማመን መሠረታዊውና ዋናው ነገር እንደ ሆነ የዮሐንስ መጥምቁ ምስክርነት ያስረዳል (ዮሐ. 1፡29፤ 3፡27-36)። ስለዚህ በክርስቶስ ጽድቅ ወደ እግዚአብሔር የቀረበ ማንም ቢኖር፣ ከዚህ በኋላ የሚመካበት የራሱ ወይም የሌላው ጽድቅ ሳይሆን የክርስቶስ ጽድቅ ብቻ ይሆናል።

ሐዋርያው ጳውሎስ የክርስቶስ ደቀ መዝሙር ከመሆኑ በፊት ፈሪሳዊና ለአባቶች ሕግ ከሁሉ ይልቅ ቀናተኛ ነበር (ዮሐ. 22፡31፤ 23፡6፤ 26፡4፤ 51፤ ፊል. 3፡3-6)። በመሆኑም በመጥምቁ ዮሐንስ ዘመን የነበሩት የሚያደርጉትን ሁሉ እርሱም የሚያደርግና አብልጦም የሚሠራ እንደ ነበር ከራሱ ምስክርነት መረዳት ይቻላል። እንዲሁ ነገርም በሌሎች ጽድቅ የመመካት ጉዳይ ነበር። ጳውሎስ ምንም እንኳን በመጥምቁ ዮሐንስ አገልግሎት በክርስቶስ ወደ ማመን ባይመጣም፣ በኋላ ሳይ ያመነውና እስከ ሞት ድረስ የታመነበት እውነት አስቀድሞ በመጥምቁ ዮሐንስ የተሰበከው ክርስቶስ በመሆኑ፣ በፈሪሳዊነቱ እንደ ትልቅ ነገር የሚመሰክተውንና እንደ ክብር የሚቈጥረውን ነገር ሁሉ ጉድፍ ሆኖ አየው (ፊል. 3፡7-11)። ሊመሰክርም፣ «ነገር ግን ለእኔ ረብ የነበረውን ሁሉ ሰላ ክርስቶስ እንደ ጉዳት ቁጥረዋቸው» ብሏል (ቍ. 7)። የቀድሞውን ሥጋዊ ትምክሕት ሁሉ እውልቆ ስለ ጣለ፣ ብቃቱ፣ አላችታውና ትምክሕቱ ክርስቶስ ብቻ እንዲሁ የእርሱ ወይም የቀደሙት አባቶች ጽድቅ አሰመሆኑን በየመልእክቶቹ ሁሉ መስክሯል (ፊል. 3፡3፤ 1ቆሮ. 15፡10)።

2ቆሮ. 2፡16፤ 3፡5፤ ገላ. 6፡14፤ ቂላ. 1፡29)። የዮሐንስ መጥምቁ የአገልግሎት ግብ ሰዎች ሁሉ ሐዋርያው ብፁዕ ጳውሎስ ወደ ደረሰበት ወደዚህ እውነት እንዲደርሱ ነው።

ዛሬ በክርስትና ውስጥ አሰን የምንል ብዙዎቻችን የምንመካው በማን ነው? በክርስቶስ ጽድቅ ሳይሆን ቅዱሳን በተባሉ ሰዎችና መላእክት አሊያም በራሳችን ጽድቅ አይደለምን? እንዳንደቻችን «የቂስ ዘር ነኝ» በማለት እንመጸደቅ የለምን? ቀድሞ በአምነት ፍላጋውን ለተከተሉት አይሁድም አሕዛብም «አባት» ተብሎ በተጠራው (ሮሜ 4፡16፡17) በእብርሃም ጽድቅ በመመካት መዳን የማይገኝ መሆኑ ከተነገረ፣ ዛሬ በሌሎች ቅዱሳን ጽድቅና በዘራችን በመመካት መዳን እንዴት ሊገኝ ይችላል? ስሙን ብንሰውጠውና መንፈሳዊ አድርገን ለማቅረብ ብንሞክር እንኳን ራሳችንን አናታልላለን እንጂ፣ «በሰው የሚታመን፣ ሥጋ ሰባሹንም ከንዱ የሚያደርግ፣ ልቡም ከእግዚአብሔር የሚመለስ ሰው ርጉም ነው» (ኤር. 17፡5) ከሚሰው ርግማንና ርግማኑ ከሚያስከትለው ቅጣት (ቍ. 6) ፈጽሞ አናመልጥም።

ስለዚህ ሰውን ሳይሆን እግዚአብሔርን እንስማ፤ እንደ እግዚአብሔር ቃል የተናገሩንን የደጋግ አባቶቻችንን ትምህርትም እንከተል። መጥምቁ ዮሐንስ በዘመኑ እንደ አብርሃም ሳይኖሩ፣ በእርሱ ጽድቅ ብቻ እንድናለን ብለው ተስፋ ያደረጉትን ከፍሎች ትምክሕት እንደ ናደባቸው ሁሉ፣ በቤተ ክርስቲያናችን ከጥንት ያልነበረውንና ከጊዜ በኋላ ያቈጠቁጠውን፣ ክርስቶስን ወደ ጎን ትቶ በቅዱሳን መላእክትና ሰዎች ጽድቅና «ቃል ኪዳን» እንድናለን የሚሰውን ትምህርት፣ አባ ሰብሐት ስለብ «መልክእ ሥላሴ» በተባለው ድርሰታቸው ከንቱ አድርገውታል። ከድርሰታቸው መካከል ቀጥሎ የቀረቡት ሁለት ግጥሞች፣ ከእግዚአብሔር ጽድቅ በቀር ለሰው የሚተርፍ የሰዎችም ሆነ የመላእክት ጽድቅ አስመናሩን ይናገራሉ።

ለላም ለጉርጓክሙ ስቲ ስንብዐ ደም ዘኢነሠሠ፣
ብዑሳን ሞገስ ሥላሴ ኢታንደዌኒ ሞገስ፣
እመ ትትሀየዌኒስ ይኑስ፣
ሚካኤል፣ ሰለምዶቱ ሥጋዩ ጌሠ፣
ወእመ ለኮ ገብርኤል ወሀበኒ ነፍሱ።

ትርጉም:- ሰላምታ አቀርባለሁ፡

ደም እንባ መጠጥ ሰማያዊው ጉረርሽኝ፡
ባለጸጋዎች ሥላሴ! እደሰፈኝ ሞገሳችሁ፡
ከተዋቅሩኝ በጥገራ እንዳለሁ፡
ወደ ሚካኤል ሰፊሄድ፡ ሥጋዬን እንዳልፈጠረ ዐውቃለሁ፡
ወደ ገብርኤልም ሰፊሄድ፡ ነፍሴን እንዳልሰጠኝ እረዳለሁ፡

ሰላም ሰብሰብ ሰንዋዩ ውስጥ ምሕረትክሙ፡
ትረፋን ገደል ኩኑኒ ሥላሴ አምጣኝ ትረፋን ስንትሙ፡
ሰበ ሐርኩሰ ከመ እሳተፍ ገደሱሙ፡
ጊዮርጊስ ኢዉሀበኒ መጠኑ ነጥብ ጠል አምደሙ፡
ጠተክሰ ሃይማኖት ከልሕኒ ሰባረ እም ዐፅሙ፡

ትርጉም:- ሰንዋዩ ውስጥ ምሕረታችሁ ሰላም እሳለሁ፡
ምልክት ናችሁና ሥላሴ ትርፋማ ስገዳጋይ አድርጉኝ፡
የሰውን ገደብም ልሳተፍ ብረዳኝ ዐጣሁ፡
ከደሙ ጠብታ ጊዮርጊስም አልሰጠኝ፡
ከዐፅሙ ሰባሪም ተክልዬ ነፈገኝ፡፤

7.3. ለንስሐ የሚገባን ፍሬ ማፍራት

ከሚመጣው ቊጣ ለማምለጥ ዐዋጁን መቀበልና ንስሐ ገብቶ ሕይወትን ለክርስቶስ ማስረከብ ብቸኛው መንገድ መሆኑን ተመልክተናል፡፡ ነገር ግን ንስሐ መግባት ማለት ምን ማለት ነው? ለንስሐ የሚገባ ፍሬስ ምንድን ነው? የሚሉትንና ተያያዥ ነጥቦችን እዚህ ላይ ማንሣቱ ተገቢነት እለው፡፡

ንስሐ የሚለው ቃል በሙሉ ልብ ሐሳብን መሰወጥና መመለስ የሚል ፍቺ ይሰጣል (የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት 1972፣ 126)፡፡ አንድ ሰው ንስሐ የሚገባው፡- ያሰበው፣ የተናገረውና ያደረገው ነገር ትክክል እንዳልሆነ ሲረዳና ከክፉ ተግባሩ መመለስና እግዚአብሔር እንደሚፈልገው መኖር እንዳለበት ሊያምን ነው፡፡ እግዚአብሔር በኤርምያስ ዘመን በክፋታቸው እየበረቱ ሰሄዱት ሕዝቡ ያስተላለፈው የንስሐ ጥሪ፡ ንስሐ የሚገባ ሰው ሊያከናውናቸው የሚገቡ መሠረታዊያን ተግባራትን ያበራራል፡፡ ቃሉ

3 ትርጉሙ ከፍሬ መንፈሳዊ መጽሐት ተጥር 24 ገጽ 16 ላይ የተወሰደ ነው፡፡

የሚከተለው ነው፡ «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል፡- በመንገድ ላይ ቁሙ፡ ተመልክቱም፡ የቀደመችውንም መንገድ ጠይቁ፡ መልካሚቱ መንገድ ጠዲት እንደ ሆነች ዕጣቁ፡ በእርስዋም ላይ ሂዱ፡ በነፍሳችሁም ዕረፍትን ታገኛላችሁ» (ኤር. 6፡16)፡፡

በዚህ ቃል ውስጥ «መንገድ» የሚለው ቃል ሰው በራሱ ፈቃድ ከእግዚአብሔር ሐሳብ ውጪ እየተመላለሰበት ያለውን ሁኔታ፡ እንደዚሁም «የቀደመችው መንገድ» እና «መልካሚቱ መንገድ» ተብላ የተገለጸችው፡ የእግዚአብሔር ትእዛዝ እንደ ሆነች ከዐውደ ምንግቡ መንገዝብ ይቻላል፡፡ «ቁሙ»፣ «ተመልክቱ»፣ «ጠይቁ»፣ «ዕጣቁ»፣ «ሂዱ» የሚሉት ትእዛዛውያን ቃላት ደግሞ፡ ነሳሒው /ንስሐ ገቢው/ ንስሐ ለመግባት በቅደም ተከተል የሚወስዳቸው ርምጃዎች ናቸው፡፡ በርግጥም እነዚህን ተግባራት በቅደም ተከተል የሚያከናውን ሰው፡ መጨረሻው ላይ የተገባለትን ተስፋ /«በነፍሳችሁም ዕረፍት ታገኛላችሁ» የሚለውን/ ያገኛል፡፡

በመጀመሪያ በመንገድ ላይ «ቁሙ» ነው የተባለው፡፡ የእኛና የእግዚአብሔር መንገድ የተሰየየ ሰለ ሆነ (ኢሳ. 55፡9፤ ሆሴ. 14፡9)፡ እንደ ራሳችን ፈቃድና ምኞት እየተመላለሰንበት ያለው መንገድ ወደ ጥፋት የሚያደርስ (መዝ. 1፡1፡6፤ ማቴ. 7፡13፡14) መሆኑን በልዩ ልዩ ሁኔታ ስንረዳ፡ መቆም እንጂ ወደ ፊት መቀጠል የለብንም፡፡ መቆም፡ እየተጓዝንበት ስላለው መንገድ ምንነትና ወዴት እንደሚያደርስንም ለማሰብ ፋታ ይሰጠናል፡፡ ከቆምን የተሻለውንና የሚበጀውን አማራጭ ለመመልከት በሰምንኛል፡ «ተመልክቱ» ወደሚለው ቀጣይ ርምጃ እንሸጋገራለን፡፡

«ተመልክቱ» የሚለው መመሪያ እስካሁን እንደ ፈቃዳችንና እንደ ልባችን ሐሳብ የተመላለሰንበትን ኑሮ እንድንመረምር የሚያሳለብ ነው፡፡ በእኛ መንገድና በእግዚአብሔር መንገድ መካከል ያለውን ልዩነት በግልጽ እንረዳለን፡፡ ከመልካሚቱ መንገድ ምን ያህል እንደ ራቅንና የቀደመችውን መንገድ የትና የት ጥሰናት እንደ መጣንም ማስተዋል እንጀምራለን፡፡ የእኛ መንገድ ወደ ሞት እንደሚያደርስን ለሰሚገባንም (ምሳ. 14፡12፤ 16፡25)

በቀሉ መንገድ ለመለወጥ አንወስናለን። በመጨረሻም የመልካሚቱን መንገድ አቅጣጫ እንዲያሳዩን እንጠይቃለን።

«ጠይቁ» የተባለው የቀደመችውን መንገድ ነው። ከፍ ብሎ እንደ ተጠቀሰው የቀደመችው መንገድ፣ እግዚአብሔር ሕዝቡ ወይም የሰው ልጆች እንዲኖሩበት የሠራውን ሕግና ያወጣውን ትእዛዝ ያመለክታል። መቼም እዚህ ደረጃ ላይ ሲደረስ ከፍ ያለ ጥንቃቄ ያስፈልጋል። ማንን መጠየቅ እንዳለብን እስቀድመን ማወቅ ይገባል። ካላወቅን ግን ለዎች መልካሚቱ መንገድ ናት ብለው ወደ ተሳሳተ መንገድ ሊመሩን ይችላሉ። ከማንምና ከምንም በላይ ግን የእግዚአብሔር ቃል የሆነው መጽሐፍ ቅዱስ፣ ወደ መልካሚቱ መንገድ የሚመራን አቅጣጫ ጠቋሚያችን መሆኑን ማስተዋል አለብን።

ቀጣዩ ርምጃ መልካሚቱን መንገድ ማወቅ ነው። የአኔ መንገድ እያዋጣንም ብሎ ወደ እግዚአብሔር ስመመለስ የወሰነ ሰው፣ የሚመራበት የእግዚአብሔር ቃል መልካሚቱን መንገድ ያሳየዋል። በተጨማሪም አስካሁን ሲመሳለስበት የኖረበት የጥፋት መንገድ ወዴት እንደሚያደርስውና ምን እንደሚገኘውም በግልጽ ያስገነዝበዋል።

ከዚህ በመነሣትም መልካሚቱ መንገድ ዕረፍተ ነፍስ የሚገኝበት መሆኗን ስለሚያስተውል በአርሰዋ ላይ ለመጓዝ ይወስናል። ይህ እንግዲህ የመጨረሻው ርምጃ ነው። ነገር ግን መልካሚቱን መንገድ ማወቅ ብቻውን ዕረፍተ ነፍስን አያስገኝም። በአርሰዋ ላይ የመሄድ ወሳኝ ተግባራዊ ርምጃን ይጠይቃል። ይህም እንደ ሰው አውነተኛ ንስሐ ሲገባ ከሚደዘው እቋም ጋር የጠበቀ ትስስር እሰው።

ሰው ንስሐ የሚገባው ኅጢአተኝነቱ ከፈጠረበት ሥነ ልቦናዊ ጫናና ጭንቀት ጊዜያዊ ዕረፍትንና መጽናናትን ለማግኘት አይደለም። እንዲህ ዐይነቱ የጸጸት ስሜት፣ ዓለማዊ ሐዘን እንጂ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ የሆነና ሰውን ወደ አውነተኛ ንስሐ የሚያደርስ ጸጸት ባለመሆኑ፣ ከንስሐ ቊጥር የሚገባ አይደለም (2ቆሮ. 7፡9-10፤ ማቴ. 27፡3)። አውነተኛ ንስሐ፣ ሰው እግዚአብሔርን መበደሉ ከልብ ተሰምቶት ስለ ኅጢአቱ ይቅርታ ለመጠየቅና በቀጣይ አኗኗሩ እንደ እግዚአብሔር ቃል ለመኖር የሚወስነው ቊጥር ውሳኔ

ነው፤ ጊዜያዊ ጸጸት አይደለም (የሐዋ. 8፡9-24፤ 2ጢሞ. 4፡10፤ ዕብ. 6፡4-5)። አውነተኛ ንስሐ ኅጢአትን መናዘዝ ብቻ ሳይሆን፣ የተናዘዙትን ኅጢአት መተውንም /ደግሞ እስመሥራትንም/ የሚጨምር መሆኑ መዘንጋት የለበትም (ምሳ. 28፡13)።

በእጠቃላይ አውነተኛ ንስሐ በእነዚህ አይቀሬ ሂደቶች ውስጥ ማለፍን ይጠይቃል። መጥምቁ የሐንስ ወደ ጥምቀቱ ለመጡት ስዎች ያቀረበው የንስሐ መልእክትም እነዚህን መሠረታዊ ነገሮች ያገናከበ ነበር። በተለይም አውነተኛ ንስሐ በፍሬው የሚታይ በመሆኑ ላይ ነው ያተኩረው። ጸሐፍትንና ሰዱቃውያንን፣ «እንግዲህ ሰንሰሐ የሚገባ ፍሬን ስድርጉ» በማለት አስጠንቅቋቸዋል።

አንድ ሰው ንስሐ ገባሁ ብሎ ስለ ተናገረና እንዳንድ ሃይማኖታዊ ሥርዐቶችን ስለ ፈጸመ ብቻ በእግዚአብሔር ፊት ንስሐ ገብቷል ማለት አይቻልም። ከዚህ ይልቅ ንስሐ የገባበትን ኅጢአት በመተዉና በዚያ እንጾር መልካም ነገርን በማድረግ ፍሬው ይታያል። ንስሐው አውነተኛ መመለስ መሆኑ ይረጋግጣል። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «የሰረቀ ክእንግዲህ ወዲህ እይስረቅ፣ ነገር ግን በዚያ ፈንታ ስትደበወ የሚያካፍለው እንዲኖር በገዛ እጆቹ መልካምን እየሠራ ይድክም» ያለው አውነተኛ ንስሐንና ፍሬውን ያመለክታል (ኡፌ. 4፡28)።

ንስሐን እንደ አንድ ሃይማኖታዊ ሥርዐት ብቻ የሚመሰክቱ ወገኖች፣ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ንስሐ ከገለጠው ትምህርት ጋር በብዙ ሁኔታ ተራርቀው ይታያሉ። ሰብዙዎች ንስሐ ማለት፣ በጎልዮ /በሐሳብ/፣ በነቢብ /በንግግር/፣ በገዢ /በድርጊት/ የሠሩትን ኅጢአት መናገር ብቻ ይመስላቸዋል። ነገር ግን ንስሐ አስቀድሞ የልብ ወይም የሐሳብ ለውጥ ማምጣት ነው፤ አስተሳሰቡ ያልተለወጠ ሰው ድርጊቱ ሊለወጥ አይችልም። ሐሳቡ ከተለወጠ ግን ድርጊቱም ይለወጣል። ስበዚህ ንስሐ በልብ ለውጥ ላይ ማነጣጠር አለበት። ስንስሐ የሚገባ ፍሬን ማፍራት የሚቻለውም የልብ ለውጥ በትክክል ሲከናወን ብቻ ነው።

የእግዚአብሔር ቃል በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል በሰንሰለት የሚናገረው፡ ልብን ከመመለስ ወይም ከመለወጥ ጋር አያይዞ ነው። ስምሳሌ የሚከተሉትን ጥቅሶች እንመልከት፤ «ይህን በስቦና አስቅቶ፤ ተሳሳፊዎች ሆይ ንስሐ ገቡ፤ ልባችሁንም መልሱ» (ኢሳ. 46፡8)። «መንገዳችንን እንመርምርና እንፈትን፡ ወደ እግዚአብሔርም እንመለስ። ልባችንን ከእጃችን ጋር በስማደ ወዳለው ወደ እግዚአብሔር እናንሣ» (ሰቄ. ኤር. 3፡40፡41)።

ስለ ንስሐ ስንናገር ሌላ መነሣት ያለበት መሠረታዊ ነጥብ አለ። ሰው የመንፈስ ቅዱስ ወቅታዊ ለጎሲናው ሲለማው፡ እየኖረበት ያለውን ሕይወት መርምሮ ወደ እግዚአብሔር ለመመለስ ፈቃደኛ መሆን እንዳለበት ቢታወቅም፡ ይህ ማለት ግን ሰው ንስሐን በራሱ ተነሣሽነት ያመጣል ማለት አይደለም፤ ንስሐ ከእግዚአብሔር ለሰዎች የሚለጥ፡ እግዚአብሔር ሰዎችን ወደ መንገዱ የሚመልሰበት የእርሱ ስጦታ ነውና (የሐዋ. 11፡18፤ 2ጢሞ. 2፡25)። በመሆኑም የመንፈስ ቅዱስ ወቅታዊ ሰልቦ የተሰማው ሰው ለንስሐ መዘገየት የለበትም። «ዛሬ ደምፁን ብትሰጡ ልባችሁን እስክኛ አታደርጉ» እንደ ተባለ (ዕብ. 4፡7)።

7.4. ለዐዋጁ ተገቢ ምላሽ አለመስጠትና ውጤቱ

«እሁንስ ምሳሌ በዛፎች ሥር ተቀምጦአል፤ እንግዲህ መልካም ፍሬ የማይደርግ ዛፍ ሁሉ ይቆረጣል፤ ወደ እሳትም ይጣሳል» (ማቴ. 3፡10)። ዐዋጁን በእውነተኛ ልብ መቀበል፡ በቃል ወይም ደግሞ «ተቀብያለሁ» ብሎ በመናገር ብቻ የሚረጋገጥ ሳይሆን በፍሬ የሚታይ ተግባር ነው። ዐዋጁ የሚጠይቀውን ማንኛውንም ግዴታ መወጣት ዐዋጁን ከሚቀበል ሁሉ ይጠበቃል ማለት ነው። መንሹ በእጁ ያለው ጌታ ፍሬውን ከገለባው የሚለይበት ሰዓት ስለሚመጣ (ቍ. 12)፡ ማንም ተቀሳቅሎ ወይም አስመስሎ ማለፍ አይችልም። ይህም፡ የተፈሰገው ለውጥ በሰዎች ፈቃድ ላይ የተመሠረተ፤ የእንድ ስሞን ግርግርና ሆይ ሆይታ ሆኖ የሚያልፍ ሳይሆን፡ በሰዎች

ሕይወት ላይ የማይቀላበስ የአስተሳሰብና የሕይወት ለውጥ እንዲያመጣ ሆኖ የታለመ መሆኑን ያመለክታል።

ዐዋጁን አነማን ተቀበሉ? አነማንስ ገፋት? ከሕዝቡ ወገን የሆኑት ቀራጮች እንዲሁም ጭፍሮች ትምህርቱን በመቀበል ለጥሪው «እንግዲህ ምን እናደርግ?» (ሉቃ. 3፡10-14) የሚል አዎንታዊ ምላሽ ሰጥተዋል። በዮሐንስ የንስሐ ትምህርትና ጥምቀት ልባቸው የተዘጋጀው አንዳንዶችም፡ ከዮሐንስ በኋላ የመጣውንና ዮሐንስ ስለ እርሱ የመሰከረለትን መሲሕን ለመቀበል አልተቸገሩም (ዮሐ. 10፡41-42)። እንዲያውም እስከ ፍጻሜው የእርሱ ደቀ መዛሙርት የሆኑ አሉ (ዮሐ. 1፡35-40)። ክርስቶስ ወደ ሰማይ ካረገ ከዓመታት በኋላ አንኳ፡ በጳውሎስ የእገልግሎት ዘመን በዮሐንስ ትምህርት አምነው የንስሐ ጥምቀትን ተጠምደው፡ በሰው መሲሐ የተነገረላቸውን ተስፋ የሚጠባበቁ አንዳንድ ደቀ መዛሙርት ተገኝተው ነበር። በተስፋው ቃል መሠረትም ወደ ቀጣዩ መንፈሳዊ የእድገት ደረጃ ተሸጋግረዋል (የሐዋ. 18፡24-26፤ 19፡1-7)። እነዚህ ሁሉ እንግዲህ ሌሎች የገፉትን መንግሥተ ሰማያትን የተናጠቁት /ያገኙት/ ንያላን ናቸው (ማቴ. 11፡12)።

ሌሎችን እየኩነኑ ራሳቸውን ፍጹማን አድርገው የሚመሰክቱት እይሁድ፡ ካህናት፡ ሽማግሌዎች፡ ጸሐፍትና ፈሪሳውያን ግን፡ ዐዋጁን፤ ዐዋጅ ነጋሪውንና ዐዋጅ የተነገረለትን መሲሐን ለመቀበል ዝግጁዎች አልነበሩም (ማቴ. 21፡25፡32፤ ዮሐ. 1፡11)። ይልቁንም በዮሐንስ ላይ ሰሳቶችን እየሳኩ ስለ እርሱ ያስልሉ ነበር (ዮሐ. 1፡19-28)።

የእነዚህን ወገኖች እንዲተኛነት ጌታ በምሳሌ እንዲህ ሲል ገልጧል። «ነገር ግን ይህን ትውልድ በምን እመስለዋለን? በገበያ የሚቀመጡትን ልጆች ይመስላሉ፤ እነርሱም ባንጃሮችቸውን እየጠሩ፡ እንዲሁ ነፋንሳችሁ ዘፈንም አልዘፈናችሁም፤ መሽ አመጣንሳችሁ ዋይ ዋይም አሳሳችሁም ይሏችዋል» (ማቴ. 11፡16፡17)። በዚህ ምሳሌ በዘፈን የተመሰለው የክርስቶስ ትምህርት፡ በመሸ የተመሰለው ደግሞ የመጥምቁ ዮሐንስ ትምህርት እንደ ሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ሲቃውንት ያስረዳሉ (ወንጌል ቅዱስ ንባቡና ትርጓሜው /1988/ እና ዐዲሱ መደበኛ ትርጉም መጽሐፍ ቅዱስ ከማጥኛ ጽሑፍ ጋር /1993/ የማቴ. 11፡16፡17

ማብራሪያን ይመስክቷል)። ይህም ምሳሌ፥ አይሁድ በመጥምቁ ዮሐንስም ሆነ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ትምህርት እንዳላመኑ የሚያመለክት ምሳሌ መሆኑን፥ ጌታችን ምሳሌውን አስከትሎ ከሰጠው የታመነ ምስክርነት መረዳት ይቻላል (ቀ. 18:19)።

ስለ ሆነም የእግዚአብሔር መንግሥት ዜና በመጀመሪያ የተነገረላቸው አይሁድ፥ ዐዋጁን በላልተቀበሉትና ስለ ገፉት ልቅሶና ጥርስ ማፋጨት ወዳሰበት ጨሰማ ይጣላሉ፤ ያመኑበትና የተቀበሉት «ቀፈጮችና ጋበዎች» ሌሎችም ሁሉ ግን መንግሥተ ሰማያትን ይወርሳሉ (ማቴ. 8:11-12፤ 21:28-32)። እንዳላመኑበት አይሁድ ላለመሆንና የዘላለምን ሕይወት ሰማማችት፥ ዛሬም ለዐዋጁ ተገቢውን ምላሽ መስጠት ከያንዳንዱ ሰው ይጠበቃል።

ምዕራፍ ስምንት

በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ የተካሄዱ መንፈሳዊ ለውጦች

መቼም መንፈሳዊ ሰው ሰማምጣት ተጠርተናል የሚሉ አንዳንዶች በፈጽሟቸውና በሚፈጽሟቸው ስሕተቶች፥ ወይም እንዲሁ ጭፍን ፀረ ሰው ጥ አቋም ባላቸው ወገኖች ቅስቀሳ ምክንያት፥ መንፈሳዊ ሰው ጥ በጥሩ ሳይሆን በአፍራሽ ጎኑ እንዲታይ መደረጉ የሚታወቅ ነው። ከዚህ አንጻር ረጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የመራው የሰው ጥ እንቅስቃሴ አለ። ቢባል ብዙዎች በአባባሉ ላይሰማሙ፤ ሊደነግጡ ወይም ሊገረሙ ይችሉ ይሆናል። የእግዚአብሔር ቃል ስለ ጉዳዩ የሚያስተምረውን በማስተዋል ካየነው ግን፥ ረጌታ ሰው ሆኖ ወደዚህ ምድር የመጣበት ዋና ዐላማ መንፈሳዊ ሰው ጥን አውን ሰማድረግ ነው። ቢባል፥ አባባሉ ምንም ስሕተት እንደሌለበት ግልጽ ነው። በምዕራፍ ሁለት መንፈሳዊ የሰው ጥ እንቅስቃሴ የእግዚአብሔር ሐሳብ መሆኑን የተመለከትንበትን ክፍል ከዚህ ሐሳብ ጋር ማዛመዱ ይጠቅማል።

8.1. የመዳን መንገድ ታደስ።

በአዳምና በሔዋን አስመታዘዝ ምክንያት በእግዚአብሔርና በሰው መካከል የገባውን ንጢአት ለማስወገድና ንብረታቸውን ለማደስ ተስፋ የተሰጠው፥ ሰው ከገነት ተስዶ ከመውጣቱ በፊት ነበር። ይህን ተስፋ የሌቲቱ ዘር /ክርስቶስ/ የእባቡን /የስይጣንን/ ራስ በመቀጥቀጥ እውን አንደሚያደርገው እግዚአብሔር አስቀድሞ ተናገረ (ዘፍ. 3:15)።

ይሁን እንጂ እግዚአብሔር የቀጠረው ቀን አበኪደርለት፥ ሰው ወደ እግዚአብሔር የሚቀርብበት ጊዜያዊ የመዳኛ መንገድ ተቀይሶ ነበር። ይህም በሙሴ በኩል የተሰጠው ሕግ /ብሉይ ኪዳን/ ነው። በእንስሳት ደም የተመረቀው (ዕብ. 9:18-20)፤ መሥዋዕቶችና ልዩ ልዩ ሥጋዊ ሥርዐቶች የነበሩት ይህ ኪዳን (ዕብ. 9:1-10)፥ በዘመነ አራት ጊዜያዊ ስርዐት የሚገኝበት ወይም ሥጋ ብቻ የሚነጸበት ነበር። የአምላኪውን ኅሊና ከሞተ ሥራ

የማንጸትና ገጠኦችን የማስወገድ ችሎታ ግን ከቶ አልነበረውም (ዕብ. 9:9:10:14! 10:1-4:11):

«ደህም ስለሁኑ ጊዜ ምሳሌ ነው፡ ... እነዚህም እስከ መታደስ ዘመን ድረስ የተደረጉ ... የሥጋ ሥርዐቶች ናቸውና» (ዕብ. 9:9:10) የሚሉት ሐሳቦች፡ በሕግ በኩል ተዘርግቶ የነበረው የሰውና የእግዚአብሔር ግንኙነት ጊዜያዊና ወደ ፊት የሚታደስ መሆኑን ያመለክታሉ፡፡ ቀድሞም ቢሆን፡ «ሕግ ወደ ክርስቶስ የሚያመጣ ሞገዚት» ተብሎ ተጠርቷልና (ገላ. 3:24)፡ አገልግሎቱ አንድ ቀን እንደሚያበቃ ይታወቅ ነበር፤ ሕግ የሚያገልግለው አምነት እስኪመጣ ድረስ ነበርና፡ «ስሁን ግን ያ እምነት ስለ መጣ፡ ክስገንዲህ በሕግ ሞገዚትነት ሥር እይደሰንም» (ገላ. 3:25 ዐ.መ.ት.)፡ «ሕግ ምንም ፍጹም ስላደረገምና፡ ስለዚህም የምትደከም የማትጠቅምም ስለ ሆነች የቀደመች ትእዛዝ ተሸራሽቷል፡ ወደ እግዚአብሔርም የምንቀርብበት የሚሻል ተስፋ ገብቷል» (ዕብ. 7:18:19)፡፡

በአራቱ ሊቀ ካህናት አገልግሎት፡ «ወደ ቅደስት የሚወስደው መንገድ ገና እንዳልተገነጠ» መንፈስ ቅዱስ አሳይቶ ነበር (ዕብ. 9:8)፡ የሰው ሁሉ የመጻን ተስፋ የሆነው ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስም፡ እግዚአብሔር አስቀድሞ የሰጠውን ተስፋ በመፈጸም፡ ሰዘላለም ጸንቶ የሚኖረውን፤ ዐዲስ፤ ፍጹምና ብቸኛ የመጻን መንገድ በክቡር ደሙ መርቆ ከፈተ (ዕብ. 10:19:20)፡፡ መከፈት ብቻም አይደለም፤ በአጅ ወዳልተሠራቸው ሰማያዊቱ ቅድስተ ቅዱሳን ቀዳሚ ሆኖ በመግባት (ዕብ. 9:11:12:24)፡ በእርሱ በኩል አምነው ሰሚመጡት ሁሉ ያስ መከልከል ይገቡ ዘንድ ድፍረት ሆነላቸው (ኤፌ. 2:18! 3:12! ዕብ. 10:19:20)፡፡ ክብርና ምስጋና ለእርሱ ይሁን!!!

ክርስቶስ ለሰው መጻን ራሱን የተወደደና በቂ መሥዋዕት አድርጎ እንደ ጊዜ ሰዘላለም አቅርቧል (ኤፌ. 5:2! ዕብ. 7:27! 9:12:26:28! 10:10:14! 1ጴጥ. 3:18)፡፡ ሰው በገጠኦች ምክንያት ከእግዚአብሔር ጋር የሚኖረው ኅብረት ሊበላሽም፡ ኅብረቱን ሰማደስ በዚሁ መንገድ ብቻ ነው ሊቀርብ የሚችለው፤ ሰገጠኦቱ ማስተሰረያ የሚሆን ሌላ መሥዋዕት ከዚህ በኋላ አይኖርምና (ዕብ. 10:26)፡፡

ጸዳቹ ሆይ፡ ገጠኦችን እንዳታደርጉ ደህን እጽናባችኋለሁ፡፡ ማንም ገጠኦችን ቢያደርግ ክስብ ዘንድ ጠበቃ አለን፤ እርሱም ጸደቅ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው፡፡ እርሱም የገጠኦቻችን ማስተሰረያ ነው፡፡ ሰገጠኦቻችንም ብታ እይደሰም፤ ነገር ግን ሰዓሰሙ ሁሉ ገጠኦች እንጂ (1ዮሐ. 2:1:2)

ተብሎ እንደ ተጻፈ፡ ከእርሱ በቀር ትናንትም፤ ዛሬም፤ ዘወትርም፤ ለዘሰዓሰሙም ሌላ የመጻኛ መንገድ ፈጽሞ የለም (ዮሐ. 14:6! የሐዋ. 4:12)፡፡

በመሆኑም እንደ እግዚአብሔር ዕቅድና ሐሳብ የሆነው የሰውና የእግዚአብሔር ኅብረት፡ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ቢዛነት ያስ ቀረኝ መታደሱን እናስተውል! ይህ ዐዲስ መንገድ ፍጹም ነውና መቼም ቢሆን ሊሻሻልና ሊታደስ፡ ወይም ሌላ ነገር ሊጨመርበትና ሊቀነስበት ፈጽሞ አይችልም፡፡ ነገር ግን ራሱ ጌታና ሐዋርያቱ ባለተማሩት ልዩ ወንጌል፡ ከክርስቶስ በቀር ወይም በክርስቶስ ላይ ተጨማሪ ሌላ የመጻን መንገድ አለ ብሎ የሚያምንና የሚያስተምር፡ አንኳ ሰው መልአክም ቢኖር ውጉዝ ነው (ገላ. 1:6-9)፡፡

8.2. ሃይማኖታዊ ሥርዐቶች ተሻሻሉ፡፡

ይህ ነጥብ ከሃይማኖት ጋር በተያያዘ፡ ስለ ሰው ምንነት፤ አስፈላጊነት፤ ለሰው ምንነት ስለሚሆነው ምክንያት፤ ለሰ ሰው ምንነት አፈጻጸምና ተዛማጅ ጉዳዮች ጥሩ ግንዛቤ ያስጨብጣል፡፡

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ በምድር ላይ ሊመላለስ ካከናወናቸው ተግባራት መካከል፡ በአይሁድ ማኅበረ ሰብ ሃይማኖታዊ ሥርዐት ላይ ሰው ምንነት ማካሄዱ ይጠቀሳል፡፡ ለእግዚአብሔር ሕዝብነት ተመርጦ የመሊሁን መምጣት በተስፋ አየተጠባበቀ የነበረው ያ ትውልድ፡ አባቶቹ በትክክለኛ መንገድ ከእግዚአብሔር የተቀበሏቸውን ሕገጋትና ሥርዐቶች፡ በጊዜ ብዛት

አየከለሰና አየበረዘ፤ የራሱንም ወገን ልማዶች አየጨመረ ትክክለኛ ውበቱን ሰላደበዘዘውና ሰላወየበው ለውጥ አስፈልጎት ነበር።

ለውጡ ሁለት መልክ ነበረው ማለት ይቻላል። በአንድ በኩል ቀጣይነት ያላቸውንና አግዚአብሔር አስቀድሞ በለጠበት መንገድ ያልተገኙትን ሕገጋትና ሥርዐታት ወደ መጀመሪያ ሁኔታቸው መመለስን፤ ይበልጥ ማጠናከርንም ይመለከታል። ሁለተኛው ደግሞ ከዚያ በፊት ያልታዩ የወንጌል ሥርዐቶችን ማሳየት ነው።

ሀ. የተሻሻሉ ሥርዐቶች

አግዚአብሔር ቅዱስ አምላክ ነውና፤ አምልኮ በቅድስና ማለትም ለአግዚአብሔርነቱ አንደሚገባውና አንደ ፈቃዱ ይቀርብለት ዘንድ የግድ ነው። የአግዚአብሔር ሕዝብ ከምንም በላይ ለአግዚአብሔር የሚያቀርበውን አምልኮ በተመለከተ፤ የአግዚአብሔርን ፈቃድና በሚያቀርበው የአምልኮ ዐይነት ላይ የአግዚአብሔር ትእዛዝ ምን አንደ ሆነ ማወቅና በዚያው መሠረት አምልኮውን መፈጸም ይገባዋል። ከዚህ ውጪ በራሱ መንገድ ለአግዚአብሔር የሚያቀርበው ማንኛውም አምልኮ ተቀባይነትን አያገኝም።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ምድር ላይ በነበረበት ዘመን፤ አግዚአብሔር አንዲመለከበት ለሕዝቡ የተሰጡ ልዩ ልዩ መንፈሳዊ-ያን ሥርዐቶች ከአግዚአብሔር በተሰጡበት ሁኔታ አልተገኙም ነበር። በተለያዩ እሕዛባዊ ልማዶች ተበራርዘውና ከአግዚአብሔር ፈቃድ ውጪ አገልግሎት ላይ ውለው ለላ ታዩ፤ ተስተካክለው አግዚአብሔር በሚፈልገው መንገድ አንዲፈጸሙ ጌታ በተለይ ለተከታዮቹ አስተማረ።

ጌታ መስተካከልና መለወጥ ያስፈልጋቸዋል ብሎ ትምህርት ከለጠባቸው የአምልኮ ሥርዐቶች መካከል፡- ምጽዋት፤ ጸሎት፤ ጸም፤ የለንበት እክባበርና የአምልኮ ስፍራ ተጠቃሾች ናቸው። በእንዳንድ ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች ላይም ለውጥ ዐውጃባቸዋል።

• የአይሁድ አመጸዋወት

ምጽዋት፡ ከአግዚአብሔር የተቀበለ ማንኛውም የአግዚአብሔር ሕዝብ ካለው ላይ ለተቸገሩ ሰዎች የሚያደርገው ችርታ/ሰጦታ/ ነው (ዘጸ. 15፥11)። ይህም በገንዘቡና በንብረቱ በማገልገል አግዚአብሔርን የሚያመልክበት አንዱ መንፈሳዊ ሥርዐት መሆኑ ይታወቃል።

የአይሁድ አመጸዋወት ግን ለታይታ የሚደረግ ነበር። «አግዚአብሔር ከለጠኝ ላይ አንደ ትእዛዙ ለሌሎች በማካፈል አርሱን ማምለክ አለብኝ» በሚል መንፈስ አልነበረም የሚመጸውቱት። ከለው ዘንድ ክብርንና ምስጋናን ለመቀበል በማለብ ስለሚመጸውቱ በሰው ፊት መለከት /ጠሩን/ ያስነፉ ነበር። በዚህ እድራጎቻቸው ታላቅ መንፈሳዊ በረከትና ርካታ የሚያገኙበትን ይህን ሥርዐት፤ በአግዚአብሔር ዘንድ ታላቢ በማይሆንና ከለው ዘንድ በሚገኝ ጊዜያዊና አፍኦዊ ሙገሳ ለወጡት (ማቴ. 6፥2-4)።

ይህ ግብዝነት የተሞላው ሥርዐት ምጽዋት በአግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነት የሌለው አምልኮ በመሆኑ፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተከታዮቹ ከዚህ ሕይወት አንዲርቁ በማስተማር ሥርዐቱ በምን መንገድ መሰወጥ አንዳለበት አመለከተ። «ግብዘት» የተባሉት ወገኖች ከሚያደርጉት በተቃራኒው ምጽዋት ሊሰጥ ይገባዋል፤ ማለትም «ለው አይቶኝ፤ ፀሐይ ሞቆኝ» በሚል ለታይታ ሳይሆን፤ በሰው ርቀት መልክቱ በግልጽ የሚከፍል አምላክ በሚያየው መንገድ ብቻ በሰው መመጸወት አለበት።

• የአይሁድ አጸላለይ

ጸሎት ለው ከአግዚአብሔር ጋር የሚገናኝበትና የሚነጋገርበት የግንኙነት መስመር ነው። በማንኛውም ሃይማኖት ውስጥ ጸሎት ያለ ቢሆንም፤ የአግዚአብሔር ሕዝብ የሚጸልይበት መንገድና ሁኔታ በሌለው ሃይማኖት ካለው የአጸላለይ መንገድና ሁኔታ ይለያል። ይህን ለማስተዋል በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የአግዚአብሔር ሰዎች የጸለዩበትንና ምላሽ ያገኙበትን ሁኔታ መመርመር ይጠቅማል።

ጌታ በምድር ላይ በነበረበት ዘመን የነበሩ አይሁድን የጸሎት ሁኔታ ያየን እንደ ሆነ ግን በአብዛኛው ከእግዚአብሔር ፈቃድ ጠጪ ነበር። ሰምሳሌ፡- እንደ ምጽዋታቸው ሁሉ ጌታ ነቅሶ ያወጣው አንዱ የጸሎታቸው ጉድለት ግብዝነት ነው። ሲጻልዩ ከእግዚአብሔር ጋር ለመነጋገር ሳይሆን፤ ለዎች ጸሎታቸውን ተመልክተው <አገሌ እኮ ጸሎተኛ ነው!> በማለት እንዲያደንቁቸውና እንዲያከብሯቸው ነበር። ይህን ሰታይታ የሚደረገውን ጸሎት ጌታ ነቅፎ የሚሰተካከልበትን መንገድ ጠቀሟል፤ - ታይታን በማስወገድ በሰው ሰእግዚአብሔር ብቻ ጸልዩ በማለት (ማቴ. 6፡5-6)።

• የአይሁድ አጻጻፍ

ጌታ ሕጻጽ /ጉድለት/ ያገኘበትና መሻሻል እንዳለበት ትምህርት የሰጠበት ሌላው የአምልኮ ሥርዐት ጸም ነው። ጸም ምእመናን ከምግብና ከመጠጥ ተከልክለው ራሳቸውን በማዋረድ የእግዚአብሔርን ረድኤት የሚፈልጉበት ሥርዐት ነው። እንደ ምጽዋትና ጸሎት ሁሉ፤ በአይሁድ አጻጻፍ የታየው ዋናው ችግር ግብዝነት ወይም ታይታ ነበር። ሊጻሙ ሰው ሁሉ እንዲያውቅላቸው በመፈለግ ጥውልግልግ ይሉ፤ ሐዘነተኛ መስሰውም ይታዩ ነበር። በሌላ አነጋገር በሰው ፊት እንጂ በእግዚአብሔር ፊት ራሳቸውን ለሰማዊ ጥፋት ጠብቀው ግድ አልነበራቸውም።

ይህን የተሳሳተ አጻጻፍ ጌታችን ኢየሱስ እንዲህ በማለት ዐርሞታል፤ «ሕንተ ግን በትጦም፤ በበወር ሳበው አባትህ እንጂ እንደ ጦመኛ በበዎች እንዳትታይ ራስህን ተቀባ፤ ፊትህንም ታጠብ፤ በበወር የሚያይ አባትህም በግልጥ ያበረከብሃል» (ማቴ. 6፡17-18)።

• የአይሁድ ሰንበት አከባበር

የእግዚአብሔር ሕዝብ ሥራውን በከድስት ቀናት አከናውኖ በሰባተኛው ቀን እንዲያርፍ ታዟል (ዘፀ. 20፡8-11)። ይሁን እንጂ በዘመኑ የነበሩት አይሁድ የሰንበትን አከባበር በሚመለከት፤ በዕለቱ ሊደረግ ሰሚገባው ዋና ነገር

/ለአምልኮት እግዚአብሔር/ ስፍራ አልሰጡም። ነገር ግን በጥቃቅን ነገሮች ላይ በማተኮር በእግዚአብሔር ትእዛዝ ላይ የራሳቸውን ጠቃሚ ያልሆነ ወጋቸውን ጨምረው፤ ትእዛዙን ለሰው አሰቸጋሪ እደረጉት። ስለዚህ ጌታ ሊያሻሽለው ተነሣ።

በሰንበት አከባበር ላይ ከጨመሯቸውና ሰንበትን እንደ መሻር ይቈጠራሉ ካሏቸው ወንቻቸው መካከል፡- በሰንበት እሸትን ቀጥፎ መብላት (ማቴ. 12፡1-2፤ ማር. 2፡23-24፤ ሉቃ. 6፡1-2) እና በሸተኞችን መፈወስ (ማቴ. 12፡9-12፤ ማር. 3፡1-6፤ ሉቃ. 6፡6-11፤ 13፡10-17፤ 14፡1-6፤ ዮሐ. 5፡10-16፤ 9፡16) ዋናዎቹ ሆነው በወንጌላት ውስጥ ተመዝግበዋል። ጌታ ግን ይህን በሕገ እግዚአብሔር ላይ የተጨመረውን የአይሁድ ወግ ከንቱነት በመቃወም፤ የሰንበትን ምንነት (ማቴ. 12፡7-8፤ ማር. 2፡27-28፤ ሉቃ. 6፡5)፤ እንዴት መከበር እንዳለበትና በሰንበት ምን ማድረግ እንደ ተፈቀደ (ማቴ. 12፡12፤ ማር. 3፡4፤ ሉቃ. 6፡9፤ 13፡15-16፤ 14፡3-6) በማስተማር ማሻሻያ ሰጠ። ሆኖም ይህ በአይሁድ ዘንድ፤ /ከብር ምስጋና ይገባው/ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን «ሠዐሬ ሰንበት /ሰንበትን ሻሪ/» (ዮሐ. 5፡18፤ 9፡16) የሚል ስም እስጥቶታል።

በመሠረቱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፤ እግዚአብሔር ለሰ ሰንበት የተሰጠውን ትእዛዝ አልተቃወመም፤ በሰንበት አከባበር ላይ የተጨመረውንና ለሰው አሰቸጋሪ ሽክም የሆነውን የሰው ወግ ነቀፈ እንጂ።

• የአምልኮ ስፍራ

እግዚአብሔር የሚመለከበት ቤተ መቅደስ የተሰየ ነውና በቅድስና ሊጠበቅ ይገባዋል። ቤተ መቅደሱ የታነጸው ሰጸሎት ቤትነት እንጂ ለመነገጃነት አይደለም። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰው ሆኖ በምድር ላይ በሚመላለስበት ወቅት ግን የእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ የንግድ ቤትም ሆኖ ነበር። ይኸው ሥርዐተ እልበኝነት እየሰፋ ሄደ፤ ቤተ መቅደሱን ወደ ወንበዴዎች ዋሻነት ቀየረው (ማቴ. 21፡12-13)፤ ስለዚህ መስተካከል አሰፈሰገው።

ሰው-ጡ የጠየቀው፡ ቤተ መቅደሱን ከገበያ ማለክልነት የማጽዳትንና የእግዚአብሔርን ቤተ መቅደስ ምንነት በትክክል የማሳየትን ተግባር ነበር። በመሆኑም ጌታ ኢየሱስ ሰዚህ መንፈሳዊ ዐላማ ጅራፍ ይዞ ተነሣ (ዮሐ. 2፡15)። በዚያም የተገኙትን በሬዎችን፣ በጎችን፣ ርግቦችን ከመቅደስ እወጣቸው። የገንዘብ ለዋጮችን ገበታ ገለበጠ። በቤተ መቅደስ ውስጥ ንግድ የተሰማሩትን ሁሉ በመገሠጽና የሚሸጡ፡ የሚለውጡትን ሁሉ ይዘው እንዲወጡ በማዘዝ፡ ቤተ መቅደሱ የጸሎት ቤት መሆኑን ዐወጀ።

ዛሬም ስእግዚአብሔር እምልኮ ከሰየነው የጸሎት ቤታችን /ሕንጻ ቤተ ክርስቲያን/ ውስጥና ዙሪያ ሊወገዱ የሚገቡ ብዙ ንግዶችና ሕገ ወጥ ተግባራት እንዳሉ ከምእመናንም ከአገልጋዮችም የተሰወረ እይደለም። ምእመናን በዐሥራት፣ በመባና በልዩ ልዩ ስጦታዎች የቤተ ክርስቲያንን አገልግሎት ሊደግፉ፡ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ ስእግዚአብሔር ያለ ዋጋ የተቀበለችውን መንፈሳዊ አገልግሎት ያለ ዋጋ በመስጠት ልታገለግላቸው ይገባል። ይሁን እንጂ ዐሥራት እያወጡ፣ የለበካ ጉባኤ የሰባልነት መዋጮ እየከፈሉ፣ መባ እየሰጡ ቤተ ክርስቲያንን በገንዘባቸው ለሚያገለግሉ ምእመናን ብዙ መንፈሳዊያን አገልግሎቶች /እምሳሌ፡- ሥርዐተ ጋብቻ፣ ጸሎተ ፍትሐት፣ የቀብር ቦታና የመሳሰሉት/ በሕጋዊም ሕጋዊ ባልሆነም መንገድ በገንዘብ እየተሸጡና ብዙ ሕገ ወጥ ተግባራት እየተፈጸሙ መሆናቸው፡ የቤተ ክርስቲያንን መንፈሳዊ አገልግሎት ወደ ንግድነት እየሰወጠው ለመሆኑ ማስረጃ ነው የሚሉ ጥቂቶች እይደለም። ይህን ሳያስተካክሉ በሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ዙሪያ በበዓላት ቀን ለሚደረው ገበያ መፍትሔ መስጠት ይቸግራል። ስለዚህ ሰው-ጡ ከውስጥ ጀምሮ ወደ ውጪ መውጣት አለበት። ሰው-ጡ ከውስጥ ካልጀመረ ግን ፍርዱ ከውስጥ መጀመሩ አይቀርም፤ «ፍርድ ከእግዚአብሔር ቤት ተነሥቶ የሚጀምርበት ጊዜ ደርሶክልና» (1ኦፕ. 4፡17)።

ሌላም ከእምልኮ ስፍራ ጋር በተያያዘ ጌታ ያከናወነው መንፈሳዊ የሰው ጥ ተግባር አለ። እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ስእምልኮ በፍራንት ኢየሩሳሌምንና በዚያ የቆመውን መቅደስ መርጦ እንደ ነበር ይታወቃል። ከዚያ ውጪ ማንም

በፈለገበት ስፍራ መሥዋዕት ሊያቀርብ አልተፈቀደበትም ነበር (ዘዳ. 12፡11-14፤ 1ነገ. 8፡15-16፤ መዝ. 132፡13-14)። በዐዲስ ኪዳን ግን እግዚአብሔር የእይሁድ ብቻ ሳይሆን የእስላምም አምላክ በመሆኑ፡ (ዮሐዋ. 10፡34-35፤ ሮሜ 3፡29-30፤ ኤፌ. 2፡11-22) በተወሰነ ስፍራ ከመመሰክት በሁሉ ስፍራ በመንፈስ ይመሰክ ዘንድ ጊዜው ሆኗል። ጌታ ኢየሱስ ከሳምራዊቱ ሌት ጋር ስለ ትክክለኛው የእምልኮ ስፍራ የትነት ሲነጋገር፡ ይህን ሁኔታ ግልጽ እድርጓል፤ እንዲህ በማለት፡-

እንቺ ሌት እመኚኝ፤ በዚህ ተራራ ወይም በኢየሩሳሌም በሕዝብ የማትገባበት ሰዓት ይመጣል። ... ነገር ግን በእውነት የሚገባበት በሕዝብ ለመንፈስና በእውነት የሚገባበት ጊዜ ይመጣል፤ ሕወንም ሆኗል። ሕዝብ ሲገባበት እንደ እነዚህ ያሉትን ይሻልና፤ እግዚአብሔር መንፈስ ነው፤ የሚገባበትም በመንፈስና በእውነት ሲገባበት ያሰፈጋቸዋል (ዮሐ. 4፡21፡23-24)

በመሆኑም ዛሬ እግዚአብሔርን ለማምለክ ኢየሩሳሌም ቤተ መቅደስ መገኘት አይጠበቅብንም። በያለንበት ሆነን /በቤታችን፣ በቤተ ክርስቲያን፣ .../ በመንፈስ ብናመልከው እግዚአብሔር ደስ ይሰኛል። ከዚህ ውጪ ግን፡ በዚህም ዘመን እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምንም ሆነ ሌሎች ስፍራዎችን ስእምልኮቱ መርጧል ብንል፡ ትምህርታችን ስሕተት ከመሆኑም በላይ፡ ጌታ ያደሰውን ሥርዐት መልሶ እንደ ማበላሸት ይቈጠራል። ከእምልኮቱ መካከል /ስፍራን ከማምለክ/ ወጥተን በኢየሩሳሌምም ሆነ በሌሎች የተመረጡ ባልናቸው ስፍራዎችም ቢሆን፡ እግዚአብሔርን በእውነትና በመንፈስ ብናመልከው ግን እምልኪችን በእግዚአብሔር ተቀባይነት እንደሚኖረው ምንም ጥርጥር የለውም።

• ፀረ ወንጌል ጉጂ ልማዳዊ ድርጊቶች

ሁሉም ማኅበረ ሰብ በየራሱ የኑሮ ክብብ የሚመራበትንና ለእኗኗና ተስማሚ የሚለውን ባህል፤ ልማድ ወይም የኑሮ ዘዬ ይከተላል። የዚህ ጠቃሚታና ጉዳት የሚለካውም በዚያው ማኅበረ ሰብ ላይ በሚያመጣው

ውጤት ነው። ውጤቱ አዎንታዊ ከሆነ፤ ያ ባህል ወይም ያ ልማድ ይበረታታል፤ እንዲጸበርም ይደረጋል። እሱታዊ ተጽዕኖ የሚያሳድር ከሆነ ግን፤ በጉጂነት ተፈርጆ ከዚያ ማጠሪ ለብ ሕይወት ውስጥ ቀለ በቀለ የሚወገድበት መንገድ ይፈለጋል።

ሁሉም ባህል እኩል ነው። ይህኛው ከዚያኛው የተሻለና ቅዱስ ነው የሚባል ባህል የለም። ወንጌል ደግሞ በየትኛውም ባህል ውስጥ ሊለበክ ይችላል። ወንጌል በየባህሉ መለበክ እንጂ አንዱን ባህል በሌላ ባህል የመተካት ተልእኮ የለውም። ይሁን እንጂ ጉጂ የሚባሉ ባህሎች፤ በአንድ ማጠሪ ለብ ሕይወት ላይ ከሚያስከትሉት ጉዳት እንጻር እንደማይበረታቱ ሁሉ፤ ለወንጌል መስፋፋት ዕንቅፋት የሚሆኑና የእግዚአብሔርን ቃል ፊት ለፊት ተቃውመው የሚገኙ ባህሎችም እንዲሁ ከወንጌል እንጻር ተቀባይነት የላቸውም።

በቤተ ክርስቲያን ታሪክ «የመጀመሪያው ሲኖዶስ» እየተባለ በሚጠራውና ሐዋርያት በለበበት ጉባኤ ላይ የተነሣውን ክርክር በመፍታት፤ ሐዋርያት ያሳለፉት ውሳኔ ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ነው (የሐዋ. 15፡1-29)። ክርክሩ የተነሣው የሙሴን ሕግ ስለ መጠበቅ በእይሁድ ክርስቲያኖችና ከእሕዛብ ወደ ክርስትና በገቡ ወንድሞች መካከል ነበር። በእይሁድ በኩል፤ እሕዛብ እንዲድኑ ከተፈለገ እንደ ሙሴ ሥርዐት መገረዝ አለባቸው ተባለ (ቀ. 1)። ጉዳዩን የመረመረው ጉባኤ በመጨረሻ ያላለፈው ውሳኔ ግን እሕዛብ ማንነታቸውን አውልቀው ጥለው የእይሁድን ማንነት እንዲያጠልቁ ያደረገ አልነበረም፤ ይህ በእነርሱ ላይ ሌላ ሽክምን እንደ መጫን የሚቈጠር ነው። የወንጌልም ተልእኮ እንዲህ ያለውን የባህል ወረራ መፈጸም ሳይሆን፤ ለውን በባህሉ ውስጥ እያለ በወንጌል እንዲያምን ማድረግ ነው። የማንነታቸው መገለጫ የነበሩና በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘኑ ንጢእት የሆኑ ልማዶቻቸውን ግን እንዲተዉ ታዝዘዋል። «ከእነዚህ ስበፈላጊ ነገሮች በስተቀር ሌላ ተጨማሪ ሽክምን እንዳንጥንባቸው ለመንፈስ ቅዱስም ለእኛም መልካም መለሱ ታይተናል። ይኸውም፡- ለጣፃት ከተሠዋ ነገር፤ ከደም፤ ታንቆ ከሞተ ክንሳ ሥጋ እንዲሁም ከዘመት ርኩሳት እንደተርቁ ነው» (ቀ. 28-29 ዐ.መ.ት)።

ጌታ በምድራዊ የእገልግሎት ዘመኑ የእይሁድ ማጠሪ ለብ ካቆበራቸውና ከሚመራባቸው ወጎችና ልማዶች መካከል፤ በተለይ ለእግዚአብሔር መንግሥት መስፋፋት ዕንቅፋት ሆነው የተገኙትንና ከእግዚአብሔር ቃል ጋር የሚቃረኑትን ወጎችና ልማዶች በመንቀፍ መሻሻል ያለባቸው መሆኑን አሳይቷል።

ጌታ ዕርምት የሰጠበት እንዴት ወጋቸው፤ አፍኣዊ ሥርዐትን በመጠበቅ ስም እግዚአብሔር የሚፈልገውን ዋና ነገር ቸል እንዲሉ የሚያደርገው ነበር፤ ይህም ባልታጠበ እጅ መብላትን የሚከሰከለው የሽማግሌዎች ወግ ነው። ፈሪሳውያንና ጻፎች ይህን ወግ ሲጠብቁ፤ እግዚአብሔርን በትክክል እንዳመለከት ያህል ይቁጥሩ ነበር። እጃቸውን ላይታጠቡ የሚበሉ ቢኖሩ ደግሞ በወግ አፍራሽነት ይከሷቸው ነበር። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ይህን እድራጎታቸውን የገለጸው፤ ነቢዩ ኢሳይያስ በለ እነርሱ የተናገረውንና፤ «ይህ ሕዝብ በክንፈሩ ያከብረኛል፤ ልቡ ገን ከእኔ በጣም የረቀ ነው፤ የሰውም ሥርዐት የሆነ ትምህርት አያስተማሪ በዘንቱ ያመልከኛል» (ማር. 7፡6-7) የሚለውን ቃል በመጥቀስ ነበር።

ቀጥሎም ስለ ወጋቸው ሊሉ ያፈረሱትን የእግዚአብሔርን ሕግ ጠቁማቸው። የእነርሱ ወግ እንድ ሰው ወላጆቹ ከእርሱ የሚያገኙትን ርዳታ ሁሉ ለእግዚአብሔር መባ እድርጌ ለጥቻሉ ቢል፤ ከዚህ በኋላ ወላጆቹን ይደግፍ ዘንድ አይፈቅድለትም ነበር። ይህም ወግ ሰው እናት እባቱን እንዳይጠርና እንዳይደግፍ የሚያደርግ ሆኗል። በዚህም «ስዋትህንና እናትህን አክብር» እንዲሁም «ስዋትህን ወይም እናትን የስደደ ፈጽሞ ይመት» ከሚሉት የእግዚአብሔር ትእዛዛት ጋር ይጋጫል። በርግጥም የእግዚአብሔርን ሕግ ትቶ በለው ሠራሽ ሥርዐት እግዚአብሔርን ለማምለክ መሞከር፤ በእግዚአብሔር ፊት ከንቱ እምልኮ ነው፤ «ሕግን ከመለማት ጾርውን የሚመልስ ጸሎቱ ለሰጸዎፊ ናት» ተብሎ ተጽፏልና (ምላ. 28፡9)።

ጌታ በእጠቃላይ ወግ አያስፈልገውም እሳሰም፤ የእግዚአብሔርን ሕግ የሚቃረኑትንና ሰው ወደ እግዚአብሔር እንዳይቀርብ ዕንቅፋት የሚሆኑትን ወጎች ነቀፈ እንጂ። ይህን የጌታ አጭም ከሚከተለው ጥቅስ መረዳት ይቻላል።

«እናንተ ግብዞች ዳፎችና ፈረሳውያን፥ ከሰዘመድና ከእንሰሳ፥ ከከመንም ዐሥራት ስለምታወቁ፥ ፍርድንና ምሕረትን ታማኝነትንም፥ ስሕገ ያሰውን ዋና ነገር ስለምትተዉ ወዋላችሁ፤ ለሳውን ሳትተዉ ደህን ስታደርጉ ደገባችሁ ነበር» (ማቴ. 23÷23)።

እኛስ የቱን ነው የምናስቀድመው? የእግዚአብሔርን ሕግ ወይስ ወጋችንን? ብዙ ወጎችን ከእግዚአብሔር ሕግ በላይ ሆነው ሊመሩን ይታያል። ስለዚህ ሰውነታችን መጠበቅ እንጂ ስሕገ እግዚአብሔር መስበር ደንታ የለንም። ስንጸልይ ጠባችንና ሙግታችን በእግዚአብሔር ፊት በመንፈስ ሆነን ስለ መጸለያችን አይደለም፤ ስለምንጸልያቸው ቃላት መውደቅ መነሣት፥ መጥበቅ መላላት፤ ስለ ዜማ መስበር፥ መበላሸት እንጂ። በጸማችንም ቢሆን ንስሐ ስለ መግባት፥ በእግዚአብሔር ፊት ስለ መቄየትና መንፈሳዊ ጎይልን ስለ መቀበል መቼ እናስባለን? ወጋችን ግድ የሚሰን በቀበላ፥ በጸም ወቅትና በፋሊካ ስለሚሰላው ስለሚጠጣው እንጂ። ይህና የተቀረውም ወጋችን ሁሉ እግዚአብሔርን በልባችን ሳይሆን በከንፈራችን ብቻ የምናከብረው እድርጎናልና መታረም አለበት፤ አኛም ከከንፈር እምልኮ ወደ ልብ እምልኮ በመመስሰ መሰወጥ አለብን።

ለ. ይበልጥ ጠንክረው የጸኑ ሕገጋት

መንፈሳዊ ሰው ጥ የፈረሰውን መልሶ መጠገን፥ ወይም ዐዲስን ነገር መፍጠር ብቻ አይደለም፤ የላላውን ማጥበቅንም ይመስክታል እንጂ። በሌላ አነጋገር አንድ ነገር ጨርሶ እስኪወድቅ ድረስ መጠበቅ የለበትም። ከመውደቁ በፊት ተገቢውን ማሻሻያና ጥገና ማግኘት ይኖርበታል። ካልሆነ ግን የብልሽቱ መጠን ይሰፋና ሰማስተካከል ብዙ ጉልበት፥ ገንዘብና ጊዜ የሚጠይቅ ይሆናል።

መንፈሳዊውን ጉዳይ በተመለከተ፥ በብዙ ነገሮች ላይ መንፈሳዊ ሰውጦች በየጊዜው ባለመካሄዳቸውና ነገሮች ከመሥመር ጨርሶ እስኪወጡ በመተዋቸው፥ ብዙ ነገሮችን ሰማስተካከል አስቸጋሪ ሁኔታ ላይ እንደ ተደረሰ ማስተዋል አያስቸግርም። ነገሮች የተሰዩ አቅጣጫ መያዝ እንደ ጀመሩ

የሰው ጥ እንቅስቃሴ ቢደረግ ኖሮ ግን፥ የአሁኑን ያህል ብዙ ዋጋ ባላስከፈሱ ነበር።

ሕገ ኦሪት ለእስራኤል ሕዝብ ሲለጥ፥ ዋና ዐላማው እስራኤል ከእሕዛብ አኗኗር ተሰይተው፥ ለእግዚአብሔር ቅድስና በሚስማማ ሕይወት እንዲመስሉ ማድረግ ነበር። ይሁን እንጂ አንዳንዶቹ ሕገጋት ከተቀበሉት አይሁድ ዐቅም እንጻር ታይተው የተሰጡ በመሆናቸው ላላ ብሰው የቀረቡ ይመስላልና (ማቴ. 19÷7-8) ማጥበቅ አስፈልጓል።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በአይሁድ መካከል ሲመላለስ ሕግን ፈጸመ እንጂ አልሻረም (ማቴ. 5÷17)። እንዲያውም ከአይሁድ መካከል ሰውጦት ተከታዮቹ፥ ሕግን ከቀድሞው በበለጠ ሁኔታ እንዲመሰክቱትና እንዲፈጽሙት ይበልጥ አጠንክሮ አቀረበ። ሰቀደሙት እስራኤላውያን የተሰጠውን ትእዛዝ ሳይሰውጥ፥ በዚያው ላይ ቀድሞ ትኩረት ያልተደረገባቸውን ትእዛዛት በማክልና የቀድሞዎቹን ይበልጥ በማጠንከር አስተማረ።

ጌታ ይበልጥ አጠንክሮ ያቀረባቸው ትእዛዛት ስድስት ሲሆኑ፥ እነርሱም የሚከተሉት ናቸው።

1. ሰቀደሙት «አትግደል» የተባለውንና በገዳይ ላይ ፍርድን የሚያስከትሰውን ትእዛዝ ያጠነከረው፥ «በወንድሙ ላይ የሚቁጣ ሁሉ ፍርድ ይገባዋል፤ ወንድሙንም ጨርቃም የሚለው ሁሉ የሸንገ ፍርድ ይገባዋል። ደንቁር የሚለውም ሁሉ የገሃነመ እሳት ፍርድ ይገባዋል» (ማቴ. 5÷22) በሚለው ትእዛዝ ነው።
2. «አታመንዝር» የተባለውንና ድርጊቱ በገቢር ሲፈጸም ያስጠይቅ የነበረውን ትእዛዝ ደግሞ፥ «ወደ ሴት ያዩ ሁሉ የተመኛትም ያን ጊዜ በልቡ ከእርስዋ ጋር እመንዝርክል» (ቀ. 28) በማለት አይቶ መመኛት ማመንዝር መሆኑን አስታውቋል።
3. ቀድሞ «ሚስቱን የሚፈታት ሁሉ የፍቶዋን ዩሕደት ይስጣት» የተባለውንም ትእዛዝ ያጠበቀው፥ «ያለ ዝሙት ምክንያት ሚስቱን የሚፈታ ሁሉ እመንዝራ ያደርጋታል፤ የተፈታችውንም የሚያገባ ሁሉ ያመነዝራል» በማለት ነው (ቀ. 28)

31-32):: በዚህም መሠረት ለፍቺ የሚያበቃው ምክንያት ዝሙት ብቻ መሆኑን በመግለጽ የፍቺን በር እጥብቦታል::

4. «በውሸት ስትማል፤ ነገር ንን መሐዳዎችህን በጌታ ስጥ» የተባለውን ትእዛዝ ደግሞ «ከት ስትማል» በማለት በማንምና በምንም እንዳንምል በሚናገረው ትእዛዝ እጠነክረው:: በመሐላ ፈንታም ነገራችን እዎን ከሆነ አዎን፤ አይደለም ከሆነ ደግሞ አይደለም እንዲሆን እስተማረ (ቍ. 33-37)::

5. «ዐይን ስለ ዐይን፤ ጥርስም ስለ ጥርስ» የተባለውን ትእዛዝ ደግሞ «ክፋውን ስትቃወሙ» በማለት ክፋው በክፉ ሳይሆን በበጎ እንዲመለስ አዘዘ (ቍ. 38-42)::

6. «በልንጀራህን ውደድ ጠላትህንም ጥላ» የተባለውን ትእዛዝም፤ «ጠላትቻችሁን ውደዱ፤ የሚረገጡአቸዎት መርቁ፤ ለሚጠሉአቸዎት መልካም ስድርጉ፤ ለሚያሳድዱአቸዎት ጸልዩ» በሚለው የፍቅር በሆነውና የእግዚአብሔርን ባሕርይ ተካፋይ በሚያደርገው ትእዛዝ ተካው (ቍ. 43-48)::

ጌታ የቀደሙትን ትእዛዛት ያሻሽላቸው እነዚህ ስድስቱ ትእዛዛት በኢሉተቤክ «ለድስቱ ቃላት ወንጌል» እየተባሉ ይጠራሉ (የቤተ ክርስቲያን ጸሎት 1936፤ 90)::

እኛስ ለእግዚአብሔር ሕግ ያለን እመሰካከት እንዴት ይታያል? የእግዚአብሔር ቃል እንደማይለወጥ በማመን ሕጉን በተሰጠበት መንገድ ለመጠበቅ እናስባለን? ወይስ የዘመኑን ክፋትና ተጨባጭ ሁኔታ እያገናዘብን እናመቻምቻለን? ከለው ላለመለየትና ዓለም ከሚመራበት ሥርዐት ላለማፈንገጥ ስንል፤ ከሥጋችንም ደካማነት የተነሣ ረይህን ሕግ ለመጠበቅ ዛሬ እይቻልም፤ እያልን የምናሻሽላቸውና የምንሸራቸው ትእዛዛትስ የሉምን? በርግጥ እንዲህ ዐይነቱ ዝንባሌ በክርስቲያኖች ዘንድ ሲታይ፤ መንፈሳዊ የሰው ጥንቅቄን ማነሣነት ያሰፈልጋል::

ክርስቲያኖች ሁሉ፤ «ስለ ክንፈርቶህ ቃል ጥንቅ የሆኑ መንገዶችን ጠበቅሁ» (መዝ. 17፡4) እና «ትእዛዝህን ለመጠበቅ ጩክንሁ፤ ስልዘገዩምም» (መዝ. 119፡60) ተብሎ እንደ ተጻፈው ልንኖር ይገባል እንጂ ከዓለም ክፋትና ዐመፅ

ጋር መተባበር የለብንም:: ጸድቅ ሎፕ በዘመኑ ዐመፀኞች መካከል ክፉ ሥራቸውን ዕለት ዕለት እያየና እየለማ ቢኖርም፤ ተጠላልፎ ሳይወድቅ ጸድቅ ነፍሱን እያሰጨነቀ በሕገ እግዚአብሔር እንደ ጸና ልንጸና ይገባል (2ጴጥ. 2፡7-8):: የእግዚአብሔር ሕዝብ እግዚአብሔር በወለነለት ክልል እየኖረ መሆኑ የሚመዘንበት ሚዛንና የሚለካበት ቱንቢም ትእዛዙ ነው::

ምዕራፍ ዘጠኝ

በሐዋርያት ዘመን የተከናወኑ መንፈሳዊ ለውጦች

በመንፈስ ቅዱስ መውረድ ቤተ ክርስቲያን ከተመሠረተች በኋላ፣ ልዩ ልዩ ችግሮች በውስጧ ተከሥተው እንደ ነበር፣ የተከሠቱትን ችግሮች ለማስወገድም በሐዋርያት እማካይነት የሰው ርምጃዎች እንደ ተወሰዱ መጽሐፍ ቅዱስ ይናገራል። ሐዋርያት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ መንፈሳዊ ሰው ማካሄዳቸውን በተለይ ከጳጳራቸው መልእክታት በግልጽ መገንዘብ ይቻላል። ይህም ሁኔታ ቤተ ክርስቲያን እግዚአብሔር ከወሰነላት መሥመር በወጣችና ተገዢ ባልሆነ መንገድ በተጓዘች ጊዜ ሁሉ መስተካከልና መሰወጥ እንደሚያስፈልጋት ይጠቁማል።

በተለይ ሐዋርያው ጳውሎስ ወደ ተሰያዩ አብያተ ክርስቲያናት የላካቸው እብዛኞቹ መልእክታት፣ የሰው ጥሪን ያዘሉ ናቸው። ለምሳሌ፡- ወደ ቆሮንቶስና ወደ ጎላትያ እብያተ ክርስቲያናት የተላኩትን መልእክቶች መመልከት እንችላለን።

በቆሮንቶስ የነበረችው የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን (1ቆሮ. 1+2) በልዩ ልዩ መንፈሳዊ ቀውስ ውስጥ ተዘፍቃ ትገኝ ነበር። ከችግሮችዋ መካከል፡- አርስ በርስ መሰያየትና መከፋፈል (1+10-4+21)፣ በአሕዛብ መካከል እንኳ ያልተሰማ የዝመት ንጢእት (5+1-13)፣ እና ለቅዱሳን ተገዢ ባልሆነ መንገድ በአሕዛብ ፊት መሟገት (6+1-11) ተጠቅሰዋል። ሐዋርያው ጳውሎስ እነዚህ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሊሰሙና ሊታዩ የማይገቡ ንጢእቶች በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን መኖራቸውን ስለ ሰማ (1ቆሮ. 1+11፤ 5+1)፣ ቤተ ክርስቲያኒቱ ራሷን አስተካክላ ወደ ትክክለኛው መንፈሳዊ ሕይወት አንድትመስበ በመጀመሪያው ደብዳቤ የሰው ጥሪ እስተላለፈላት።

ሐዋርያው ያስተላለፈውን ጥሪ ቤተ ክርስቲያኒቱ ተቀብላለች። በዚህም ሐዋርያው ጳውሎስ ተደስቷል። ያስተላለፈው መልእክት ባስገኘው ፍሬ አጅግ ደስ መሰኘቱን በሁስተኛ መልእክቱ እንዲህ በማለት ነበር የገለጸው፡

በመልእክቱ /በመጀመሪያው/ ባላዘናችሁም በዚህ ስልጸጸትም፣ ብዘዘትም እንኳ መልእክቱ ያላዘናችሁ ሰጥቂት ጊዜ እንደ ሆነ ተረድቻለሁ። ለሁን ግን ደስ ብሎኛል። ደስታዬም ለባዘናችሁ ሳይሆን፣ ሐዘናችሁ ንብሐ ለመግዛት በላበቃችሁ ነው። ምክንያቱም ሐዘናችሁ እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ እንጂ ክእኛ የተነሣ ምንም ስስተጉዳችሁም (2ቆሮ. 7፡8-9 ዐ.መ.ት)

በጎላትያ እብያተ ክርስቲያናት የተከሠተው ችግር ደግሞ፣ ከወንጌል እውነት ወደ እሪት የመመለስ ሁኔታ ነበር። ሐዋርያው ጳውሎስ የጎላትያን እብያተ ክርስቲያናት ተክሎ /መሥርቶ/ ከሄደ በኋላ፣ ቢጽ ሐሳውያን /ሐሰተኞች ወንድሞች/ (ገላ. 2፡4) መጥተው፣ «ካልተገዘራችሁና እንደ ሙሴ ሕግ ካልኖራችሁ በክርስቶስ ማመናችሁ ብቻ እይበቃችሁም» የሚል ሐሰተኛ ትምህርት አስተማሯቸውና ወደ እሪት መስሏቸው። በመሆኑም የጎላትያን ክርስቲያኖች ለመገሠጽና መጀመሪያ ወደ ተቀበሉት ትምህርተ ወንጌል በመመለስ እንዲለወጡ ለማሳሰብ መልእክት ጻፈ። በመልእክቱ እስቀድሞ አርሱ የሰበክላቸው ወንጌል፣ ኋላ ላይ ቢጽ ሐሳውያን ክለበኩት ሕግ ብልጫ ያለው መሆኑን በአጽንዖት ተናግሯል (ምዕራፍ 3-4)።

የዮሐንስ ራእይም እንዲሁ በሐዋርያት ዘመን በእስያ ሰነበሩት፡- ለኤፌሶን፣ ለሰሞርጌስ፣ ለጴሮጋሞን፣ ለትያጥሮን፣ ለሰርዴስ፣ ለፊልድልፍያና ለሎዶቅያ እብያተ ክርስቲያናት የተላበሩ የሰው ጥሪዎችን ይዟል (ራእ. 1፡11)። ክሰምርጌስና ክፊልድልፍያ በቀር ዐምስቱ፣ ለቤተ ክርስቲያን ተገዢ ባልሆነ የሥጋ ሥራና የስሕተት ትምህርቶች ውስጥ ይገኙ ነበር። መልእክቱ በስባቱ እብያተ ክርስቲያናት መላእክት /መልእክተኞች/ ስም ለየእብያተ ክርስቲያናቱ ሲላክ፡- ነቀፌታ ያልተገኘባቸውን ሁሉቱን ይበልጥ ለማበረታታትና በትጋታቸው እንዲገፉበት፣ በድካም ውስጥ የሚገኙትን ደግሞ ወቅሦ ንብሐ እንዲገቡና እንዲስተካከሉ ለማድረግ ነበር። ጥሩ ጎን የነበራቸው ደግሞ በሚመሰገኑበት ሕይወታቸው ተመስግነዋል እንጂ ስሕተት ስለ ተገኝባቸው ብቻ ሙሉ በሙሉ እልተነቀፉም።

የኢ.ፌ.ሶን ቤተ ክርስቲያን መልአክ ሐሰተኞችን መርምሮ በመሰየት፤ ስለ ጌታ ስም መከራን በመታገሥና ጸንቶ በመቆም፤ ጌታ የሚጠላውን የኒቆላውያንን ሥራ በመጥላትም ተመስግኗል። የቀደመውን ፍቅሩን በመተዉ ግን ዋናውን ነገር ጥሏልና ተነቅሏል። መነቀፍ ብቻም አይደለም! ንስሐ በመግባት ወደ ቀደመው ፍቅሩ እንዲመሰስ፤ «ስለዚያ እመጣለሁ፤ ንስሐም ባትገባ መቅረዝህን ከበፍራዜ እመሰዳለሁ» የሚል ማስጠንቀቂያ ጭምር ተሰጥቶታል (ራሴ. 2፡1-7)።

የኢ.ጋምን ቤተ ክርስቲያን መልአክ ደግሞ የበይጣን አሠራር በሠለጠነበት ሁኔታ ሊኖር የጌታን ስም ጠብቋል። ስማዕትነትን በሚጠይቅ ሁኔታ ውስጥ ሲያልፍም በአምነቱ ጸና እንጂ አልካደምና ተመስግኗል። ይሁን እንጂ አምልኮተ ጣዖትን የሚያስፋፋ የበሰዓም ትምህርት አቀንቃኞችን፤ እንዲሁም የኒቆላውያንን ትምህርት የተቀበሉትን ዐቅፎ ይዞ ነበር። ስለ ሆነም እነዚህን ነቀፌታዎች እስተካከሉ በንስሐ እንዲታደስ ተነገረው (2፡12-17)።

የትያፕሮንን ቤተ ክርስቲያን መልአክ ስንመለከትም፡- ሥራው፤ ፍቅሩ፤ አምነቱ፤ አገልግሎቱ፤ ትዕግሥቱና ከፊት ይልቅ እየበዛ የመጣው ሥራው አስመስግኖታል። ነገር ግን ነቢይ ነኝ የምትሰውንና የጌታ አገልጋዮች እንዲሰሉና ሰጣዖት የታረደውን እንዲበሉ የምታስተምረውን፤ የምታስተውንም ኤልሳቤጥን በመቃወም ፈንታ ዝም በማሰቱ ወቀሣ ደርሶበታል (2፡18-29)።

ለላው የተወቀሠው የሰርዴስ ቤተ ክርስቲያን መልአክ ነው። በጥቂት ነገር ቢመስገንም በብዙው ነገር ተነቅሎአል። ሕያው እንደ መሆኑ ስም ያሰው ቢሆንም ሞቷል፤ ሥራም ቢኖረው በእግዚአብሔር ፊት ፍጹም ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም ሊሞቱ የተቃረቡ የቀሩትን ነገሮች ነቅቶ እንዲጠብቅና ንስሐም እንዲገባ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶታል (3፡1-6)።

የመጨረሻው ነቀፌታ የተሠነዘረበት የሎዶቅያ ቤተ ክርስቲያን መልአክ የሚመስገንበት አንዳች ነገር አልነበረውም። ትኩስ ወይም ቀዝቃዛ ሳይሆን እንዲሁ ሰብ ባለ ነገር በተመሰሰው መንፈሳዊ ሕይወቱ ከመወቀሥ ዐልፎ፤ «ልተፋህ ነው» የሚል አስፈሪ ማስጠንቀቂያ ተላልፎበታል። በተጨማሪም፡-

ጐስቋላ፤ ምስኪን፤ ድኻ፤ ዕውርና የተራቁት መሆኑን ሳይገነዘቡ፤ ራሱን እንደ ሀብታም ቁጥሮ አንዳች አያስፈልገኝም ወደሚል ትምክሕት ውስጥ በመግባቱም፤ ድካሙ ሁሉ ተነግሮት ጉድለቱን እንዲያሟላ ተመክሯል (3፡15-22)።

በሐዋርያት ዘመን በልዩ ልዩ አብያተ ክርስቲያናት ከተላበፈው የሰው ጥ መልአክት፤ ስለ መንፈሳዊ ሰው ጥ አሠራርና አካሄድ ቢያንስ የሚከተሉትን እውነታዎች ማስተዋል ይቻላል።

1. ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያኑ ቅድስትና ያለ ነውር ሆኖ እንድትገኝ ቢሻም (ኤፌ. 5፡27)፤ በምድር ላይ ያሰችው ቤተ ክርስቲያን ግን የተሰየዩ ችግሮች ሊያጋጥሟትና መንፈሳዊ ሕይወቷ ሊበላሽ ይችላል።

ዛሬ ግን አንዳንዶች እኛ እንጂ ቤተ ክርስቲያን አትላላትም ሊሉ ይሰማሉ። ይህም የቤተ ክርስቲያንን ምንነት ካስመረዳት ወይም ቤተ ክርስቲያንን እንደ ሕንጻ በመቀጠር የመጣ አስተሳሰብ እንጂ ትክክለኛ መሠረት የሰውም። ምናልባትም በምድር ላይ ያሰችው አጥቢያ ቤተ ክርስቲያን፤ በክርስቶስ አምነው ዳግም የተወሰዱትንም ያልተወሰዱትንም ሰዎች በአባልነት ያቀፈች ስብስብ ሳትሆን፤ ከዚህ የተሰየች አካል አድርገው ስለሚመለከቷትም ሊሆን ይችላል ይህን አስተያየት የሚሰነዝሩት። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን አትላላትም ከማለት ይልቅ የእግዚአብሔር ቃል ትክክል ነው አይላላትም ቢባል ሁሉንም ሊያሰማማ ይችላል፤ እውነትም ነው።

2. ስለስያ አብያተ ክርስቲያናት በአገልጋዩ በዩሐንስ በኩል የንስሐን ጥሪ ያስተላበፈው ራሱ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው (2፡1፡12፡18፤ 3፡1፡7፡14)። ከዚህም፤ መንፈሳዊ ሰው ጥ ወይም ለቤተ ክርስቲያን የሚተላለፍ የንስሐ ጥሪ ከሰው ወይም ከምድር የሚመጣ፤ በሰዎች ፍላጎት ላይ ተመሥርቶ የሚካሄድ ምድራዊና ጊዜያዊ ግብ ያለው የሰው ጥ እንቅስቃሴ ሳይሆን፤ የቤተ ክርስቲያን ራስ ከሆነው ክክርስቶስ የሚተላለፍ ለቤተ ክርስቲያኑ ያለውን ፈቃድ የሚገልጥበት ሰማያዊና የተቀደሰ ሐሳብ ነው።

3. ቤተ ክርስቲያን መንፈሳዊ ሕይወቷ ተበላሽ፥ ወይም መንፈሳዊ ችግር ውስጥ ወደቀች የሚባለው፥ ከተመሠረተችበት ክርስቶሳዊ ትምህርት (1ቆሮ. 3፥10-11፤ ኤፌ. 2፥20፤ ዕብ. 6፥1-2) ስትወጣና ሌላ ኢክርስቶሳዊ ትምህርትን ተከትላ ስትስት፥ እንዲሁም ለቤተ ክርስቲያን ባልተገባ የምግባር ጉድለት ውስጥ ስትገኝ ነው።

4. ክርስቶስ የቤተ ክርስቲያኑን ጤናማ ሕይወት ለመጠበቅ ሲል፥ በስሕተት አሠራር ውስጥ የምትገኝን ቤተ ክርስቲያን ለመውቀሥና ለማረም በተለያዩ መንገድ ይናገራል። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን ምን ጊዜም የሚደርሳትን የሰው ጥሪ በእግዚአብሔር ቃል መሠረት እየመረመረች ልትጠቀምበት እንጂ ልትገፋው አይገባም።

5. ቤተ ክርስቲያንን ማደስ ማለት ከእግዚአብሔር ያልሆነ፥ እንግዳና ዐዲስ ነገርን ወደ ቤተ ክርስቲያን መጨመር አይደለም፤ ቤተ ክርስቲያን ቀድሞ የተመሠረተችበትንና የተቀበለችውን፥ በኋላ ግን በልዩ ልዩ ምክንያት የተወሰነውን እውነት እንደ ገና በማነቃነቅ፥ አሁን ከተቀበለችው የበሕተት ትምህርት ጋር እነጻጽሮ ብልጫውን እያሳዩ ስሕተቱን አስጥሎ ወደ ቀድሞ ይዘታዋ እንድትመለስ ማድረግ ነው እንጂ።

ሐዋርያው ጳውሎስ ከወንጌል ወደ አሪት የተመለሱትን የገላትያን ክርስቲያኖች ለመሰወጥ የሞከረው በዚህ መንገድ ነበር። ሐዋርያው፥ «ይህን ብቻ ከእናንተ እንደማር አወዳለሁ፤ በሕግ ሥራ ወይም ከእምነት ጋር በሆነ መስማት መንፈስን ተቀበላችሁን?» (ገላ. 3፥2) በማለት ክርክሩን ይጀምራል፤ - ገና ከመነሻው ክርስትናቸው ከአሪት ሕግ ነጻ ሆኖና በእምነት ላይ ብቻ ተመሥርቶ የተቀበሉት መሆናቸውን ለማስታወስ። በመቀጠልም በምዕራፍ 3 እና 4 ዐዲሱ የእምነት አገልግሎት፥ ጊዜ ካለፈበት የአሪት አገልግሎት ብልጫ ያለው መሆኑን፥ ሕግንና እምነትን እያነጻጸረና እያወዳደረ በስፋት አብራርቷል።

በራስዩ የሐንሰም ተመሳሳይ ነገርን እንመለከታለን። ለምሳሌ፡- ወደ ኤፌሶንና ወደ ስርዴስ አብያተ ክርስቲያናት የተጻፈው የሰው ጥሪ ዐዲስን ነገር የሚያመጣ ሳይሆን፥ ቤተ ክርስቲያኗ ስትመሠረት

የተቀበለችውንና አሁን ግን የጣለችውን እውነት እንድታነሣ የሚያሳስብ ሆኖ ይታያል፤ «እንግዲህ ከወደቅ እንደ ወደቅህ ዐበብ ንበሐም ገባ» (2፥5)፤ «እንግዲህ እንዲት እንደ ተቀበልህና እንደ ሰማህ ዐበብ፥ ጠብቀውም፤ ንበሐም ገባ» (3፥3)።

6. ቤተ ክርስቲያን ስሕተት ውስጥ ብትገኝም እንኳ፥ በስሕተቷ ልብላቸውን ያላስደፉ አባላት በውስጧ ስለሚኖሩ (ራእ. 2፥24፤ 3፥4)፥ ቤተ ክርስቲያን መሆኗና መሳሏ አይቀርም። ብዙ ሥጋዊነት ይታይባት የነበረችው የቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን «የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን» ተብላለች (1ቆሮ. 1፥2)። በገላትያ ያሉትንም፥ «ወደ አሪት ሥርዐት ስለ ተመለሱ ከእንግዲህ ወዲህ አይሁድ ወይም አሪታውያን እንጂ ቤተ ክርስቲያን ሊባሉ አይገባም» ሳይል «ወደ ገላትያ በብያተ ክርስቲያናት» (ገላ. 1፥2) ብሎ ነው የጻፈላቸው። በራስዩ የሐንሰ እንደ ተጻፈውም፥ ሁሉም አብያተ ክርስቲያናት፥ ማለትም ምንም የሚመስገኑበት ነገር የሌላቸውና ነቀፌታን የተሞሉት፤ ብርቱም ደካማም ጎን ያላቸው፤ እንዲሁም ምንም ዐይነት ድክመት ያልታየባቸው አብያተ ክርስቲያናት በጌታ ቀኝ እጅ የተያዙ ሰባት የወርቅ መቅረዞች ሊባሉ፥ መላእክቶቻቸውም ሰባቱ ከዋክብት ተብለዋል (ራእ. 1፥20)። እንዲህ ማለት ግን ንስሐ ገብተው ካልተሰወጡ በዚሁ ሁኔታ ይቀጥላሉ ማለት አይደለም (2፥5፤ 16፤ 22፤ 3፥3፤ 16)።

7. ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያኑን በድከመቷ የሚነቅፋትና የሚገሥጸት ስለሚወዳትና ቀንታ ንስሐ እንድትገባ እንጂ ስለሚጠላት አይደለም (ራእ. 3፥19)።

8. ቤተ ክርስቲያንን በደካማ ጎኗ መንቀፍ ብቻ ሳይሆን ብርቱ ጎኗንም ማመስገንና ማበረታታት ይገባል (ራእ. 2፥2-3፤ 13፤ 19፤ 3፥1)። ይህም ከማበረታታት ዐልፎ ያላትን ጥሩ ነገር እንዳትጥል የማንቂያ ደወል ሲሆናት ይችላል። እኛ ስዎች ግን ብዙ ጊዜ ጉልቶ የሚታየን ደካማው እንጂ ብርቱው ጎን ስላልሆነ፥ ከመንቀፍ በቀር ማመስገንና ማበረታታት አይሆንልንም። ክርስቶስ ግን ቤተ ክርስቲያኑን የሚያየው እኛ እንደምናየው አይደለም።

9. በምድር ላይ ያሉትን ቤተ ክርስቲያን ለሕተት ለሰ ተገኝባት ብቻ «ቤተ ክርስቲያን አይደለችም» ለማለት ሥልጣን የተቀበለ ማንም የለም። እንዲህ ያሉትን ቤተ ክርስቲያን መቅረቧን በማንነት ከመኖር ወደ አለመኖር ሊለውጣት ሥልጣን ያለው መሽራዋ ክርስቶስ ብቻ ነው (ራሕ. 2:5)። ጉዳዩ ብዙ ጥናትን የሚጠይቅ ቢሆንም፣ ያን ጊዜ የሰው ጥሪ የተላለፈላቸው አብያተ ክርስቲያናት ዛሬ በሰፍራቸው ስለ መኖራቸው የሚታወቅ ነገር የለም። ምናልባት ጥሪውን ተቀብለው ሊስተካከሉ ባለመቻላቸው መቅረዛቸው ተነሥቶ እንደ ሆነ ማንም አያውቅም። ዛሬ ያሉ አብያተ ክርስቲያናት ስለዚህ ምን ይማራሉ?

10. ጌታ አብያተ ክርስቲያናቱ ንቡሐ እንዲገቡ መልእክት ሊያስተላልፍ፣ በውስጣቸው በሰሕተት አሠራር ያልወደቁና እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ የሚመላለሱ ነበሩ (ራሕ. 2:24፤ 3:4)። ስለዚህ አነርሱ ተለይተው እንዲወጡና ከሰሕተት የተጠበቀች ሌላ ቤተ ክርስቲያንን እንዲተክሉ መታዘዛቸውን በቃሉ ውስጥ ፈጽሞ አናነብም። አነርሱም ቢሆኑ፣ ዛሬ እንዳንደች የእግዚአብሔርን ሳይሆን የራሳቸውን መንግሥት ለማስፋት የእግዚአብሔርን ቃል ለራሳቸው በሚመቻቸው መንገድ አየጠቀሱ። «ተለዩ፣ ውጡ ይላል» እንደሚሉት፣ ለበብ በመፈለግ ብዙ ጉድለት ካለባት እናት ቤተ ክርስቲያናቸው ለመውጣት ስለ መፈለጋቸው፣ ወይም ስለ መውጣታቸው የተጻፈልን ነገር የለም። ጌታም ከዚያ ካልወጣችሁ ከአነርሱ ጋር ትቀጣላችሁ አላላቸውም። እንዲያውም በትጋታቸው እስከ መጨረሻው ከጸኑ ታላቅ ክብርና ሽልማት እንደሚጠበቃቸው ነው የተናገረው (ራሕ. 2:24-28፤ 3:4-5)። ምናልባትም የአነርሱ በዚያ መኖር ለሌሎቹ መለወጥ እንደ እርሾ (ማቴ. 13:33) ሊያገለግል እንደሚችል ታስቦ ሊሆን ይችላል። ይህም ማለት ካልተለወጡት ጋር ሊኖሩ በከፋ ሥራቸው ተባባሪ ይሆናሉ፤ ወይም በአነርሱ ተጽዕኖ ሥር ይወድቃሉ ማለት አይደለም። ራሳቸውን ከሌሎቹ ርኩለት መጠበቅ አለባቸው። እንደ እርሾ ከታዩም፣ ጥቂቱ እርሾ ሊጡን ሁሉ ያስወግዳል እንጂ፣ ሊጡ የእርሾውን ባሕርይ ወደ ራሱ ማንነት አይለውጠውም።

ክፍል አራት

ምዕራፍ ዐሥር

ለውጥና የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን

ለውጥ ተፈጥሮአዊ ክሥተት በመሆኑ ኢስተቤክ ፈልጋል። ይሁን ሳትፈልግ በልዩ ልዩ ለውጥ ውስጥ ዐልፋ እዚህ ደርሳለች። ወደ ፊትም አየተለወጠች መሄዷ አይቀርም። ዛሬ በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ የምናየው ነገር ትናንት በነበረበት ሁኔታ አይደለም ያለው። ትናንት ያልነበሩና ጊዜው ያመጣቸው ልዩ ልዩ ዐዳዲስ ነገሮችም ዛሬ ይታያሉ። ለውጡ ነገም ይቀጥላል።

የለውጡን ሁኔታ ካየን ደግሞ፣ አስፈላጊነቱና ጠቀሚታው ታምኖበት ሳይሆን ለውጥ የማይቀር ግዴታ በመሆኑ ብቻ የተለወጡ ነገሮች አሉ። እንዲሁም ቤተ ክርስቲያኒቱ ለውጥ ፈላጊ ሆና ያንቀሳቀሳቸውና የለወጠችውም ነገር አሉ።

በጣም ሩቅ የሆነውን ትተን ከጥቂት ዐሥርት ዓመታት ወዲህ የተካሄዱ የለውጥ እንቅስቃሴዎችን እዚህ ላይ ጠቀስ አድርጎ ማለፉ ተገቢ ይሆናል። በዋናነት የሚጠቀለው ቤተ ክርስቲያኒቱ የራሷን ፓትርያርክ እንዳትሾም በግብጻውያን ለ1600 ዓመታት ያህል አላገባብ ተጭኖባት የነበረውንና ፍትሐ ነገሥት (1990፣ 30) በተባለው መጽሐፍ፣ «ወለበሽ ኢትዮጵያ እይዟው ሳሰላሁ ቢቀ ጳጳሳት እማእምራኒሆሙ - የኢትዮጵያ ሰዎች ከዐዋቂዎቻቸው ወገን ቢቀ ጳጳሳትን ለራሳቸው እይሹሙ።» የሚለውን ቀንበር ለመለበር ያደረገችው የለውጥ እንቅስቃሴ ነው። እንቅስቃሴው ቀደም ብሎ እንደ ተጀመረና በተለይ ገጥሥ ሐርቤ /1084-1093 ዓ.ም./ ከፍ ያለ ተጋድሎ እንዳደረገ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ተመዝግቦአል (አባ ጎርጎርዮስ 1974፣ 41-42)። ይሁን እንጂ ፍጻሜ ያገኘው በተዳማዊ ዐፄ ገይለ ሥላሴ ዘመነ መንግሥት ነው። ረጅም

ከመንን የፈጀ ይህ የሰው-ጥ ውጤትም በዘመኑ «የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መታደስ» ተብሎ ተሞክሷል (መሠረት 1951፣ 11)።⁴

ይህን ነጻነት ተከትሎም ቤተ ክርስቲያን ከአንዳንድ ባህላዊና ጋላ ቀር አካሄዶች ወጥታ ከዘመኑ ጋር ለመራመድና አገልግሎቷን በተቀላጠፈ መንገድ ለመስጠት አንዳንድ ለውጦችን አካሂዳለች። ለውጡ ምናልባትም ከዚያ ቀደም በቤተ ክርስቲያኒቱ ያልነበሩ ዐዳዲስ ነገሮችን ያስተዋወቀችበት ነው ማለት ይቻላል። ለምሳሌ፡- በየአጥቢያው የለበካ ጉብኤና የለንበት ትምህርት ቤቶች መቋቋም፣ ከባህላዊው የቤተ ክርስቲያን ትምህርት ጎን ለጎን ነገረ መለኮት በዘመናዊ መንገድ የሚሰጥባቸው መንፈሳውያን ኮሌጆችና የካህናት ማህልጠኛዎች መካከል፣ የግእዝ መጻሕፍትን ወደ ዐማርኛ መመለስ /መተርጉም/፣ በተለይ በከተሞች አካባቢ በየቤተ ክርስቲያኑ የሠርክ ጸሎትና ለብዙ ወንጌል መጀመር ተጠቃሽ የሰው-ጥ ውጤቶች ናቸው።

እነዚህንና የመሳሰሉትን ለውጦች ቤተ ክርስቲያኒቱ በማካሄዷ፣ ለውጥ ለቤተ ክርስቲያኒቱ ዐዲስ ነገር አስመሆኑ ይታያል። ነገር ግን ይህ ለውጥ ብቻውን በቂ ነው፤ ሌላ ምንም ለውጥ አያስፈልግም ማለት አይደለም። ቤተ ክርስቲያኒቱ ጠቅላላ አስተምህሮዋን፣ አምልኮቷን፣ አስተዳደሯን፣ ሥርዐቷንና የመሳሰለውን ሁሉ በእግዚአብሔር ቃል እየመረመረች ለውጥ ማድረግና ከእግዚአብሔር ጋር ያላትን ኅብረት ማደስ፣ እግዚአብሔር እንዲመጣ የሚፈልገው ዋናውና መንፈሳዊው ለውጥ ነው። ከእነዚህ ከተዘረዘሩት በአንዱ ወይም በሌላው ላይ ቅሬታ የሌለው፣ ይህ ወይም ያ ሊለተካክል፣ ሊሻሻልና ሊለወጥ ይገባል የማይል አርቶዶክሳዊ አስ ማለትም አያስደፍርም።

ክርስትና ወደ አገራችን ከገባበት ከ4ኛው ምዕተ ዓመት አንሥቶ የተመሠረተችው ኢአተቤክ፣ በወንጌል እውነት ላይ መመሥረቷ አሴ የማይባል እውነት ነው። ይሁን እንጂ በዘመን ብዛት የተስያዩ የሰላተት ትምህርቶችና ፀረ ወንጌል ልማዶች እየሠረጉ በመግባት፣ መሠረቷን እስከ መሸፈንና የእውነትን ቦታ እስከ መንጠቅ ደርሰዋል። ከዚህም የተነሣ

⁴ አሳ ሂሳብ ግሪክ አርቶዶክስ የእስኩም ሜትሮፖሊት ጥቅምት 23 ቀን በ1948 ዓ.ም. በሰባው ጉዳይ የሚያትት «የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን መታደስና ነጻ መሆን» በሚል ርዕስ እነሱት መጽሐፍ አሳትመዋል።

አንዳንዶች፣ የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ቀድሞም ቢሆን በወንጌል እውነት ላይ መመሥረቷን ለማመን እስከ መቸገር የሚደርሱበት አጋጣሚ አለ። ነገር ግን ዛሬ የሚታየው ድብልቅ ነገር የተከሠተው፣ ቤተ ክርስቲያናችን ገና ከመነሻው በእውነት ላይ ለላልተመሠረተች ላይሆን፣ ብዙ ለሕተቶች የመግባታቸውን ያህል፣ በየጊዜው አካሄዷን እየመረመረች ለመስተካከልና ወደ ተመሠረተችበት እውነት ለመመለስ የሰው-ጥ ርምጃ ባለመውለዷ ምክንያት የመጣ ይመስላል።

እስካሁን ድረስ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚታዩ ልዩ ልዩ ለሕተቶችን ለማረምና መንፈሳዊ ለውጥ ለማምጣት፣ ከራሷ ከቤተ ክርስቲያን በኩል በግልጽ የተወለደ የሰው-ጥ ርምጃ የለም። ለሕተትን በእግዚአብሔር ቃል ከማረምና ከማስተካከል ይልቅ፣ በአብዛኛው ባህል ተደርጎ የተያዘው፣ ለሰላተቱ ሕጋዊነትን ለመስጠት ሲባል ከጉዳዩ ጋር ገጠመም አልገጠመም አንድ ታሪክ መፍጠር፤ አሁን በቤተ ክርስቲያን የሚታየውን ሥርዐትና ባህል በቀጥታ ከጌታችንና ከሐዋርያቱ እንደ ተቀበለው አድርጎ ማቅረብ፣ የእግዚአብሔርን ቃል አጣሞና ለውጥ ላልተነገረበት ጉዳይ ማስረጃ አድርጎ መጥቀስና የመሳሰሉት ተግባራት ናቸው።

ይህን ለማሳየት አንድ ምሳሌ መጥቀስ ይቻላል። በቤተ ክርስቲያናችን አምልኮ ከሚፈጸምባቸው ሥርዐቶች አንዱ የቅዱሴ ሥርዐት ነው። ሥርዐተ ቅዱሴ የተጻፈባቸው «የቅዱሴ መጻሕፍት በየጊዜው የተደረሱና ደራስያኑም ልዩ ልዩ ቢቃውንት ቢሆኑ» (ሊቀ ሥልጣናት ህብተ ማርያም 1963፣ 127)፣ አንዳንድ ማስረጃዎች ግን ቅዱሴንና ሕንጻ ቤተ ክርስቲያንን መገንባት ጌታ እንደ ጀመረና ለሐዋርያቱ እንዳስተማረ አድርገው ያቀርባሉ። ይህም የሆነው ጌታችን ወደ ስማይ ካረገና ጳውሎስ አምኖ፣ እርሱና በርናባስ በፊልጵሎስ ወንጌልን ለብዘው የፊልጵሎስን ለዎች ወደ ክርስትና ከመለሱ በኋላ እንደ ሆነ የመጽሐፈ ቅዱሴ አንድምታ (1988፣ 6) ይተርካል። ትረካው በመቀጠል፣ ለዎቹ ጣዖት አምላኪዎች ነቢናና ወደ ቤተ ጣዖት እንዳይሄዱ ካለተወሰነቸው፣ ሌላ መካነ ጸሎት /የጸሎት ቤት/ እንዲሰየላቸው ሐዋርያትን ይጠይቃሉ። ጥያቄውም ለሊቀ ሐዋርያት ጴጥሮስ ከቀረበ በኋላ ሰባዔ ይዘው ጌታን

ይጠይቃሉ። በሰብዓው መጨረሻም ጌታ የሞቱትን ሐዋርያት እስከሥቶ፣ በሕይወት ያሉትንም በፊልጵስዩስ ሰብስቦ፣ በእናቱ በም ከጽንፍ እስከ ጽንፍ ሕንጻ ቤተ ክርስቲያን እንዲታነጽ ፈቃዱ መሆኑን ገልጾ፣ የቤተ ክርስቲያንን ሕንጻ ሲያስያቸውና ሥርዐተ ቤተ ክርስቲያንን ሲያስተምራቸው እንደ ለበሰባቸው ይነግራቸዋል። ከዚያም ወደ ምሥራቅ አገር ወስዷቸው ተራርቀው የነበሩ ሦስት ድንጋዮችን አቃርቦ፣ ጥቃቅን የነበሩትን አተሳልቆ፣ የሕንጻውን ወርድና ቁመት ለከቶ ሰጣቸው። «ከዚህ በኋላ ሥራ ጀመረ፣ ሲሠሩትም ስም እሳት ሲያሳዩት እንዲለመደም በእጃቸው ላይ እየተሳበ ሠርተው ፈጽመውታል»፤ ይህ የሆነው ሠኔ 20 ቀን ነው። በማግሥቱ ሠኔ 21 ቀን/ ሰማያዊ ኅብስትና ጽዋዕ መጥቶ፣ እመቤታችንን ታቦት፣ ሐዋርያትን ልሉካን፣ ራሱ ጌታ ደግሞ ዐቢይ ካህን/ቂስ/ ሆኖ በመቀደስ አቈረባቸው ይላል።

ይህ ስለ ሕንጻ ቤተ ክርስቲያንና ስለ ሥርዐተ ቅዱሴ አጀማመር የቀረበው ትረካ፣ ፈጠራ እንጂ በሐዋርያት ሥራ ከተመዘገበው የነጻውሎስ የፊልጵስዩስ አገልግሎት ጋር ምንም የሚያመሳስለው ነጥብ የለም (16፥12-40)። ስለ ሕንጻ ቤተ ክርስቲያን አጀማመር የተባለው ነገር፣ የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን እርሱ የሞተላቸው ምእመናን ሰብስብ ሳትሆን፣ ሰው ያነጻው ሕንጻ የሚመሰላቸው ሰዎች አመለካከት ነው። በርግጥ አምልኮተ እግዚአብሔር የሚፈጸምበትን ሕንጻ «ቤተ ክርስቲያን» ብሎ መጥራት የተለመደ ሆኗል። «ቤተ ክርስቲያን ማለት የቃል በቃል ትርጉሙ የክርስቲያን ቤት ማለት ነው። ሆኖም ቤተ እሥራኤል ስንደ ሕዝብ እሥራኤልን እንጂ የኮሪት ደንኳንን ወደም ቤተ መቅደስን ወደም ምክራብን ወደም ቤተ ጸሎትን እንደማይመለከት እንዲሁም ቤተ ክርስቲያን ባልን ጊዜ በክርስቶስ ክርስቲያን የተባሉትን ስማች ሁሉ የሚገልጽ ነው» (ሊቀ ጉባኤ አባ አበራ፥ 1996፣ 184) እንጂ ሕንጻን አያመለክትም። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የምእመናን መስብሰቢያ ቤተ ጸሎት፣ በአንድም ስፍራ «ቤተ ክርስቲያን» ተብሎ እንዳልተጠራ ልብ ይሏል።

«ቤተ ክርስቲያን» ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል «ኢክሊሲያ» ሲሆን ማኅበር ወይም ጉባኤ የሚል ፍቺን ይለጣል (የመጽሐፍ ቅዱስ መዝገበ ቃላት 1972፣ 100)። ብፁዕ አቡነ ጎርጎርዮስ (1978፣ 11) እንደ ጻፉትም «ኢክሊሲያ»

ፍቺው ጎሩያን (ምርጦች) ማለትም «ሰለማዊ ክብር የተጠረ የተመረጠ ምእመናን ማለት ነው»። ስለ ሆነም ቤተ ክርስቲያን የሚለው ቃል ምእመናንን እንጂ ሕንጻን አያመለክትም። ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን፣ «በክርስቶስ ያመኑና በርሱም ሥርዐት ጸንተው የሚኖሩ የእግዚአብሔር መንግሥት የሚገቡባቸው ሁሉ በአንድነት የሚጠሩበት ቃል ነው፤ እንደ ሆነም እንገልጣለን» (ሊቀ ሥልጣናት ሀብተ ማርያም 1963፣ 126)። ያለፉት፣ አሁን ያለውና ወደ ፊት የሚመጡትም ምእመናን ሁሉ የዚህች አንዲት ቤተ ክርስቲያን አባላት ናቸው።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፣ «ነፍሴንም ስለ በገች /ምእመናን/ አኖራለሁ» (ዮሐ. 10፥15) እለ እንጂ፣ ምእመናን ለሚለበሰቡበት ሕንጻ ነፍሱን እንደሚለጥ አልተናገረም። ስለዚህ ክርስቶስ ነፍሱን የሰጠላትና በክብር ደሙ የዋዛት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን፣ በእርሱ አምነው የዳኑ ምእመናን ሰብስብ እንጂ ሕንጻ አይደለችም ማለት ነው (ዮሐዋ. 20፥28)።

ክርስቶስ፣ «ቤተ ክርስቲያንን እሠራታለሁ» (ማቴ. 16፥18) በማለት የተናገረውም፣ ሐዋርያው ጴጥሮስ በሰጠው፣ «እንተ ክርስቶስ የሕይወት እግዚአብሔር ልጅ ነህ» በሚለው ዐለት ላይ በሰ ማኅበረ ምእመናን መታነጽ እንጂ ስለ ሕንጻ ሥራ የተነገረ አይደለም /ለማቴ. 16፥18 የተሰጠውን ትርጉም ከአንድምታው ላይ ይመለከቷል። የዚህን ቃል ፍቺ የተረፈው ሐዋርያው ጴጥሮስ የሚሠራው ቤት መንፈሳዊ መሆኑን በመልእክቱ እንዲህ ሲል ገልጾአል፤ «በሰውም ወደ ተጣላ በእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ተመረጠና ከቡር ወደ ሆነው ወደ ሕይወት ደንጋይ ወደ እርሱ እየቀረባችሁ፣ እናንተ ደግሞ እንደ ሕይወት ደንጋዩ ሆናችሁ ... መንፈሳዊ ቤት ስመሆን ተሠሩ» (1ጴጥ. 2፥4-5)። ከዚህ ውጪ <በወርቅ፣ በብር፣ በጭቃ፣ በጨፈቃ፣ በዐፈር፣ በከተማ፣ በገጠር> የሚሠራውን የጸሎት ቤት፣ በልማድ ወይም በበይቤያዊ አጠራር ካልሆነ በቀር ክርስቶስ ደሙን ያፈሰሰላት ቤተ ክርስቲያን ብለን የምንጠራበት አንድም ምክንያት የለም።

አንዳንዶች ግን ይህን ባለማስተዋል ስለ ምእመናን ቤተ ክርስቲያንነት የተነገረውን ሁሉ፣ ለሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ለጥተው ሲተረጎሙ መስማትና

ማንበብ እየተሰመደ መጥቷል። በአንድ ወቅት አንድ የኢትዮጵያ ሰባኪ በሐዋርያት ሥራ 18÷22 ላይ፡ «ወደ ቂርቆስ በደረሰ ጊዜ፡ ወጥተ በበተ ክርስቲያን በሳምታ ከሰጠ በኋላ ወደ ከንዶኪያ ወረደ» የሚሰውን ቃል «ቤተ ክርስቲያንን ስለ መሳለም» እንደ ተጻፈ አድርጎ አቅርቦ ነበር። ይህም ቤተ ክርስቲያን ሕንጻ ነው ከሚል ዕሳቤ የመጣ ነው። ቃሉ ግን የሚናገረው በቂርቆስ ሳሉ አማኞች በሳምታ ስለ ማቅረቡ ነው። ይህም በክርስቲያኖች ዘንድ የተሰመደ ተግባር ነበር (ሮሜ 16÷16፤ 1ቆሮ. 16÷19-20)።

ስለ ቤተ ክርስቲያን የተነገረውን እንዲህ ያሰውን ቃል፡ ስሕንጻ ሰጥቶ መተርጎሙ ብዙ የማያስከድ መሆኑን ከሚከተሉት ጥቅሶች ማስተዋል ይቻላል። «በደረሱም ጊዜ ቤተ ክርስቲያኑን ለብዙም እግዚአብሔር ካእነርቡ ጋር ያደረገውን ሁሉ፡ በከሐዋርያት የሃይማኖትን ደጅ እንደ ክፈተላቸው ተናገረ» (የሐዋ. 14÷27)። መቼም ሕንጻዎች በተሰለፉ ቦታ የቆሙና የማይንቀሳቀሱ ግዑዛን ነገሮች በመሆናቸው የእግዚአብሔርን ሥራ ይስሙ ዘንድ ሊሰበሰቡ አይችሉም። ስለዚህ ይህ ጥቅስ እንዲያውሰው በአንጻሪያ በየአጥቢያው ያሉትን ምእመናን ስብስቦው የእግዚአብሔርን ሥራ ስለነርሱ ስለ መናገራቸው እንጂ ስለ ሕንጻ እንዳልተጻፈ፡ ቤተ ክርስቲያን ማለትም ማንበረ ምእመናን እንጂ ሕንጻ እንዳልሆነ ያስረዳል። ይበልጥ ደግሞ፡ «በቤተሰቡም ባላቸው ቤተ ክርስቲያን በሳምታ አቅርቦልኝ» (ሮሜ 16÷5 እንዲሁም 1ቆሮ. 16÷19፤ ቂላ. 4÷15፤ ፊልሞና 2) የሚሰው የጳውሎስ የሰላምታ መልእክት፡ ቤተ ክርስቲያን ከሕንጻ ፍጹም የተሰየች መንፈሳዊት አካል መሆኗን ያመለክታል። በዚህ ክፍል (ሮሜ 16÷5) በጽርስቅላና በአቂላ ቤት ውስጥ የምትሰበሰቡ ቤተ ክርስቲያን /ማንበረ ምእመናን/ እንደ ነበረች አንረዳለን እንጂ፡ በቤተሰቡ ውስጥ የታነጸ ሌላ ሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ነበረ ማለት አንዳልሆነ ማንም ሰው ሊገነዘበው የሚችል እውነት ነው።

የሕንጻ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ በክርስትና የመጀመሪያ ዓመታት ያልነበረና በኋላ የመጣ ነው። ከምእመናን ቁጥር መጨመርና ከክርስትና መስፋፋት ጋር ተያይዞ እንደ መጣም የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ያስረዳል (አባ መልከ ጼዴቅ 1984፤ 127)። ይህም በራሱ ምንም ችግር የሌለበትና ጊዜው የጠየቀው

የዚያን ዘመን አንድ ሰው ጥ ተደርጎ ሊወሰድ ይችላል፤ ምክንያቱም የምእመናን ቁጥር ከጨመረ አምልኮተ እግዚአብሔርን ለመፈጸም ከዚህ የተሻለ አማራጭ አይኖርምና። ሐቁ ይህ ሆኖ ሳለ፡ የማይመስል ታሪክ ፈጥሮ መናገር፡ ሕንጻ ቤተ ክርስቲያንን ወደ ማምለክ ለማሸጋገር መንገድ የጠረገ አጋጣሚን ፈጥሯል። በሐዋርያት ሥራና በመልእክታት ውስጥ እንደምናነበው ግን፡ የመጀመሪያው ክፍለ ዘመን ክርስቲያኖች እግዚአብሔርን ለማምለክ የለዩት ቦታም ሆነ የገነቡት ሕንጻ አልነበረም። በቤተ መቅደስና በቤተሰቡ (የሐዋ. 2÷46)፤ በሰዎች መኖሪያ ቤት (ሮሜ 16÷5)፤ በወንዝ ጻር (የሐዋ. 16÷13) እና በሌላውም በተመቻቸው በፍራ እየተሰበሰቡ አምልኮተ እግዚአብሔርን ይፈጽሙ ነበር፤ መሰብሰቢያ ስፍራዎቻቸውንም «ምክራቦች፡ የጸሎት ቤቶች፡ መሰብሰቢያዎች እያሉ ይጠራላቸው ነበር» (አባ መልከ ጼዴቅ 1984፤ 127)።

ሥርዐተ ቅዳሴንም ብንመለከት በቀጥታ ጌታ ያስተማረውና ለእኛ የተላበፈ ሥርዐት አስመሆኑ ይታወቃል። አብዛኞቹ የቅዳሴ ደራሲዎች በ4ኛው ምእት ዓመት አካባቢ የነበሩ፤ ከዚያም ወዲህ የተነሡ የቤተ ክርስቲያን አባቶች መሆናቸውን በየስማቸው የሚጠራው ቅዳሴያቸው ይመሰክራል። በጌታ፤ በሐዋርያትና በወንጌላዊ የሐንስ ስም የሚጠሩ ሦስት ቅዳሴዎች፡ በርግጥ ጌታ፤ ሐዋርያትና ወንጌላዊ የሐንስ የደረሱአቸው ናቸውን? ለሚሰው ጥያቄ ምንም ምሳሌ አይገኝበትም። ምናልባት የጸሎተ ቅዳሴን ታላቅነት ለማሳየት ታበቦ የተዘጋጀ ትረካ ይመስላል። ነገሩ እውነት ቢሆን ግን በሐዋርያት ሥራ ውስጥ ፍንጭ የሚሰጥ ነገር እንኳ ተመዝግቦ በተገኘ ነበር። እንዲህ ያለ የማይመስል ታሪክ ፈጥሮ ከማደናገር፡ ከሐዋርያት ዘመን በኋላ የተነሡ የቤተ ክርስቲያን አባቶች የደረሱትና በትውፊት የወረሰነው ሥርዐተ አምልኮ መፈጸሚያ መሆኑን መግለጹ ብቻ በቂ ነበር። ምክንያቱም ጸሎተ ቅዳሴ በአብዛኛው መልካምና እግዚአብሔር የሚመለከበት ሥርዐት ነው። ይሁን እንጂ በእግዚአብሔር ቃል እየመረመሩ ስሕተት የሆነውን ነገር ከውስጡ ማስተካከልም ይገባል።

በአንድ በኩል ትክክል ያልሆነውን ነገር ከማረም ይልቅ፡ የተሰያዩ ዘዴዎችን በመጠቀም ሕጋዊ ሰማድረግ ጥረት እንደሚደረግ ከላይ ተመልክተናል። በሌላ በኩል ደግሞ አንዳንድ ነገሮችን ለማሻሻል ጥገናዊ ለውጦች እየተካሄዱ እንዳሉ ሁኔታዎች ይጠቀማሉ። ስምሳሌ፡- በአዋልድ መጻሕፍት ላይ ሥር ነቀል ባይሆንም፡ አንዳንድ ጥገናዊ ለውጦች እየተካሄዱ እንደ ሆኑ ይታያል። ለውጡ የመጣው ግን የሰውጡ አስፈላጊነት ታምናበት ሳይሆን፡ አዋልድ መጻሕፍትን በተመለከተ በቤተ ክርስቲያኒቱ ላይ ከጊዜ ወደ ጊዜ በጽሑፍ እየቀረቡ ላሉት ትችቶች ነቀፌታዎች ምላሽ ለመስጠት ሊባል በሁኔታዎች አስገዳጅነት እየተከናወነ ያሉ ይመስላል። አንድ ምሳሌ እንጥቀስ፤ በጥንቱ ተአምረ ማርያም (1985፣ 66) ላይ አንዲህ የሚል ቃል ተጽፎ ነበር።

ከ ጋጥኝ ስጋው የሰው ከማየ አምደአዚስ ኢንጋሥሥ ከዊነ ስግብርተ እግዚአብሔር በፈጽሞ ሕገጋት ፤ወጃቱ እስመ ውስቱ መጠወነ ኪዳሃ እግዚአብሔር ኪዳን ጊዜ ቀትር ስመ ዘሱ ዲበ ዕዘ መሰቀል እንደ ይብል ነዎ አምከመ ወእግዚአብሔር።

እንደገና ያላችሁ ጋጥኝ ወንድሞች ሆይ እንግዲህ ወዲህ ፤ጃቱን ሕገጋት ስመፈጸም የእግዚአብሔር ባርች መሆንን እንሻ፤ እርሱ በቀትር ጊዜ በመሰቀል ባይ እመቤታችሁ እናታችሁ እነሆ እያሉ የቃል ኪዳን እመቤት አሏን ሰጥታችሁና።

ይሁን እንጂ ከላይ በተጠቀሰው ወይም በሌላ ምክንያት ይህ ንባብ፡ ተስፋ ጉብረ ሥላሴ ባሳተሙት ትልቁ ተአምረ ማርያም (1983፣ 274) ላይ፡ «አምደአዚስ ንትጋህ ለከዊነ ስግብርተ እግዚአብሔር ማርያም ምስሉ ፈጽሞ ፤ወጃ ሕገጋት እግዚአብሔር - እንግዲህ ወዲህ ፤ጃቱን የእግዚአብሔር ሕገጋት ከመፈጸም ጋር የማይደረግ ስጋዊ ስመሆን እንትጋ» በሚል ተስተካክሎ ቀርቧል። «ገድል ወይስ ገደል» ለሚለው መጽሐፍ፡ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ጉባኤ «ዑቁ ኢያሱሐቱከመ» በተሰኘው መጽሐፍ (1996፣ 39) በሰጠው መልስ ላይ ስለዚሁ ንባብ፡

5 ይህን ተአምረ ማርያም ያሳተመው ትንሣኤ ማሳተሚያ ድርጅት ሲሆን፡ አባ ተስፋ ጊዮርጊስ ዘይብረ ሲሰናበት በ1924 ዓ.ም. ከጳጳሩ ከተረጎሙት በተጥቃ እንደ ወሰደውና እንደ ታተመ በመግለጫው ላይ ጠቀሟል።

በጥንታዊው ታምረ ማርያም የብረና መጽሐፍ፡ እንዲህ ያለ ዘር የለም፤ የቤተ ክርስቲያናችንም ትምህርት ስይደለም። ምናልባት ለንጹህነቱ የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ሳይመረምሩት ያፈውት ቢገኝም የቤተ ክርስቲያናችን እምነትና ትምህርት ስለመሆኑን ልትገነዘበው ይገባል።

ተብሏል።

የመጀመሪያው የተአምረ ማርያም ንባብ፡ ከጥንታዊ የብረና መጽሐፍ ተወስዶ በአባ ተስፋ ጊዮርጊስ ተአምረ ማርያም የተጻፈ መሆኑ ተገልጿል። ይህን መጽሐፍ የትንሣኤ አሳታሚ ድርጅት በድጋሚ ሊያሳትመው፡ ስሕተት ያለበት ስለ መሆኑ ግን ምንም ያሰው ነገር የለም። እንዲያውም፡ «በገእዘ ቋንቋ በብረና ተጽፎ የሚገኙት የእመቤታችን ተአምራት በሙሉ ወደ ዐማርኛ ተተርጉመውና ለስድስት ወርሆች ሆነው እስከሚዘጋጁ ድረስ» (1985፣ መግለጫውን ይመለከቷል) ይህን መልስ ማሳተሙ አስፈላጊ ሆኖ እንደ ተገኘ ይገልጻል። ነገር ግን የሊቃውንት ጉባኤው ለ«ገድል ወይስ ገደል» ጸሐፊ በሰጠው ምላሽ ላይ ያገኘውን ስሕተት ድርጅቱ እንዴት አላየውም? የሊቃውንት ጉባኤ ያላየውን ይሰፍ ያልሰጠውን መጽሐፍስ፡ የቤተ ክርስቲያኒቱ ንብረት የሆነው ትንሣኤ አሳታሚ ድርጅት በቤተ ክርስቲያኒቱ ስም እንዴት ሊያሳትመው ቻለ? «የቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ስይደለም» ከተባለበት በአብዛኛው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ አጥቢያ አብያተ ክርስቲያን ውስጥ የሚነበበው ይኸው ተአምረ ማርያም ነውና፡ ሕዝቡ እንዳይሳሳትበት ለምን አይደረግም?

ትችትን ለማስተባበል ያህል ብቻ በጽሑፍ የሚገለጹ ነገሮች ተፈላጊውን ለውጥ ያመጣሉ ብሎ ማስብ ይከብዳል። ከአሁን ቀደም የግራኝ አሕመድ ወረራን ተከትሎ የኢትዮጵያን ክርስቲያኖች ለመርዳት፡ በዐፄ ገላውዴዎስ ዘመነ መንግሥት ከፖርቱጋል ወታደሮች ጋር የመጡት ሊያስብዎት፡ በሕዝቡ ዘንድ የሚፈጸሙትን ልማዶች በመመልከት፡ «የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ኦሪታዊት እንጂ ወንጌላዊት አይደለችም» የሚል ትችት አቅርበው ነበር። ለትችቱም አጻፋዊ ምላሽ የሚሰጥ፡ በሊቃውንት ቤተ ክርስቲያን የተቀናበረ፡ የዐፄ ገላውዴዎስ የእምነት መግለጫ ተብሎ የሚጠራ ጽሑፍ

ወጥቶ ነበር (አባ ጎርጎርዮስ 1974፣ 177-178)። በተለይ፡- ስለ ለንበት አካባቢ፣ ስለ ግዝረት፣ ስለሚበሉና ስለማይበሉ አንስላት የተጻፈው፣ ለዉ አነዚህን ነገሮች አንደ አይሁድ የመጠበቁ ጉዳይ ከባህል ጋር የሚያያዝ እንጂ የቤተ ክርስቲያኒቱ መሠረተ እምነት /ደግሞ/ አስመሆኑን ያትታል። ዛሬም ድረስ ከአነዚህ ነገሮች አብዛኞቹ በሕዝቡ ዘንድ የሚታዩ ልማዶች ቢሆኑም፣ በምእመናንም ሆነ በብዙዎቹ የቤተ ክርስቲያን አባቶች ዘንድ እንደ ባህል ሳይሆን አንደ እምነት የሚታዩ መሆናቸውን ግን ማስተባበል አይቻልም። ዛሬ የፀደቀውን የእምነት መግለጫ መሠረት አድርጎ ሚዛናዊ ትምህርት የሚሰጥ የቤተ ክርስቲያን ሰባኪ ቢኖር «አገሌ መናፍቅ ሆነ» ተብሎ ይወግዛል እንጂ የቤተ ክርስቲያኖችን እምነት ነው ተብሎ አይወደሰም። ይህም፣ ነገሩ ከባህል አንጻር ሳይሆን ከእምነት አንጻር እየታየ እንዳለ ያስረዳል።

ያኔ በፀደቀው ዘመን እምነታችን ይህ ነው ተብሎ ዐዋጅ የተነገረለት ትምህርት ዛሬ «መናፍቅ» ማለግቱ ታዲያ ከወዴት መጣ? ምናልባት፡-

- የእምነት መግለጫውን ማውጣት ያስፈለገው ለኢየሱስውያኑ መልበ ለመስጠት ያህል እንጂ፣ እምነት መስሎ ያስነቀፈንን ባህል ምንነት በማስተማር፣ ሕዝቡን ከሥርዐተ ኦሪት ወደ ሥርዐተ ወንጌል ለመመለስና አንዲለውጥ ለማድረግ ታቅዶ የተካሄደ ለውጥ ባለመሆኑ፣
- ምናልባትም ያን ጊዜ የእምነት መግለጫው ለውጥ አምጥቶ ከሆነም በሂደት ለውጡ ተቀልብሶ ወደ ቀድሞው ሁኔታችን ስለ ተመለስን ሊሆን ይችላል!

እንዲህ ያለው ጥገናዊ ለውጥ፣ ለጊዜው አፍ ማዘጋጀት ራስን መከላከያ ካልሆነ በቀር የቤተ ክርስቲያንን ዘላቂ ጥቅም የሚያስጠብቅና አግዚአብሔርን የሚያስከብር ይሆናል ተብሎ አይታሰብም። ለውጥ ማድረግ ማለት ነቃፊና ተቺ ሊመጣ ብቻ መልስ መስጠት ማለት አይደለም! ምእመናንን በአግዚአብሔር ቃል ከስሕተት ትምህርት ለመጠበቅ ታስቦ የሚደረግ መንፈሳዊ አንቅስቃሴ ነው እንጂ። ካልሆነ ግን ለቤተ ክርስቲያን መሻሻልና መለወጥ ብዙም አይረዳም።

በአንድ ወገን፣ ከተአምረ ማርያም ላይ እንደ ተጠቀለው ያለ ትምህርትና እምነት፣ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እንደሌላት በሊቃውንት ጉባኤ መገለጹ የሚያበረታታ ነው። በተአምረ ማርያም ብቻ ሳይሆን በሌሎችም አዋልድ መጻሕፍት ውስጥ የሚገኙ ጉልሕ በሕተቶች እየታረሙ መሆናቸውም ይደገፋል። ይሁን እንጂ ሊቃረምና ሊወገድ የሚገባውን ነገር በረቀቀ መንገድ አሻሽሎ ማቅረብ፣ አልሸሹም ዘወር አሉ ያለኛል። ምክንያቱም የሚደረገው ማሻሻያ በመጻሕፍቱ አየተላለፈ ያለውንና ያፈጠጠውን በሕተት የማለዘብ ጉዳይ እንጂ፣ ስሕተትነቱን ጨርሶ የማረም ሥራ አይደለምና ተፈላጊውን መንፈሳዊ ለውጥ አያስገኝም። ምናልባትም ይህ ተግባር የአዋልድ መጻሕፍትን የማሳሳት ጎይል አንዳያጠናክረው ያሠጋል።

ምዕራፍ ዐ/ሥራ አንድ

ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የሰው ጥያቄ
ከየት ተነሣ?

ብዙ ጊዜ ራሳችንን ከሌሎች አሳንሶ መመልከት ስለ ለመድን፡ ሁሉም ነገር ከሌሎች የሚገኝ እንጂ ከእኛ ሊወጣ የሚችል ነገር ከቶ ያለ እይመስለንም። የእኛው ሆነው ሳለ ከእኛ የተገኙ መሆናቸውን የምንጠራጠራቸው ነገሮችም ጥቂቶች አይደሉም። ከዚህ የተነሣ እገር በቀል ለሆኑ ግኝቶቻችን ስፍራ ባለመስጠትና በማናናቅ፡ ወይም ደግሞ ከእኛ እንዳልወጡ በመቀጠርና ለሌሎች በመስጠት፡ ወደ ውጪው ዓለም አያንጋጠጥን ብዙ የከበሩ ነገሮቻችንን ዋጋ አሳጥተን ሳንጠቀምባቸው ቀርተናል። ብዙ ወርቃማ ዕድሎችም አምልጠውናል።

ኢአተቤክ መንፈሳዊ ሰው ለውጥ እንድታመጣ የመጀመሪያው በታሪክ የተመዘገበና ትልቅ ቦታ የሚሰጠው የሰው ጥሪ የተላበራለት፡ በዐፄ ይሥሐቅ /1406-1421 ዓ.ም./ ዘመን በተነሡት ደቂቀ እስጢፋኖስ አማካይነት ነው። ዕውቁ የታሪክ ሊቅ ፕሮፌሰር ጌታቸው ኃይሌ በተረጉሙት የደቂቀ እስጢፋኖስ ገድል (1996፣ 23) መግቢያ ላይ፡ «ለባ እስጢፋኖስ ተከታዮቻቸው /ደቂቀ እስጢፋኖስ/ የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የማትቀበላቸው እንዲያውም የተወገዙ እደርጋ የምታያቸው በዐሥራ ዓመታት ምእት ዓመት ያበቡ የተሐደሱ እንቅስቃሴ መሪዎች ናቸው» ብለዋል። ይሁን እንጂ በሊቃነ ጳጳሳት ትምህርታቸው ተመርምሮና ሌላ ሆኖ ተገኝቶ የተወገዙበት ሁኔታ ስለ መኖሩ ምንም ማረጋገጫ እንደሌለና፡ ቤተ ክርስቲያን «ተልእኮአቸውን ውስጥ ውስጡን በጽኑና እየተቀበሉ በመሄደ ሳይ እንዳላች ሥነ ጽሑፍ ይመስላል» (ገጽ 24) ሊሉም ይቻላል። ርግጥ፡ «ለባ እስጢፋኖስ በክላሲካል ተከላከው ክሱ /ከዘርዐ ያዕቆብ/ በፊት በነገሠው በዐፄ ይሥሐቅ ችሎት ቀርበው የገለጡት እምነታቸው፡ ዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ ችሎት ሲቀርቡ ከገጠሙት እምነታቸው የተለየ ልዩነት አለው። ሆኖም በዐፄ ይሥሐቅ ችሎት የተመለከቱ መነኩሴ በዐፄ ዘርዐ ያዕቆብ ችሎት ተወገዙ» (ገጽ ከማህ፡ 25)። ከዚህም፡ የተወገዙት ሃይማኖታዊ ሕጻጽ ተገኝቶባቸው

ሳይሆን፡ እንደ እግዚአብሔር ቃል ያልሆኑትን ትምህርቶች ባለመደገፋቸውና ይህም ንጉሡን የሚነካ ሆኖ ስለ ተገኘ እንደ ሆነ መገንዘብ ይቻላል።

የደቂቀ እስጢፋኖስ የሰው ጥ እንቅስቃሴ፡ በማርቲን ሱተር አማካይነት ጀርመን ላይ ተመሳሳይ እንቅስቃሴ ከመነሣቱ ከሠላሳ ዓመት ቀደም ብሎ የተካሄደ ነው (ገጽ ከማህ፡ 14)። ይህም፡ ምዕራቡ ዓለም ገና ከእንቅልፋ ሳይነቃ በኢአተቤክ ውስጥ የሰው ጥ እንቅስቃሴ መካሄዱን ያሳያል። ለነገሩ ደቂቀ እስጢፋኖስ ካልተቀበሏቸው ትምህርቶች መነኩሳል፡ «በሥዕልና በመስቀል እንገንዘብን ማለት በኢትዮጵያ ታሪክ ዐዲስ ሐሳብ» እንዳልሆነ፡ ከእነርሱ መነሣት መቶ ዓመት ዓመት ግድም በፊት «በሥዕልና በመስቀል እንገንዘብን» የሚሉ ታላላቅ ሰዎች፡ እዚያው ትግራይ ውስጥ ተነሥተው እንደ ነበረና እንቅስቃሴአቸው በዘመኑ የነበረው ዐፄ ያግብአ ጽዮን በዐዋጅ ስላንደው መከሰሙን እኚሁ የታሪክ ሊቅ ይገልጻሉ (ገጽ ከማህ፡ 24)።

ፕሮፌሰር ጌታቸው እንዲህ ያለው የሰው ጥ እንቅስቃሴ፡ «ተደባደቡና ተመቻችተ በተቀመጠው ሥርዐት (Establishment) ውስጥ የዛገና የሚረገፍ ነገር የሚያይ የእስምር ችሎታና የተፈጥሮ ተስጥዎ ካላቸው ታላላቅ ሰዎች ዘንድ» (ገጽ ከማህ፡ 23) የሚገኝ የከበረ ነገር መሆኑን ይናገራሉ። ይህ እንዳለ ሆኖ ነገሩን ይበልጥ በመንፈሳዊ ዐይን ከተመለከትነው፡ ሰው ለመንፈሳዊ ሰው ጥ የሚነሣው ከእግዚአብሔር ቃል በሚያገኘው አብርሃን ነው (መዝ. 19፡7፤ 119፡11-30)። ሰው የእግዚአብሔርን ቃል ካነበበና ካስተዋለ፡ የእግዚአብሔርን ፈቃድና ለእርሱ ያለውን ዐላማ ስለሚገነዘብ፡ የእግዚአብሔር የሆነውን ነገር የእግዚአብሔር ካልሆነው መለየት አይቸገርም። እሳ እስጢፋኖስን ለመንፈሳዊ ሰው ጥ ያነሣው ዋናው ነገር፡ ቅዱሳት መጻሕፍትን በሰው ጥበብ ሳይሆን በእግዚአብሔር መንፈስ ቀጥጥር ውስጥ ሆኖ ማንበብና የእግዚአብሔርን ሐሳብ ማስተዋሉ ነው። ገድሎ እንደሚተርከው፡

ሥራውም መዳሕኔት መቅዳት ሆነ። ቀዳሳት መዳሕኔትን፡ ነቢያትንና ወንጌሎችን /የሚሉትን/ እየተረዳ ቀዳ። ቀዳሱ እንደዚህ ከባሕር ሞገዶች ተገን ይዞ ኖረ። የመንፈስ ቅዱስ ምስጢርን በማገልገል የሚሆነውን የጌታው መዝገብ ክህነት ክላሲካል ክብሉ ይሰጣል

ተረድተዋል፡- ሁሉንም ምንም ሳይሰወረው በመንፈስ ቅዱስ መስተዋት እያዩ፡ ቀዳሳን ክሚቀውስት ከባሕር ወደብ ተጣገት ቀመ (ዝኒ ክማሁ፡ 70)

ለየትኛውም መንፈሳዊ የሰው ጥያቄ እንቅስቃሴ መነሻ ሲሆን የሚችለው፡ የሚገባውም የእግዚአብሔር ቃል ነው፡፡ ከጥንት ጀምሮ በቤተ ክርስቲያናችን ሰው ጥን ያነሣሁት ሰዎች በቤተ ክርስቲያናችን ትምህርት ውስጥ ያስፋ ሲሆኑ፡ በእንደም በሌላም መንገድ መጽሐፍ ቅዱስን እንብብው ያስተዋሉ ናቸው፡፡ የተረዱትን አውነት ሰሌዳችን ለማግኘት ሳይፈሩ፡ በቃልም በጽሑፍም ብዙ ሰው ጥያቄ መልእክቶቻቸውን ትተውልን ዐልፈዋል፡፡ ዛሬም እያስተላለፉ ያሉ አሉ፡፡ ሥነ ጽሑፍን ተጠቅመው የሰው ጥያቄ ካስተላለፉት መካከል በተለይ፡

- አባ ስብሐት ሰላሳ፡ በመልክእ ሥላሴ ደርሰታቸው፤
- አሰቃ ታየ ወልደ ሰማዕት፡- «ምክሐ መእመናን» በሚሰውና በሌሎችም ባልታተሙ ሥራዎቻቸው፤
- ብላቴን ጌታ ኅሩይ ወልደ ሥላሴ፡- «አዲስ ዓለም»፡ «ጉሐ ጽባሕ» እና በሌሎችም ድርሰቶቻቸው፤
- አሰቃ መሠረት ስብሐት ሰላሳ በ«ስምዐ ጽድቅ ብሔራዊ» እና በሌሎችም መጻሕፍቶቻቸው፡

ይጠቀሳሉ፡፡ በቤተ ክርስቲያን ትምህርት እድገው በኋላ ላይ በልዩ ልዩ ምክንያት ቢርቁም እንኳ ለኢትዮጵያ መሰወጥና ማደግ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መሰወጥ ወሳኝነት ያለው መሆኑን የተረዱ የሥነ ጽሑፍ ሰዎችም፡ ተመሳሳይ ጥሪ ያስተላለፉበት አጋጣሚ ጥቂት አይደሉም፡፡ ስምሳሌ፡- እቤ ጉበኛ «መሬት የማን ነው?» (1967፤ 61-63) በተሰኘ መጽሐፉ ላይ ያስተላለፈውን ጥሪ እንመልከት፡፡

አብዛኛው የሰዊናዊ ኢትዮጵያ ሕዝብ ክርስቲያን መሆን ብቻ ሳይሆን፡ ሕይወት በሙሉ ተቆራኝቶ የኖረው ከቤተ ክርስቲያና ጋር ነው፡፡ ይህ በመሆኑ በቤተ ክርስቲያን ስም የመጣ ማንኛውም ነገር ከፋነቱና ደገነቱ፤ ልማቱና ጥፋቱ፤ እውነትነቱና ሐሰትነቱ ሳይመረመር፡ ሙሉ ተቀባይነት እያገኘ ሕዝቡን ሲበደል የኖረ ብዙ ከንቱ ልማድ በሀገራችን ተንሰራፍተ

ይገኛል፡፡ ሰበዚህ ቤተ ክርስቲያናችን የራሷን ስቋምና የልጆቿን ኦር ክኅዶኛው መተ ዓመት ስስተላለብ ብቻ ሳይሆን፡ ከራሱ ክብተ ክርስቲያን መሥራች ካጌታችን ክእዮሱ ክርስቶስ ትምህርት ውጭ አድርገውት የሚገኙ ተረትችን በቀዳሱ ሊኖዶስ እየወሰነች ማሰወገድ አስባት፡፡

በማስከተልም መስተካከል እስባቸው ያላቸውን ወደ ዐምስት የሚጠጉ ነጥቦችን አስቀምጧል፡፡ ከእነዚህም መካከል፡-

- የሰዓላትን ብዛት እንድትቀንሱና ለመላው ተከታዮቿ እንድታሳውቅ፤
- በየቦታው እየተዘዋወሩ ከክርስቶስ ትምህርት እንዲሁም ከቤተ ክርስቲያኒቱ ሥርዐት ውጪ የውሸት ትምህርት እያስተማሩና እየገዙት ያሉ አጭበርባሪ ስሙባሕታውያንን ከአባልነታቸው እንድታግዳቸው፤
- ሳይማሩ በአገልግሎት የተሰማሩ ካህናቶችንና ሕዝቡን «ሰልማትና ለዐዲስ አስተሳሰብ» በማንቃት እርእያ እንድትሆን፤ እና
- እውነተኛው የክርስቶስ ትእዛዝ ከሚፈልግብን ነገር ውጪ በሆኑ ሥርዐቶች የሚንገላቱ በርካታ ያልተማሩ ክርስቲያናችን ድካም የሚያቃልል የተሻለ መንገድ እንድትፈልግ፤

የሚሉት ይጠቀሳሉ፡፡

እዚህ ላይ ጥቂቶቹና ራሳቸውን የገለጡት የቤተ ክርስቲያኒቱ ሰዎች ብቻ ተጠቀሱ እንጂ፡ ተመሳሳይ አቋም የነበራቸውና ያላቸው፡ የቤተ ክርስቲያን ብዙ አባቶችና ልጆች ትናንት ነበሩ፤ ዛሬም አሉ፤ ለወደ ፊትም ይነሣሉ፡፡

እስካሁን ለመመልከት እንደ ሞከርነው፡ በቤተ ክርስቲያኒቱ መሰወጥ ጥያቄ የተነሣው ከውስጥ ብቻ ነው ማለት ግን አይደለም፡፡ ዐላማና ግብ የተሰያየ ቢሆንም በተለያዩ ጊዜያት ከሌሎች እብያተ ክርስቲያናት መልእክተኞች ዘንድም ተመሳሳይ ጥሪ ተላልፎአል፡፡ ስምሳሌ፡- በዚሁ ምዕራፍ መጀመሪያ ክፍል ላይ የተመለከተው፡ ኢየሱሳውያን በኢሉተቤክ ላይ ያቀረቡት ትችት ሰው ጥያቄ እንደሚያስፈልግ ያመለከተ ቢሆንም፡ ቤተ ክርስቲያኒቱ ባለችበት እንድትሰወጥ ሳይሆን ወደ ካቶሊክነት እንድትቀየር ያለመ ነበር ይባላል፡፡ ይኸው ውስጥ ውስጡን ሲብላላ ቂይቶ ዐፄ ሉብንዮስ ካቶሊክነትን ተቀብለው፡ ካቶሊክ የኢትዮጵያ ሃይማኖት ሆኖ እንዲታወጅ

በማድረጋቸው የብዙ ሰው ደም ፈሳሳ፤ ነገር ግን እንቅስቃሴው ግቡን አልመታም። ዛሬም በዚህ መንገድ ሰው ማድረግ የሚቻልና የሚገባም የሚመስላቸው ካሉ ተመሳሳይ ሰሕተት ከመድንም በቀር ጠቃሚ ውጤት ይገኛል ተብሎ አይታለብም።

በ19ኛው ምዕተ ዓመት ወንጌልን ለመስበክ ወደ አገራችን ከገቡ የተለያዩ አገራት ሚሰዩናውያን መካከል ከቤተ ክርስቲያኒቱ ጋር ዐብረው በመሥራት ለቤተ ክርስቲያኒቱ መለወጥ ጥረት ያደረጉ እንደ ነበሩ ይታወቃል። ብዙዎቹ ግን በተለያዩ ምክንያት ቤተ ክርስቲያኒቱ ባለችበት ወይም ማንነቷን ሳታጣ መንፈሳዊ ለውጥ አንድታደርግ ከመርዳት ይልቅ፣ በአገራቸው ባሉ አብያተ ክርስቲያናት ቅርንጫፍ የሆኑ ሌሎች አብያተ ክርስቲያናትን ወደ መትከል ነው የዞሩት። ይህም በአንድ በኩል በምድራችን ለዘመናት ተዳፍኖ የኖረውን ወንጌል እንደ ገና ለመገለጥ ረድቷል፤ ቤተ ክርስቲያናችንም ችል ብላው፣ በሱቲ ሸፍና ታላልመው የነበረውን ወንጌል ገልጣ እንድትሰብከው ቀለቅሷታል። በሌላ በኩል ግን እነዚህ አብያተ ክርስቲያናት፣ በአብዛኛው ከኢኮኖሚክ በፈለሱ ምዕመናን በመቋቋማቸው፣ ቤተ ክርስቲያኒቱ እንቅስቃሴያቸውን ከወንጌል ይልቅ የመንጋ ለርቆትና የኑፋቄ ትምህርት እድርጋ እንድትመለከተው አበገደደ። በዚህም የተነሣ ከጊዜ ወደ ጊዜ የልዩነት ገደሉ እየሰፋ ሄዷል።

ከ1950ዎቹ ወዲህ በቤተ ክርስቲያኒቱ ውስጥ በተቋቋሙ ልዩ ልዩ ማኅበራትና ለገበት ትምህርት ቤቶች ውስጥ፣ እንዳንድ መንፈሳዊ የለውጥ እንቅስቃሴዎች በየቦታው መቀጣጠል ጀምረው ነበር። ይሁን እንጂ እንቅስቃሴውን እንዳንድ የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ጣልቃ በመግባት ወደ ራሳቸው በመላባቸው፣ ከውስጥ ደግሞ ፀረ ወንጌል አቋም በሚያራምዱ ቡድኖች በመገፋቱና በራሳቸው በለውጥ አራማጆቹም የአካሄድ ችግር ምክንያት የሚፈለገው ለውጥ ሊመዘገብ እንዳልቻለ ብዙዎች ይናገራሉ።

በዚህም ተባለ በዚያ፣ ከውስጥም ይነሣ ከውጪ፣ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን መንፈሳዊ ሰው ማስፈሰጥ አከራካሪ አይደለምና

ለውጥን መቃወም አይገባም። ብንቃወመውም አንኳ ለውጥ በጊዜው መምጣቱ አይቀርም። ስለ ሆነም፡

እንደ ሕዝብ ነቃፊዎችን ማሳፈር፣ በራሱ ሽባች ሐሳብ መጠቀም፣ ራሱንም ማረም የሚችለው፣ ሐሳብ ስፍሳቂዎችና ስእምነታቸው የሚሞቱ የሚያካሩ ሽባች እንደ ነበሩትና ስሁንም እንዳሉት ሲያውቅና ሲያዳምጥ ነው። የውስጥ ነቃፊ ጠጋች፣ የውጪ ነቃፊ ስፍራስ መሆኑ የታወቀ ነው። (ፕሮፌሰር ጌታቸው 1996፣ 44)